

การวิเคราะห์นโยบายการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

แผนที่แสดงการบริหารงานศึกษาราชการภาค 18 ภาค

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง การจัดตั้งสำนักงานศึกษาราชการภาค สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ
ประกาศ ณ วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2559

สง.ศึกษาราชการ	พื้นที่จังหวัดรับผิดชอบ	ที่ตั้งสำนักงาน
สง.ศึกษาราชการภาค 1	นครปฐม ปทุมธานี อยุธยา สระบุรี	จ.ปทุมธานี (สง.ศึกษาราชการภาค 4 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 2	ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง	จ.สิงห์บุรี (สง.ศึกษาราชการภาค 3 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 3	ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สมุทรปราการ สระแก้ว	จ.ฉะเชิงเทรา (สพ. ๑๐๓ 6 โฉพาะท้องถิ่น)
สง.ศึกษาราชการภาค 4	กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี	จ.ราชบุรี (สง.ศึกษาราชการภาค 6 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 5	ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สุทรสารสมุทรสาคร	จ.เพชรบุรี (สพ. ๑๐๓ 10 โฉพาะท้องถิ่น)
สง.ศึกษาราชการภาค 6	สุพรรณบุรีศรีนครสวรรค์ พักธง สุราษฎร์ธานี	จ.สงขลา (สง.ศึกษาราชการภาค 11 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 7	กระบี่ ตรัง พังงาภูเก็ต ระนอง	จ.ภูเก็ต (สง.ศึกษาราชการภาค 10 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 8	บุรีรัมย์ นิดดาบะสงขลา สตูล	จ.ยะลา (สง.ศึกษาราชการภาค 12 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 9	ฉะเชิงเทรา สระบุรี อยุธยา ร้อยเอ็ด	จ.ฉะเชิงเทรา (สง.ศึกษาราชการภาค 5 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 10	ฉะเชิงเทรา นครราชสีมา นครสวรรค์ อุตรดิตถ์	จ.อุตรดิตถ์ (สง.ศึกษาราชการภาค 7 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 11	นครพนม มุกดาหาร สกลนคร	จ.สกลนคร (สพ. ๑๐๓ 23 โฉเฉพาะท้องถิ่น)
สง.ศึกษาราชการภาค 12	กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด	จ.ขอนแก่น (สพ. ๑๐๓ 25 โฉเฉพาะท้องถิ่น)
สง.ศึกษาราชการภาค 13	ยโสธร ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี	จ.อุบลราชธานี (สง.ศึกษาราชการภาค 8 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 14	ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์	จ.นครราชสีมา (สง.ศึกษาราชการภาค 8 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 15	เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน	จ.เชียงใหม่ (สง.ศึกษาราชการภาค 1 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 16	เชียงราย น่าน พะเยาแพร่	จ.เชียงราย (สพ. ๑๐๓ 36 โฉเฉพาะท้องถิ่น)
สง.ศึกษาราชการภาค 17	ตาก พะเยาแพร่ สุโขทัย อุตรดิตถ์	จ.พิจิตร (สง.ศึกษาราชการภาค 2 รับผิดชอบ)
สง.ศึกษาราชการภาค 18	กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร อุทัยธานี	จ.กำแพงเพชร (สพ. ๑๐๓ 41 โฉเฉพาะท้องถิ่น)

สำนักงานศึกษาราชการภาค 10 สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตรวจราชการและติดตามประเมินผล
โทร 0 4220 4147 ต่อ 15 แฟกซ์ 0 4222 2702
เว็บไซต์: <http://www.reo10.moe.go.th/osmie7/index.php>
อีเมล : plan-07@hotmail.com

คำนำ

การตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกลไกที่สำคัญในการตรวจ ติดตาม การปฏิบัติราชการ หรือการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยรับตรวจ และหน่วยที่เกี่ยวข้อง บรรลุเป้าหมายและสอดคล้องกับ นโยบายรัฐบาล และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ มีความโปร่งใส เป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อทางราชการตาม หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และเพื่อดำเนินการในฐานะผู้สอดส่อง ดูแลแทนรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งเป็นการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ

สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ในฐานะที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนการตรวจราชการและทำหน้าที่เป็น หน่วยงานเลขานุการ ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เขตตรวจราชการที่ 10 กลุ่มตรวจราชการและ ติดตามประเมินผล ได้รับมอบหมายทำหน้าที่เลขานุการการตรวจราชการในระดับภาคดังกล่าว จึงได้ทำการ วิเคราะห์นโยบายการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สป. 1700/2559 เรื่อง นโยบายที่เป็นจุดเน้นพิเศษในการตรวจราชการของ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 สั่ง ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. และคำสั่ง กระทรวงศึกษาธิการ ที่ สป. 1139/2559 เรื่อง นโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สั่ง ณ วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2559 รวม 16 นโยบาย การวิเคราะห์นโยบายการตรวจราชการของผู้ตรวจ ราชการกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวครั้งนี้ กลุ่มตรวจราชการและติดตามประเมินผล ได้พยายามสืบค้นข้อมูล ให้มีความสมบูรณ์ให้มากที่สุด เชื่อกันว่า จะเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้วางไว้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารการวิเคราะห์นโยบายการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ฉบับนี้ จะได้ใช้เป็นแนวทางสนับสนุนการตรวจราชการ ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับหน่วยงานสนับสนุนการตรวจราชการ หน่วยงานรับตรวจ ราชการ บุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการตรวจราชการ และผู้สนใจโดยทั่วไป ขอขอบพระคุณ แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่คณะทำงานได้อ้างอิงสืบค้นมาใช้ประโยชน์ในครั้งนี้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

ธันวาคม 2559

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิเคราะห์นโยบายการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ไว้ ประกอบด้วย สาระสำคัญของนโยบาย จุดมุ่งหมาย และผลสำเร็จของนโยบาย ที่คาดว่าจะได้รับ ดังที่จะได้นำเสนอรายละเอียดแยกตามนโยบาย ดังนี้

1. การวิเคราะห์นโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

1.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** ยึดแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้มีการนำองค์ 4 แห่งการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา และหัวใจนักปราชญ์ คือ สุ จี ปุ ลิ หมายถึง การฟัง การคิด การถาม และการเขียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของนักปราชญ์และบัณฑิต มาเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

1.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สำหรับเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ๔ H ที่จะพัฒนาผู้เรียนด้านสมอง (Head) ด้านคุณลักษณะและค่านิยม (Heart) ด้านทักษะปฏิบัติ (Hand) และด้านสุขภาพกาย (Health) ลดเวลาเรียนภาควิชาการลง แต่ต้องไม่กระทบเนื้อหาหลักที่เด็ก ๆ ควรเรียนรู้ ซึ่งหมายความว่า ครูต้องใช้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้สาระที่ต้องรู้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นี่คือจุดมุ่งหมายปลายทางของนโยบายดังกล่าว

1.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ผู้เรียนมีทักษะ ในการคิดวิเคราะห์ และได้รับการพัฒนา เต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการศึกษาต่อที่สูงขึ้น

1.3.2 สถานศึกษามีโอกาสมีทางเลือกในการบริหารจัดการตามบริบทของสถานศึกษา ทั้งใน ด้านวิชาการ ด้านการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เหมาะสมกับความพร้อมของสถานศึกษาเป็นสำคัญ สามารถบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของแต่ละคน

1.3.3 นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พัฒนาตนเอง ตามความสนใจ และความถนัดอย่างเต็มศักยภาพและมีความสุขกับการเรียนรู้

1.3.4 พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน มาช่วยในการเรียนการสอนเป็นการรักษาศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้อีกทางหนึ่งด้วย

1.3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งใน ส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็น ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

2. การวิเคราะห์นโยบายการอ่านออกเขียนได้

2.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** เน้นการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งในการทำให้เด็กได้มีการพัฒนาตนเอง หากอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การที่จะไปเรียนวิชา อื่นย่อมเป็นไปได้

2.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนชั้น ป. 1 ต้องอ่านออกเขียนได้ ชั้น ป.2 ขึ้นไปต้องอ่านคล่องเขียนคล่อง เพราะการอ่านออกเขียนได้เป็นตัวนำทางพื้นฐานที่จะสามารถไปค้นคว้าเรียน วิชาที่ต้องการและสนใจได้เป็นอย่างดี

2.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

2.3.1 ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญ มีความตระหนักและ รับผิดชอบในการเร่งรัดให้นักเรียน อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสารได้ อย่างยั่งยืน

2.3.2 ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงการ จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนอ่านได้ อ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.3 ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสารได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.3.4 นักเรียนชั้น ป. 1 อ่านออกเขียนได้ ชั้น ป. 2 ขึ้นไปอ่านคล่องเขียนคล่อง เพิ่มขึ้น จากการ บริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2.3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วน ของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะใน การดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

3. การวิเคราะห์นโยบายโครงการพระราชู

3.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** สาระสำคัญของนโยบายพระราชู จะอยู่ที่การใช้อำนาจของรัฐ เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ โรงเรียนพระราชู เป็นโรงเรียนภายใต้โครงการ “สานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ” ที่เกิดจากความร่วมมือภาคีรัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวม 25 องค์กร จับมือกันขับเคลื่อนเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งหวังให้นักเรียนมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้นำ (ครู ผู้บริหารฯ) ได้รับการพัฒนาให้มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนของประเทศโดยรวม ประชารัฐการศึกษา จัดเป็นประชารัฐย่อยได้ร่มประชารัฐใหญ่ของรัฐบาลเพื่อตอบโจทย์ให้กับประเทศ 3 ด้าน (การลดความเหลื่อมล้ำ การสร้างศักยภาพการแข่งขัน และการสร้างคุณภาพทรัพยากรมนุษย์)

3.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** โรงเรียนพระราชูกำหนดตำบลละ 1 โรงเรียน รวม 7,424 โรงเรียน (ระยะแรก 3,342 โรงเรียน) กิจกรรมหลัก ๆ จะประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์ วิจัย การ สนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งการเรียนรู้วิธีการสอนผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ภายใต้การดูแลและให้ ความช่วยเหลือของ School Partners จากภาคเอกชนประมาณ 1,000 คน External Volunteer (นักศึกษา) และมี School Sponsor (CEO) จากภาครัฐและภาคเอกชน

3.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.3.1 ครู ได้รับความรู้และประสบการณ์จากกระบวนการจัดการ ตลอดจนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่าง ๆ

3.3.2 โรงเรียน ได้รับการเติมเต็มจากภาคเอกชน ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สื่อการเรียนการสอน ระบบฐานข้อมูล

3.3.3 ผู้บริหาร ได้รับการพัฒนาคุณสมบัติและสมรรถนะความเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ

3.3.4 ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษามากขึ้น

3.3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

4. การวิเคราะห์นโยบายสะเต็มศึกษา (STEM Education)

4.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยได้บูรณาการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เรียกโดยย่อว่า STEM เพื่อนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ตลอดจนมุ่งผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้เป็นโครงการสำคัญด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามจุดเน้น 6 ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับสร้างคนไทยรุ่นใหม่ และรองรับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศอย่างเหมาะสม

4.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** มุ่งให้ผู้เรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษามีลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ (1) เป็นการสอนที่เน้นการบูรณาการ (2) ช่วยนักเรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชาทั้ง 4 กับชีวิตประจำวันและการทำอาชีพ (3) เน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (4) ทำทลายความคิดของนักเรียน และ (5) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และความเข้าใจที่สอดคล้องกับเนื้อหาทั้ง 4 วิชา จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าของการเรียนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ และเห็นว่าวิชาเหล่านั้นเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถนำมาใช้ได้ทุกวัน

4.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

4.3.1 ทุกภาคส่วนในระบบสะเต็มศึกษาได้เข้าใจหน้าที่และบทบาท ในการดำเนินงานสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสะเต็มศึกษาประเทศไทยจนสามารถขับเคลื่อนสะเต็มศึกษาเพื่อยกระดับ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี

4.3.2 ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนโดยระบบสะเต็มศึกษา

4.3.3 กระตุ้น และส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา เยาวชน เครือข่ายภาครัฐและเอกชน ตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี ตามแนวทางของสะเต็มศึกษา

4.3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วน ของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

5. การวิเคราะห์นโยบายการยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ

5.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** เร่งยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในกลุ่มเป้าหมายหลักนักเรียน นักศึกษา รวมถึงครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ และสามารถใช้ในการสื่อสาร แก้ปัญหา ครูสอนภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ ครูขาดทักษะและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ ในขณะที่ภาษาอังกฤษ มีความสำคัญและจำเป็นในโลกยุคปัจจุบัน

5.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** นักเรียน นักศึกษา รวมถึงครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ และสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

5.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

5.3.1 ครูแกนนำได้รับการพัฒนาและมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2 นักเรียนของโรงเรียนครูแกนนำได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.3 ครู และนักเรียน ที่ได้ขยายผลจากโรงเรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

5.3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วน ของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

6. การวิเคราะห์นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

6.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** เน้นการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สพฐ. ที่มีครูไม่ครบชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมต่ำ เพิ่มโอกาสและยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่ง โดยใช้หลากหลายรูปแบบวิธีการ เช่น การควบรวมโรงเรียน (ปี 2559-2560 สพฐ. มีแผนที่จะควบรวม 10,971 โรงเรียน) จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยสอนจัดสรรอุปกรณ์ดาวเทียม จัดทำ School Mapping เป็นต้น

6.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** แก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สพฐ. ที่มีครูไม่ครบชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมต่ำ เพิ่มโอกาสและยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่ง โดยใช้หลากหลายรูปแบบวิธีการ

6.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

6.3.1 ได้โรงเรียนขนาดเล็กส่วนหนึ่งที่มีครูครบชั้น และมีจำนวนนักเรียนต่อห้องที่เหมาะสม

6.3.2 ได้จำนวนโรงเรียนบริหารจัดการร่วมกันรูปแบบควบรวมทั้งโรงเรียนมีจำนวนที่ชัดเจน ในแต่ละพื้นที่ และพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะในการดำเนินงานต่อไป

6.3.3 ได้จำนวนโรงเรียนบริหารจัดการร่วมกันรูปแบบควบรวมบางส่วนมีจำนวนที่ชัดเจนในแต่ละพื้นที่ และพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะในการดำเนินงานต่อไป

6.3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วน ของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะใน การดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

7. การวิเคราะห์นโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** สาระสำคัญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ พ.ศ. 2517 จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.9 ได้ทรงเตือนล่วงหน้าให้มีความระมัดระวังเกี่ยวกับความสมดุลด้าน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และทรงแนะแนวทางการพัฒนาประเทศอย่าง “เป็นลำดับขั้น” ดังตอนหนึ่งใน พระราชดำรัส ความว่า ...การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือ ความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐาน เกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป...ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอน บริบูรณ์...

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับ ร่วมประสานความร่วมมือระหว่าง กัน ในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

7.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ใน ภาพรวม คือ สถานศึกษาพอเพียง แบบอย่างที่ดีในทางปฏิบัติการประเมินสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษา พอเพียง มีองค์ประกอบการประเมิน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านผลลัพธ์ซึ่งสะท้อนแนวคิดการขับเคลื่อน ทั้ง โรงเรียน ดังนี้

7.2.1 การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่มั่นคงยั่งยืน

7.2.2 ด้านวัตถุ (ใช้ทรัพยากร เงินทอง ของใช้ต่าง ๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า สอดคล้องกับ ความเป็นจริงของชีวิตแต่ละคนอย่างมีเหตุผล ด้วยความไม่ประมาท)

7.2.3 ด้านสังคม (เห็นคุณค่าและมีทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยการมีวินัย เคารพกฎ กติกา รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลัง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนจนส่งผลให้เกิด ความสามัคคี และเป็นโรงเรียน-ชุมชนแห่งความสุข)

7.2.4 ด้านสิ่งแวดล้อม (เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า ต้นไม้ อากาศ พลังงาน ฯลฯ ร่วมในกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่อรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ลดขยะ เป็นต้น)

7.2.5 ด้านวัฒนธรรม (ภูมิใจในความเป็นไทย รักษาท้องถิ่น ด้วยฐานความรู้ และความเข้าใจ รากเหง้าของตน ชุมชน ประเทศชาติ ร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่ออนุรักษ์และสืบทอด ประเพณี วัฒนธรรม ที่ดีงาม)

7.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

7.3.1 ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง ที่มั่นคงยั่งยืน ปรับตัวอยู่โลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุข

7.3.2 ผู้เรียนใช้ทรัพยากร เงินทอง ของใช้ต่าง ๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า สอดคล้องกับ ความเป็นจริงของชีวิตแต่ละคนอย่างมีเหตุผล

7.3.3 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยการมีวินัย เคารพกฎ กติกา รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลัง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกัน จนส่งผลให้เกิดความสามัคคี และเป็นโรงเรียน ชุมชนแห่งความสุข

7.3.4 ผู้เรียนเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ต้นไม้ อากาศ พลังงาน ฯลฯ ร่วมในกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่อรักษาโลกรักษ์สิ่งแวดล้อม

7.3.5 ผู้เรียนภูมิใจในความเป็นไทย รักษ์ท้องถิ่น ด้วยฐานความรู้ และความเข้าใจจากเหง้าของตน ชุมชน ประเทศชาติ ร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่ออนุรักษ์และสืบทอด ประเพณี วัฒนธรรมที่งดงาม

7.3.6 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

8. การวิเคราะห์นโยบายการท่องจำในสิ่งที่ควรจำและนำไปฝึกคิดวิเคราะห์

8.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** นโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ : 9 ก.ค.2559 ภายใน 2 ปี : จะทำให้เด็กเรียนท่องจำ ในสิ่งที่ควรจำ และนำสิ่งที่จำไปฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ครบทุกโรงเรียน UNESCO ระบุถึงจำนวนชั่วโมงเรียนต่อปีของนักเรียนไทยในระดับอายุต่างๆ พบว่า ในระดับประถมศึกษา เด็กไทยเรียนมากเป็นอันดับ 1 ของโลกในชั้น ป.4-5 คือ 1,200 ชั่วโมง/ปี ส่วนระดับชั้นอื่นๆ ก็ติดอันดับสูงของโลกเช่นกัน ส่งผลให้นักเรียนไทยมีการบ้านมาก นักเรียนและผู้ปกครองต่างก็มีความเครียด ที่สำคัญการเรียนการสอนยังไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์มากเท่าที่ควร

8.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** การท่องจำ ในสิ่งที่ควรจำ และนำสิ่งที่จำไปฝึกคิดวิเคราะห์ จัดกิจกรรมที่เน้น 4H คือ Head Heart Hand Health โดยสิ่งสำคัญคือ ปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียนใหม่ให้ชั่วโมงเรียนในห้องเรียนลดลง และชั่วโมงทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งเน้นการปรับกระบวนการสอนของครู เพื่อให้เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหามากขึ้นรวมทั้งการปรับปรุงข้อสอบโดยใช้ข้อสอบมาตรฐานกลางในรูปแบบอัตนัยและปรนัยที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น

8.3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

8.3.1 ได้ปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียนใหม่ให้ชั่วโมงเรียนในห้องเรียนลดลง และชั่วโมงทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น ผู้เรียนมีเวลาทำกิจกรรมที่ต้องการตามความถนัดและสนใจมากขึ้น ส่งผลให้ได้คิดวิเคราะห์ในกระบวนการระหว่างที่มีการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนจากเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดขั้นตอนแต่ละกิจกรรม

8.3.2 ได้ปรับกระบวนการสอนของครู เพื่อให้เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น ทำให้ครูมีเวลา และโอกาสที่จะวางแผนให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และจำ ตามขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม

8.3.3 ได้ใช้ข้อสอบมาตรฐานกลางในรูปแบบอัตนัยและปรนัยที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น การได้ใช้ข้อสอบที่มีมาตรฐานเดียวกันทำให้ได้เปรียบเทียบพัฒนาการของผู้เรียนเป็นไปในทิศทางใด ได้เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนต่อไป

8.3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

9. การวิเคราะห์นโยบายการแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น

9.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** การวางแนวทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น แผนงานทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาว โดยสิ่งสำคัญคือการนำแผนไปสู่การบูรณาการการทำงานร่วมกันในระดับจังหวัด การจัดทำระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนติดตามนักเรียนให้กลับมาเรียนให้มากที่สุด และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** สืบหาข้อมูลนักเรียนออกกลางคันรายบุคคลและรายจังหวัด วิเคราะห์ปัญหาเด็กกลุ่มเสี่ยงจำแนกตามสาเหตุ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมกันป้องกัน การนำแผนไปสู่การบูรณาการการทำงานร่วมกันในระดับจังหวัด จัดทำระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนติดตามนักเรียนให้กลับมาเรียนให้มากที่สุด และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

9.3.1 มีข้อมูลนักเรียนออกกลางคันและเด็กตกหล่นรายบุคคลและรายจังหวัดในพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

9.3.2 ได้กลุ่มเสี่ยงจำแนกตามสาเหตุ ที่จะใช้วางแผนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

9.3.3 ได้แผนการบูรณาการการทำงานร่วมกันในระดับจังหวัดที่จะใช้วางแผนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9.3.4 มีระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนติดตามนักเรียนให้กลับมาเรียนให้มากที่สุด

9.3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

10. การวิเคราะห์นโยบายการเกี่ย้อัตรากำลังครู

10.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** การเกี่ย้อัตรากำลังครู กำหนดหลักเกณฑ์ปรับให้สอดคล้องกับบริบทของการบริหารงานบุคคลของ กศจ. เพื่อให้มีครูไปปฏิบัติการสอนทันก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อให้สามารถนำตำแหน่งว่างภายหลังการย้าย มาใช้บรรจุและแต่งตั้งผู้สอบแข่งขันและผู้ได้รับคัดเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ สพฐ. สามารถกำกับดูแลการดำเนินงานเชิงนโยบายได้อย่างเหมาะสม

10.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** มีจุดมุ่งหมายการเกี่ย้อัตรากำลังตามหลักเกณฑ์ คือ คุณสมบัติของผู้ขอย้ายกรณีปกติ การยื่นคำร้องขอย้ายและการพิจารณาย้าย การกำหนดองค์ประกอบกรย้าย 7 องค์ประกอบ และ สพฐ. กำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดและองค์ประกอบในการย้าย ตามกรอบของ ก.ค.ศ. เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ การเกี่ย้อัตรากำลัง ให้อำนาจ กศจ. ในการเกี่ย้อัตราและอัตราเงินเดือนได้ตามกรอบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ส่วนการย้ายเพื่อความเหมาะสมและประโยชน์ของราชการ ให้อำนาจของศึกษาธิการจังหวัดเสนอ

10.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

10.3.1 ได้คุณสมบัติของผู้ขอย้ายกรณีปกติ ที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติอย่างเหมาะสม เป็นธรรม โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

10.3.2 ได้ข้อกำหนดระยะเวลาการยื่นคำร้องขอย้าย เป็นไปตามข้อกำหนดที่ สพฐ. จะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบกำหนดปฏิทินการยื่นคำร้องขอย้ายให้ตรงกันทั่วประเทศ

10.3.3 ได้ข้อกำหนดระยะเวลาการพิจารณาย้าย เพื่อสามารถบรรจุและแต่งตั้งทดแทน อัตรากำลังเกษียณอายุราชการได้อย่างรวดเร็ว เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

10.3.4 ได้ข้อกำหนดการกำหนดองค์ประกอบการย้ายตามที่ สพฐ. กำหนดรายละเอียดของ ตัวชี้วัดและองค์ประกอบในการย้าย ตามกรอบของ ก.ค.ศ. เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เดียวกันทั้งประเทศ

10.3.5 ได้ข้อกำหนดการเกลี้ยอัตรากำลัง ให้อำนาจ กศจ. ในการเกลี้ยทั้งตำแหน่งและอัตรา เงินเดือนได้ตามกรอบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ส่วนการย้ายเพื่อความเหมาะสมและประโยชน์ของราชการ ได้ให้เป็น อำนาจของศึกษาธิการจังหวัดเสนอ

10.3.6 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วน ของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

11. การวิเคราะห์นโยบายการดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กพิเศษเรียนร่วม

11.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายให้โรงเรียนที่มีความพร้อม สามารถ รับเด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 กำหนดว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี(ปรับเป็นสิบห้าปี) ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสอง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมี ความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมี สิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรก เกิด หรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษา เกี่ยวกับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็กทุกประเภท

11.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** เด็กทุกคนไม่มีการแบ่งแยกกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติ หรือเป็นเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษเด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าเรียน ทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กและจะต้องจัดการศึกษาให้ เขาอย่างเหมาะสม ทั้งการเรียนร่วมบางเวลา (Integration) และการเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) การ จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสได้เรียนชั้นเดียวกับเด็กปกติ ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เด็ก ปกติได้รับบริการการจัดกระบวนการเรียนรู้และบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับ บริการเช่นเดียวกัน พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมด้วยการรับรู้และให้ ความช่วยเหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือ

11.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

11.3.1 โรงเรียนได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมเด็กปกติและเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ทั้งการเรียนร่วมบางเวลา (Integration) และการเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming)

11.3.2 พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมด้วยการรับรู้และ ให้ความช่วยเหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือ

11.3.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วน ของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะใน การดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

12. การวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัด

12.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย นับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา นโยบายของรัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ.2560-2564 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แผนยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เป็นการสร้างความพร้อมในการเรียนรู้และเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

12.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** การให้เด็กเข้าถึงบริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย เน้นให้เด็กทุกคนได้รับบริการอย่างทั่วถึงลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กในเมืองและพื้นที่ห่างไกล การอบรมเลี้ยงดูและบทบาทของครอบครัว เน้นปรับบทบาทของการเป็นพ่อแม่ที่ไม่ใช่แค่การเลี้ยงดูลูกเท่านั้น คุณภาพการให้บริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย การจัดระบบข้อมูลและตัวชี้วัด เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย การศึกษา การจัดการความรู้ การบริหารจัดการ การติดตามงานและประเมินผล และการสร้างเครือข่ายการประสานงานการทำงานร่วมกัน

12.3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

12.3.1 ได้แนวทางการให้เด็กเข้าถึงบริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย เน้นให้เด็กทุกคนได้รับบริการอย่างทั่วถึงลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กในเมืองและพื้นที่ห่างไกล

12.3.2 ได้แนวทางการอบรมเลี้ยงดูและบทบาทของครอบครัว เน้นปรับบทบาทของการเป็นพ่อแม่ที่ไม่ใช่แค่การเลี้ยงดูลูกเท่านั้น

12.3.3 ได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย

12.3.4 ได้แนวทางการจัดระบบข้อมูลและตัวชี้วัด เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

12.3.5 ได้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

12.3.6 ได้รูปแบบการศึกษา การจัดการความรู้ การบริหารจัดการ การติดตามงานและประเมินผล และการสร้างเครือข่ายการประสานงานการทำงานร่วมกัน

12.3.7 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

13. การวิเคราะห์นโยบายศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

13.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีอาชีพ มีรายได้และมีงานทำ การจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนจังหวัดในทุกจังหวัด ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของประชาชน ความต้องการด้านแรงงาน สินค้าและบริการ รวมทั้งศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิประเทศและทำเลที่ตั้ง ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต และทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำมากำหนดหลักสูตรอาชีพตาม ๕ กลุ่มอาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม

ความคิดสร้างสรรค์ และบริหารจัดการและบริการ จัดทำหลักสูตรการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของตลาด และศักยภาพของพื้นที่ จัดให้มีศูนย์ฝึกอาชีพในทุกอำเภอ จัดให้มีระบบการประสานงานเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนต่างๆ สำหรับเป็นช่องทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียน และศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล การดำเนินงานของศูนย์ฯ ครอบคลุมแห่ง

13.2 จุดมุ่งหมายของนโยบาย ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน มุ่งเน้นการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนจังหวัดในทุกจังหวัด ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของประชาชน ๕ กลุ่มอาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และบริหารจัดการและบริการ จัดทำหลักสูตรการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของตลาด และศักยภาพของพื้นที่ จัดให้มีศูนย์ฝึกอาชีพในทุกอำเภออย่างน้อย อำเภอละ ๒ แห่ง จัดให้มีระบบการประสานงานเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนต่างๆ สำหรับเป็นช่องทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียน และศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล มุ่งเน้นการประสานงานของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นในพื้นที่ การดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้ง 7,424 แห่ง

13.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

13.3.1 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนจังหวัดในทุกจังหวัด

13.3.2 ได้จัดทำระบบข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของประชาชน ๕ กลุ่มอาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และบริหารจัดการและบริการ

13.3.3 ได้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของตลาด และศักยภาพของพื้นที่

13.3.4 มีศูนย์ฝึกอาชีพในทุกอำเภออย่างน้อย อำเภอละ ๒ แห่ง

13.3.5 มีระบบการประสานงานเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนต่างๆ สำหรับเป็นช่องทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียน

13.3.6 มีศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลครบทุกตำบล มุ่งเน้นการประสานงานของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นในพื้นที่

13.3.7 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

14. การวิเคราะห์นโยบายการซ่อมแซมบ้านพักครู

14.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีนโยบายซ่อมแซมบ้านพักครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ในวงเงินหลังละ 200,000 บาท เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 ถึงปีงบประมาณ 2561 จนครบทั้งหมด 40,000 หลัง

14.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) โดยแบ่งเป็นปีงบประมาณ 2559 จำนวน 2,250 หลัง ใช้งบประมาณจำนวน 526,500,000 บาท และให้ตั้งงบในปีงบประมาณ 2560 จำนวน 10,125 หลัง ใช้งบประมาณจำนวน 2,025,000,000 บาท ส่วนที่เหลืออีก 27,625 หลัง ให้ไปตั้งงบในปีงบประมาณ 2561 จนครบทั้งหมด 40,000 หลัง

14.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

14.3.1 ได้ซ่อมแซมบ้านพักครูปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 2,250 หลัง ใช้งบประมาณจำนวน 526,500,000 บาท

14.3.2 ได้ซ่อมแซมบ้านพักครูปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 10,125 หลัง ใช้งบประมาณจำนวน 2,025,000,000 บาท

14.3.3 ได้ซ่อมแซมบ้านพักครูปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 27,625 หลัง

14.3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

15. การวิเคราะห์นโยบายแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด

15.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พุทธศักราช 2559 ข้อ 6 ในแต่ละจังหวัด ให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ข้อ 7 นอกจากอำนาจหน้าที่ที่รับโอนมาตามข้อ 4 และข้อ 5 ให้ กศจ. มีอำนาจหน้าที่ในแต่ละเขตจังหวัด (2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด (6) วางแผนการจัดการศึกษาในจังหวัดและพิจารณาเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษา คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 11/2559 เรื่อง การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พุทธศักราช 2559 ข้อ 4 ในแต่ละจังหวัด ให้มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ 5 ข้อ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ

15.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการและประสานงานการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ตามกรอบการดำเนินงานที่กำหนด

15.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

15.3.1 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัด ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ตามกรอบการดำเนินงานที่กำหนด

15.3.2 แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดได้ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานตามภารกิจอำนาจหน้าที่ของจังหวัด

15.3.3 แผนงาน/โครงการ ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดมีตัวชี้วัดตามกรอบที่กำหนด

15.3.4 การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดได้มีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่เป็นแผนชี้ทิศการทำงานของจังหวัดที่สมบูรณ์

15.3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

16. การวิเคราะห์นโยบายการศึกษา

16.1 **สาระสำคัญของนโยบาย** กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพ ที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผลิตกำลังคนจำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้นักเรียนได้หันมาสนใจเรียนทางด้านอาชีพซึ่งมีตลาดรองรับอย่างแน่นอนให้มากขึ้นแต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันค่านิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนมุ่งที่จะสนับสนุนให้มีการเรียนสายสามัญเพื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้ขาดกำลังคนในภาคแรงงานเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะให้มีการจัดการศึกษาหลักสูตรเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายควบคู่กันไป

16.2 **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** ให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ และสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันที เพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพให้แก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงาน ตามความถนัด ความสนใจ และสามารถเข้าถึงการอาชีวศึกษาได้ง่ายขึ้น เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่กันไปทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เมื่อเรียนครบตามหลักสูตร ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและหลักสูตรสายอาชีพไปพร้อมกัน มีการกำหนดการจัดการเรียนการสอนโดยการทำ ความตกลงร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษา ที่เปิดสอนมัธยมศึกษา กับสถานศึกษา ที่เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

16.3 ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

16.3.1 ได้เพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจ

16.3.2 ขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา

16.3.3 เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่ไปกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

16.3.4 เป็นการเตรียมความพร้อมตลาดแรงงานทั้งภาคการเกษตร และภาคอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาประเทศในอนาคต

16.3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วน of ผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	
1. นโยบายการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้	1
2. นโยบายการอ่านออกเขียนได้	4
3. นโยบายโครงการประชารัฐ	6
4. นโยบายส่งเสริมศึกษา (STEM Education)	10
5. นโยบายการยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ	13
6. นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก	15
7. นโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	19
8. นโยบายการท่องจำในสิ่งที่ควรจำและนำไปฝึกคิดวิเคราะห์	24
9. นโยบายการแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น	29
10. นโยบายการเกลี้ยอัตรากำลังครู	35
11. นโยบายการดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กพิเศษเรียนร่วม	39
12. นโยบายการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัด	46
13. นโยบายศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	53
14. นโยบายการซ่อมแซมบ้านพักครู	56
15. นโยบายแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด	59
16. นโยบายทวิศึกษา	62
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก ก	
ภาคผนวก ข	
ภาคผนวก ค	
ภาคผนวก ง	
ภาคผนวก จ	
คณะทำงาน	

1. นโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

ความเป็นมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำรัส (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (สวก.สพฐ.) สืบค้นเมื่อ 14 ก.พ.2559, จาก academic.obec.go.th/web/home)¹ ในเรื่องการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องดูภาพรวมทั้งประเทศ เพราะทุกวันนี้ การศึกษาค่อนข้างอ่อนแอ และมุ่งเน้นการเรียนการสอนเนื้อหาบางเรื่องมากเกินไปทรงมีพระราชดำริให้มีการนำองค์ 4 แห่งการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา ทดถศึกษา และพลศึกษา และหัวใจนักปราชญ์คือ สุ จิ ปุ ลิ หมายถึง การฟัง การคิด การคาม และการเขียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของนักปราชญ์และบัณฑิต อีกทั้งยังจะเป็นเทคนิคในการช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะ การเรียนเก่งมากขึ้น โดยทรงมีพระราชดำริให้นำทั้งสองเรื่องมาใช้ในการจัดการศึกษา

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม นโยบายหนึ่งของรัฐบาล คือ การลดเวลาเรียนภาควิชาการลง แต่ต้องไม่กระทบเนื้อหาหลักที่เด็ก ๆ ควรเรียนรู้ ซึ่งหมายความว่า ครูต้องใช้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้สาระที่ต้องรู้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากนโยบายการลดเวลาเรียนดังกล่าว จึงนำมาสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดให้โรงเรียน เรียนภาควิชาการ ถึงเวลาบ่ายสองโมงครึ่ง หรือเวลา 14.30 น. แต่เวลาโรงเรียนเลิกยังคงเหมือนเดิมตามกำหนดของแต่ละโรงเรียน ซึ่งมักจะเป็นช่วงบ่ายสี่โมงหรือเวลา 16.00 น. ดังนั้นช่วงเวลา ระหว่างหลังเลิกเรียนจนกว่านักเรียนจะกลับบ้าน ซึ่งนักเรียนยังคงอยู่ที่โรงเรียน โรงเรียนจะต้องสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้นักเรียนปฏิบัติ และควรเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลายที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทักษะการคิดวิเคราะห์ความมีน้ำใจต่อกัน การทำงานเป็นทีม และที่สำคัญควรมีกิจกรรมกระตุ้นให้เด็กได้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเอง การจัดกิจกรรมไม่จำเป็นต้องเปิดให้เฉพาะห้องเรียนเดียวกัน หรือระดับเดียวกัน บางกิจกรรมสามารถศึกษาหรือร่วมกันหลายระดับชั้นได้ เพื่อให้เด็ก ๆ รู้จักปรับตัว การช่วยเหลือดูแลกัน การมีปฏิสัมพันธ์หลายช่วงวัย โดยเป็นการจำลองสภาพจริงในสังกัดให้เด็กได้เรียนรู้ ซึ่งจะยิ่งช่วยเพิ่มทักษะในการแก้ปัญหาให้กับเด็กไทยต่อไป

การลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นกรอบวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาเพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมเข้าสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของไทย นั้น สอดคล้องกับของหน่วยประเทศที่เป็นผู้นำด้านการศึกษาของโลกที่เห็นพ้องกับแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 เรื่องจิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานการประกอบสัมมาอาชีพความรู้พื้นฐานด้านพลเมือง สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิตที่ใช้ได้จริง (กับครอบครัว ชุมชน โรงเรียน รัฐ และประเทศชาติ) โลกกำลังเปลี่ยนแปลง คนที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้เท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ได้ตลอดเวลา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะ ในการคิดวิเคราะห์ และได้รับการพัฒนา เต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของนักเรียนแต่ละคน
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของแต่ละคน
4. เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พัฒนาตนเอง ตามความสนใจ และความถนัดอย่างเต็มศักยภาพและมีความสุขกับการเรียนรู้
5. เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การวิเคราะห์นโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ไว้ ประกอบด้วย สาระสำคัญของนโยบาย จุดมุ่งหมาย ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** ยึดแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้มีการนำองค์ 4 แห่งการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา ทัศนศึกษา และพลศึกษา และหัวใจนักปราชญ์คือ สุ จิ ปุ ลิ หมายถึง การฟัง การคิด การถาม และการเขียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของนักปราชญ์และบัณฑิต มาเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา ที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สำหรับเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ๔ H ที่จะพัฒนาผู้เรียนด้านสมอง (Head) ด้านคุณลักษณะและค่านิยม (Heart) ด้านทักษะปฏิบัติ (Hand) และด้านสุขภาพกาย (Health) ลดเวลาเรียนภาควิชาการลง แต่ต้องไม่กระทบเนื้อหาหลักที่เด็ก ๆ ควรเรียนรู้ ซึ่งหมายความว่า ครูต้องใช้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้สาระที่ต้องรู้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นี่คือจุดหมายปลายทางของนโยบายดังกล่าว

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ผู้เรียนมีทักษะ ในการคิดวิเคราะห์ และได้รับการพัฒนา เต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการศึกษาต่อที่สูงขึ้น

3.2 สถานศึกษามีโอกาสมีทางเลือกในการบริหารจัดการตามบริบทของสถานศึกษาทั้งในด้านวิชาการ ด้านการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เหมาะสมกับความพร้อมของสถานศึกษาเป็นสำคัญ สามารถบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของแต่ละคน

3.3 นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พัฒนาตนเองตามความสนใจ และความถนัดอย่างเต็มศักยภาพและมีความสุขกับการเรียนรู้

3.4 พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน มาช่วยในการเรียนการสอนเป็นการรักษาสีลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้อีกทางหนึ่งด้วย

3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2558)

คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สืบค้นเมื่อ 14 ก.พ.2559,

จาก academic.obec.go.th./web/home ¹

2. นโยบายการอ่านออกเขียนได้

ความเป็นมา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ² กล่าวว่า วันนี้ถือว่าเป็นวันดีวันหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายสำหรับปี 2558 ให้เป็น "ปีแห่งการปลดปล่อยนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้" เพราะปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้มีมาอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจพบว่ามีนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ มีจำนวนประมาณ 25,000-26,000 คน ทั่วประเทศ กระจายอยู่ในหลายพื้นที่ เนื่องจากปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการย้ายถิ่นฐานของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กติดตามมากับพ่อแม่ที่เป็นแรงงานต่างด้าว หรือเด็กชาติพันธุ์ ซึ่งไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก

การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ถือเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งในการทำให้เด็กได้มีการพัฒนาตนเอง หากอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การที่จะไปเรียนวิชาอื่นย่อมเป็นไปได้ สิ่งแรกที่จะต้องทำก็คือ ทำให้เด็กทุกคนที่อยู่ในระบบการศึกษาอ่านออกเขียนได้ มีความเข้าใจในสิ่งที่อ่านและเขียน นี่คือหัวใจสำคัญของการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เร่งรัด และพัฒนาการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องกำหนดมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และสื่อสารได้ ให้นักเรียนทุกระดับชั้นมีความสามารถอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และสื่อสารได้ กำกับติดตามการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้กับกระทรวงศึกษาธิการทราบเป็นระยะ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต จะต้องดำเนินการประกาศนโยบายให้กับโรงเรียนในสังกัด มีข้อมูลการอ่านการเขียนของนักเรียนทุกระดับชั้น วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปรับระบบบริหารจัดการ รวมถึงการดำเนินการกำกับ ติดตาม นิเทศ จัดทำแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนอย่างจริงจัง และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะ ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างเข้มงวดและเข้มแข็ง

สถานศึกษาทุกแห่ง จะต้องกำหนดเป็นนโยบายให้ครูและผู้เกี่ยวข้องรับทราบ และต้องดำเนินการทุกวิธี เพื่อให้นักเรียนทุกคนอ่านเขียนได้ ตามมาตรฐานหลักสูตร โดยเฉพาะนักเรียนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ปรับระบบบริหารจัดการให้ครูทุกคนมีส่วนรับผิดชอบแก้ไขปัญหาการอ่านการเขียนของนักเรียน โดยเฉพาะวิชาภาษาไทยเท่านั้น มีแผนซ่อมเสริมนักเรียนทุกคนที่มีปัญหา และซ่อมเสริมให้แล้วเสร็จภายในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 มีการประสานผู้ปกครองให้รับทราบปัญหาและมีส่วนร่วมเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด กำกับ ติดตาม นิเทศ ช่วยเหลือครูในการแก้ไขปัญหาการอ่านการเขียนของนักเรียน และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพราะสถานศึกษาเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดและมีผลกับนักเรียนมากที่สุด

การแก้ไขปัญหาเด็กประถมศึกษา อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้³

1) ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่เห็นผลสัมฤทธิ์ชัดเจน เช่น การสอนแบบแจกลูกสะกดคำโดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมอง (Brain Based Learning : BBL)

2) กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนชั้น ป. 1 ต้องอ่านออกเขียนได้ ชั้น ป.2 ขึ้นไปต้องอ่านคล่องเขียนคล่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญ มีความตระหนักและรับผิดชอบในการเร่งรัดให้นักเรียน อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสารได้ อย่างยั่งยืน
2. เพื่อให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนอ่านได้ อ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสารได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

การวิเคราะห์นโยบายการอ่านออกเขียนได้

กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ไว้ ประกอบด้วย สาระสำคัญของนโยบาย จุดมุ่งหมาย ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** เน้นการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งในการทำให้เด็กได้มีการพัฒนาตนเอง หากอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การที่จะไปเรียนวิชาอื่นย่อมเป็นไปได้

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนชั้น ป. 1 ต้องอ่านออกเขียนได้ ชั้น ป.2 ขึ้นไปต้องอ่านคล่องเขียนคล่อง เพราะการอ่านออกเขียนได้เป็นตัวนำทางพื้นฐานที่จะสามารถไปค้นคว้าเรียนวิชาที่ต้องการและสนใจได้เป็นอย่างดี

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญ มีความตระหนักและรับผิดชอบในการเร่งรัดให้นักเรียน อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสารได้ อย่างยั่งยืน

3.2 ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนอ่านได้ อ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสารได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.4 นักเรียนชั้น ป. 1 อ่านออกเขียนได้ ชั้น ป.2 ขึ้นไปอ่านคล่องเขียนคล่อง เพิ่มขึ้น จากการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....
 กุณฑิกา พัชรชานนท์ และบัลลังก์ โรหิตเสถียร : **ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 15/2558 ปี 2558 ปีตลอด**

นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้, <http://www.moe.go.th/webasm/2016/feb/080.html>

17/2/2559. ² ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงาน. **นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ**

(พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ),เอกสารอัดสำเนา. 27 สิงหาคม 2558. ³

3. นโยบายโครงการประชารัฐ

ความเป็นมา

ดร.ณรรักษ์ พิศลยบุตร นักวิชาการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)⁴ ให้ความเห็นว่านโยบาย ‘ประชารัฐ’ เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แทนกรอบนโยบายแบบเก่าของรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ หรือก็คือ นโยบาย ‘ประชานิยม’ โดยในตัวละครสำคัญจะพบว่า นโยบายประชานิยม จะมุ่งเน้นที่ความนิยมชมชอบของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งเมื่ออยู่ภายใต้ระบบการเลือกตั้ง นโยบายประชานิยมจะเลือกพุ่งเป้าไปที่ความนิยมชมชอบของกลุ่มประชาชนส่วนใหญ่ก่อน เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งอาจจะไม่เป็นที่นิยมชมชอบ หรือแม้กระทั่งเกิดผลเสียต่อกลุ่มประชาชนส่วนน้อย

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของนโยบายประชานิยม ก็คือ ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากนโยบาย มักจะไม่ได้หันคำนึงถึงผลเสียที่จะตามมาในอนาคต ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น การมองภาพรวมได้อย่างไม่ครบถ้วน การขาดข้อมูลในการตัดสินใจ หรือ ผลของความเสียหายจะถูกกระจายอย่างเฉื่อยจนทำให้ผลเสียดูเบาบางลงไป นโยบายประชานิยมที่ขาดการคำนึงถึงผลเสียในอนาคต จึงทำให้ประเทศสุ่มเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤติ ดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นกับประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกาในช่วงทศวรรษก่อนๆ สำหรับ นโยบายประชารัฐ ความมุ่งหวังของกรอบนโยบาย คือการปิดจุดอ่อนของนโยบายประชานิยมดังกล่าว โดยตัวละครสำคัญของนโยบายประชารัฐ จะอยู่ที่การใช้อำนาจของรัฐ เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

นโยบายประชารัฐ จึงมีได้มุ่งเน้นที่การสร้างความนิยมชมชอบของประชาชนในระยะสั้นเป็นหลัก เพราะนโยบายที่ประชาชนให้ความนิยมชมชอบ อาจจะมีผลเสียตามมาในอนาคตก็เป็นได้ และไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของแหล่งที่มาของอำนาจว่าจะเป็นประชาธิปไตยหรือไม่อีกด้วย ขอเพียงแค่ผลประโยชน์ของการดำเนินนโยบายให้ตกอยู่กับประชาชนก็พอ เมื่อย้อนมองถึงนโยบายประชารัฐในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และมองทิศทาง การขับเคลื่อนนโยบายในอนาคตผ่านการ ตั้งคณะทำงานประชารัฐ พบว่า นโยบายประชารัฐที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา และคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต จะมีอยู่ 2 รูปแบบที่สำคัญ

รูปแบบแรก คือ กลุ่มนโยบายที่ดูแลกลุ่มรากหญ้าโดยตรง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการอัดฉีดเงินกองทุนหมู่บ้านหรือ มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ในระดับตำบล ซึ่งเป็นมาตรการดูแล สนับสนุนแบบเฉพาะเจาะจงลงไปให้กับกลุ่มประชาชน และในระดับพื้นที่

รูปแบบที่สอง คือ กลุ่มนโยบายที่สนับสนุนภาคธุรกิจ เพื่อลดปัญหาผลผลิตคงค้าง ก่อให้เกิดการผลิต การจ้างงาน การลงทุนระลอกใหม่ ตัวอย่างของนโยบายในรูปแบบที่สอง เช่น มาตรการยกเว้นภาษีสำหรับรายได้ที่จ่ายไปเพื่อซื้อสิ่งทรมิตรภัย มาตรการลดหย่อนภาษี 15,000 บาท สำหรับการซื้อสินค้าและบริการ ในช่วงปลายปีที่ผ่านมา เป็นต้น

ทั้งสองรูปแบบจะให้ผลประโยชน์ต่อประชาชนในระดับที่ต่างกัน โดยนโยบายรูปแบบแรกจะให้ผลกระทบโดยตรงอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากกว่า เนื่องจากเป็นการให้การช่วยเหลือกับกลุ่มประชาชนโดยตรง ในขณะที่นโยบายรูปแบบที่สอง จะให้ประโยชน์กับประชาชนทางอ้อม ผ่านการสนับสนุนภาคธุรกิจ นั่นคือประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ภายหลังจากที่ธุรกิจได้รับผลประโยชน์แล้ว และผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจะมากหรือน้อย ขึ้นกับว่าภาคธุรกิจนำผลประโยชน์ที่ได้ มาต่อยอดสร้างการผลิต จ้างงานและลงทุนเพิ่มมากน้อยเพียงใดนั่นเอง

ประสบการณ์จากต่างประเทศ พบว่านโยบายที่สนับสนุนภาคธุรกิจ (รูปแบบที่ 2) มีประเด็นปัญหาที่น่ากังวลใจ คือ นโยบายดังกล่าวอาจจะให้ผลประโยชน์ต่อธุรกิจในระดับที่ไม่เท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างธุรกิจขนาดใหญ่ และธุรกิจขนาดกลางและย่อม นอกจากนี้ นโยบายสนับสนุนธุรกิจอาจจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว เนื่องจากนโยบายสนับสนุนภาคธุรกิจ ทำให้ธุรกิจได้รับแรงกดดันจากการแข่งขันลดลง ท้ายที่สุด ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากนโยบายดังกล่าว อาจจะมีไม่มากนัก หากนโยบายที่สนับสนุนภาคธุรกิจ เป็นแค่การแก้ไขปัญหามลพิษที่ล้นเกิน ก่อให้เกิดการจ้างงาน การลงทุนใหม่ๆที่เพิ่มขึ้นไม่มากนัก

คำตอบที่ว่า ประชาชนจะได้อะไรจากนโยบายประชารัฐ จึงขึ้นกับว่า คณะทำงานประชารัฐจะมุ่งนโยบายไปในทิศทางใด หากนโยบายประชารัฐมุ่งเน้นที่การพัฒนาที่รากหญ้าเป็นสำคัญ ประชาชนทั่วไปก็จะได้รับผลประโยชน์ที่เต็มเม็ดเต็มหน่วย และได้รับผลประโยชน์ที่มากกว่านโยบายที่มุ่งเน้นที่พัฒนาภาคธุรกิจ เพื่อลดปัญหาผลผลิตคงค้าง เป็นหลัก

ทั้งนี้ ผู้เขียนมองว่านโยบายที่จะพัฒนาธุรกิจแบบประชารัฐ คือสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนอย่างยั่งยืนจะต้องไม่ใช่นโยบายฉาบฉวย ที่เน้นการแก้ไขปัญหามลพิษส่วนเกิน แต่ต้องเป็นนโยบายที่วางกลยุทธ์อุตสาหกรรมในอนาคตที่เหมาะสม ที่จะก่อให้เกิดการผลิต การจ้างงาน และการลงทุนอย่างต่อเนื่องในอนาคต

โรงเรียนประชารัฐ เป็นโรงเรียนภายใต้โครงการ “สานพลังประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ” ที่เกิดจากความร่วมมือภาครัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวม 25 องค์กร จับมือกันขับเคลื่อนเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้นำ (ครู ผู้บริหาร) ได้รับการพัฒนาให้มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนของประเทศโดยรวม ประชารัฐการศึกษาจัดเป็นประชารัฐย่อยได้เริ่ม ประชารัฐใหญ่ของรัฐบาลเพื่อตอบโจทย์ให้กับประเทศ 3 ด้าน (การลดความเหลื่อมล้ำ การสร้างศักยภาพการแข่งขัน และการสร้างคุณภาพทรัพยากรมนุษย์) โดยเป้าหมายของโรงเรียนประชารัฐกำหนดตำบลละ 1 โรงเรียน รวม 7,424 โรงเรียน (ระยะแรก 3,342 โรงเรียน) กิจกรรมหลัก ๆ จะประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์ วิจัย การสนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งการเรียนรู้วิธีการสอนผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ภายใต้การดูแลและให้ความช่วยเหลือของ School Partners จากภาคเอกชนประมาณ 1,000 คน External Volunteer (นักศึกษา) และมี School Sponsor (CEO) จากภาครัฐและภาคเอกชน⁵

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ครูได้รับความรู้และประสบการณ์จากกระบวนการจัดการ ตลอดจนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ
- 2) เพื่อให้โรงเรียนได้รับการเติมเต็มจากภาคเอกชน ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สื่อการเรียนการสอน ระบบฐานข้อมูล เป็นต้น
- 3) เพื่อให้ผู้บริหารได้รับการพัฒนาคุณสมบัติและสมรรถนะความเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ
- 4) เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษามากขึ้น

โดยทักษะของเด็กในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การเรียนรู้ 3R x 8C ตลอดชีวิต

3R คือ Reading-อ่านออก, (W) Riting-เขียนได้, (A) Rithenmatics-คิดเลขเป็น 8C คือ

- Critical Thinking and Problem Solving : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ แก้ไขปัญหาได้
- Creativity and Innovation : คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม
- Cross-cultural Understanding : ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม
- Collaboration teamwork and leadership : ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ
- Communications information and media literacy : ทักษะในการสื่อสาร และความรู้เท่าทันสื่อ
- Computing and ICT literacy : ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และความรู้เท่าทันเทคโนโลยี
- Career and learning skills : ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้
- Compassion : มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย

ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญของทักษะขั้นต้นทั้งหมด และเป็นคุณลักษณะที่เด็กไทยจำเป็นต้องมี

การวิเคราะห์นโยบายโครงการพระราชรัฐ

กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ไว้ ประกอบด้วย สาระสำคัญของนโยบาย จุดมุ่งหมาย ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** สาระสำคัญของนโยบายพระราชรัฐ จะอยู่ที่การใช้อำนาจของรัฐ เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ โรงเรียนพระราชรัฐ เป็นโรงเรียนภายใต้โครงการ “สานพลังประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ” ที่เกิดจากความร่วมมือภาครัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวม 25 องค์กร จับมือกันขับเคลื่อนเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้นำ(ครู ผู้บริหารฯ) ได้รับการพัฒนาให้มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนของประเทศโดยรวม ประชารัฐการศึกษาจัดเป็นประชารัฐย่อยได้เริ่มประชารัฐใหญ่ของรัฐบาลเพื่อตอบโจทย์ให้กับประเทศ 3 ด้าน (การลดความเหลื่อมล้ำ การสร้างศักยภาพการแข่งขัน และการสร้างคุณภาพทรัพยากรมนุษย์)

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** โรงเรียนพระราชรัฐกำหนดตำบลละ 1 โรงเรียน รวม 7,424 โรงเรียน (ระยะแรก 3,342 โรงเรียน) กิจกรรมหลัก ๆ จะประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์ วิจัย การสนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งการเรียนรู้วิธีการสอนผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ภายใต้การดูแลและให้ความช่วยเหลือของ School Partners จากภาคเอกชนประมาณ 1,000 คน External Volunteer (นักศึกษา) และมี School Sponsor (CEO) จากภาครัฐและภาคเอกชน

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ครู ได้รับความรู้และประสบการณ์จากกระบวนการจัดการ ตลอดจนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่าง ๆ

3.2 โรงเรียน ได้รับการเติมเต็มจากภาคเอกชน ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สื่อการเรียนการสอน ระบบฐานข้อมูล

- 3.3 ผู้บริหาร ได้รับการพัฒนาคุณสมบัติและสมรรถนะความเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ
- 3.4 ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษามากขึ้น
- 3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

ดร.นณริฎ พิศลยบุตร นักวิชาการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ),เอกสารอัดสำเนา. ⁴
(DR.BORWORN สืบค้นจาก <http://www.dr.borworn.com/aricledetail.asp?id=15644>
เมื่อวันที่ 4/1/2560) ⁵

4. นโยบายส่งเสริมศึกษา (STEM Education)

ความเป็นมา

โครงการส่งเสริมศึกษาเสนอการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนโดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีที่บูรณาการแนวความคิดออกแบบเชิงวิศวกรรม โดยเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ ที่เป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินชีวิต และการทำงาน เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางส่งเสริมศึกษาเกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม สสวท. จึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคของประเทศไทยเพื่อเป็นกำลังและศูนย์กลางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางส่งเสริมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การส่งเสริมการเรียนรู้ดังกล่าวครอบคลุมทุกจังหวัดในประเทศไทย ในระยะเวลา 5 ปี (2557-2561) สสวท. ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมศึกษาแห่งชาติและศูนย์ส่งเสริมศึกษาภาคอีก 13 ศูนย์ตั้งอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดเป็นศูนย์กลางของภาคทำหน้าที่เสมือนสาขาย่อยของ สสวท. เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร รวมถึงการสนับสนุนเชิงวิชาการ เช่น การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และเป็นศูนย์ข้อมูล (Resource center) เกี่ยวกับส่งเสริมศึกษาสู่ภูมิภาคและโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมศึกษา อีกทั้งยังทำหน้าที่ประสานงาน เผยแพร่ความรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและเอกชน ชุมชนและบุคลากรด้านส่งเสริมในระดับภูมิภาคอีกด้วย

เนื่องจากเป็นโครงการที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน และมีหน้าที่ต่างๆ กัน เพื่อให้การดำเนินงานโครงการส่งเสริมศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย จำเป็นต้องประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่าย และให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตามแนวทางส่งเสริมศึกษาซึ่งจะพัฒนาเด็กไทยให้ก้าวสู่โลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมั่นใจ ศูนย์ส่งเสริมศึกษาแห่งชาติ สสวท. จึงได้จัดกิจกรรม Thailand STEM Festival 2015 ซึ่งจะมีกิจกรรม อาทิเช่น การบรรยายและเสวนาวิชาการ การจัดนิทรรศการจากหน่วยงานต่างๆ การประชุมปฏิบัติการที่เป็นเวทีให้ครูนำเสนอและแลกเปลี่ยนผลงานที่ได้ดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมศึกษาในชั้นเรียน การจัดประกวดโครงงานส่งเสริมศึกษา และการแข่งขันกิจกรรมส่งเสริมของนักเรียนการแนะแนวอาชีพทางด้านส่งเสริมศึกษาจากทูตส่งเสริม เป็นต้น

จากการที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยได้บูรณาการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เรียกโดยย่อว่า STEM เพื่อนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ตลอดจนมุ่งผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้เป็นโครงการสำคัญด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามจุดเน้น 6 ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับสร้างคนไทยรุ่นใหม่ และรองรับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทุกภาคส่วนในระบบสะเต็มศึกษาเข้าใจหน้าที่และบทบาท ในการดำเนินงานสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสะเต็มศึกษาประเทศไทยจนสามารถขับเคลื่อนสะเต็มศึกษาเพื่อยกระดับ การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี
2. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนโดยระบบสะเต็มศึกษา
3. เพื่อกระตุ้น และส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา เยาวชน เครือข่ายภาครัฐและเอกชน ตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี ตามแนวทางของสะเต็มศึกษา

ความรู้เกี่ยวกับ สะเต็มศึกษา

คำว่า “สะเต็ม” หรือ “STEM”⁶ เป็นคำย่อจากภาษาอังกฤษของศาสตร์ 4 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์(Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) หมายถึงองค์ความรู้ วิชาการของศาสตร์ทั้งสี่ที่มีความเชื่อมโยงกันในโลกของความเป็นจริงที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ต่างๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกันในการดำเนินชีวิตและการทำงาน คำว่า STEM ถูกใช้ครั้งแรกโดยสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา (the National Science Foundation: NSF) ซึ่งใช้คำนี้ เพื่ออ้างอิงโครงการหรือโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ อย่างไรก็ตามสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้นิยามที่ชัดเจนของคำว่า STEM มีผลให้มีการใช้และให้ความหมายของคำนี้ แตกต่างกันไป เช่น มีการใช้คำว่า STEM ในการอ้างอิงถึงกลุ่มอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ สะเต็มศึกษา คือ แนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้ใน 4 สาขาวิชาการ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ โดยเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และการทำงาน ช่วยนักเรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง 4 สาขาวิชาการ กับชีวิตจริงและการทำงาน การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เน้นเพียงการท่องจำทฤษฎีหรือกฎทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ แต่เป็นการสร้างความเข้าใจทฤษฎีหรือกฎเหล่านั้นผ่านการปฏิบัติให้เห็นจริงควบคู่กับการพัฒนาทักษะการคิด ตั้งคำถาม แก้ปัญหาและการหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ๆ พร้อมทั้งสามารถนำข้อค้นพบนั้นไปใช้หรือบูรณาการกับชีวิตประจำวันได้

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มมีลักษณะ 5 ประการได้แก่ (1) เป็นการสอนที่เน้นการบูรณาการ (2) ช่วยนักเรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชาทั้ง 4 กับชีวิตประจำวันและการทำอาชีพ (3) เน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (4) ทำทลายความคิดของนักเรียน และ (5) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และความเข้าใจที่สอดคล้องกับเนื้อหาทั้ง 4 วิชา จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าของการเรียนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ และเห็นว่าวิชาเหล่านั้นเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถนำมาใช้ได้ทุกวัน

การวิเคราะห์นโยบายสะเต็มศึกษา (STEM Education)

กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ไว้ ประกอบด้วย สาระสำคัญของนโยบาย จุดมุ่งหมาย ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยได้บูรณาการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เรียกโดยย่อว่า STEM เพื่อนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ตลอดจนมุ่งผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้เป็นโครงการสำคัญด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามจุดเน้น 6 ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับสร้างคนไทยรุ่นใหม่ และรองรับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศอย่างเหมาะสม

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** มุ่งให้ผู้เรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มมีลักษณะ 5 ประการได้แก่ (1) เป็นการสอนที่เน้นการบูรณาการ (2) ช่วยนักเรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชาทั้ง 4 กับชีวิตประจำวัน และการทำอาชีพ (3) เน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (4) ทำลายความคิดของนักเรียน และ (5) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และความเข้าใจที่สอดคล้องกับเนื้อหาทั้ง 4 วิชา จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าของการเรียนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ และเห็นว่าวิชาเหล่านั้นเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถนำมาใช้ได้ทุกวัน

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ทุกภาคส่วนในระบบสะเต็มศึกษาได้เข้าใจหน้าที่และบทบาท ในการดำเนินงานสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสะเต็มศึกษาประเทศไทยจนสามารถขับเคลื่อนสะเต็มศึกษาเพื่อยกระดับ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี

3.2 ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนโดยระบบสะเต็มศึกษา

3.3 กระตุ้น และส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา เยาวชน เครือข่ายภาครัฐและเอกชน ตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี ตามแนวทางของสะเต็มศึกษา

3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

แหล่งอ้างอิง : สะเต็มศึกษา ประเทศไทย. 2557. รู้จักสะเต็ม. (online). http://www.stemedthailand.org/?page_id=23, 25 มิถุนายน 2559.⁶

5. นโยบายการยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ

ความเป็นมา

นโยบายเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ไว้ว่า ยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในทุกหลักสูตร ให้เร่งยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในกลุ่มเป้าหมายหลักนักเรียน นักศึกษา ให้มีความรู้ และสามารถใช้ในการสื่อสารเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา⁷

นพ.ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ⁸ หรือแนวทางการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับสถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งครู ผู้บริหาร นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ English Program เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559 ณ ห้องประชุมสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การหารือร่วมกับครู ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศครั้งนี้ หลายเรื่องยังไม่ตกผลึก แต่ก็มีข้อดีและความก้าวหน้าหลายประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

ประเด็นแรก เปิดโอกาสให้โรงเรียนที่มีศักยภาพ สามารถใช้วิชาจากหลักสูตรของต่างประเทศ นำไปเทียบผลในการทดสอบ O-NET ได้ เช่น โรงเรียนที่เปิดสอนตามหลักสูตรของเคมบริดจ์ หลักสูตรจากสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ฯลฯ ที่ดีและได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว จะมีทีมของแต่ละหน่วยงานเข้าไปตรวจสอบ และเทียบเฉพาะวิชา ไม่ใช่เทียบหลักสูตร เพราะยังเรียนหลักสูตรของไทยอยู่ เช่น นักเรียนที่เรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ แล้วไปสอบได้คะแนน ก็จะเทียบว่าคะแนนนั้นเมื่อเทียบกับ O-NET จะได้กี่คะแนน และเด็กก็ยังมีสิทธิ์สอบ O-NET อยู่ ไม่ได้ตัดสิทธิ์ ซึ่งจะทำให้เด็กมีกำลังใจว่า สิ่งที่ยื่นไปได้รับการรับรอง

ประเด็นที่ 2 ครูต่างชาติที่มีคุณภาพ มีหลายประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาการขอวีซ่าชาวต่างชาติเข้ามาสอนในประเทศ หรือค่าตอบแทน เพราะปัจจุบันหากมีคนไทยที่เก่งภาษาอังกฤษ แต่ไม่มีโอกาสสอนภาษาอังกฤษ เพราะระเบียบกำหนดว่าต้องเป็นชาวต่างชาติที่เป็น Native Speakers จึงจะมีการเปิดช่องทางนี้ ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น รวมทั้งจะมีโครงการที่เปิดโอกาสให้กับคนไทยที่เก่งๆ ที่จบในสาขาวิทยาศาสตร์ หรือสาขาอะไรก็ตามที่ไม่ได้จบครูโดยตรง สามารถสอนวิชาเหล่านั้นเป็นภาษาอังกฤษได้ ซึ่งเรื่องนี้ได้มีการหารือร่วมกับคณบดีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว ถือเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่ง

ประเด็นที่ 3 ต้องถามตัวเองว่า English Program หรือ Bilingual เกิดขึ้นมาเพื่ออะไร แน่ใจว่าเป็นการยกระดับภาษาอังกฤษ ซึ่งการยกระดับภาษาอังกฤษจะต้องไม่ทำให้วิชาการเสียหาย ความจริงภาษาอังกฤษที่ดีคือภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่การเรียนวิชาหลักที่ดี เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ควรจะเรียนเป็นภาษาแม่ จึงจะรู้สึกซึ้ง เพราะฉะนั้นกระทรวงศึกษาธิการจะเปิดโอกาสให้โรงเรียน EP สามารถสอนวิชาใดๆ ก็ได้เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งความจริงภาษาอังกฤษ หากจะสอนให้ใช้ได้ดี ควรจะสอนในวิชาที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์ เช่น พลศึกษา สุขศึกษา สังคมศึกษา ฯลฯ ฉะนั้นเราจะทำความเข้าใจในเรื่องนี้ใหม่ให้ผู้ที่ต้องการจะสอนวิชาเหล่านี้เป็นภาษาอังกฤษ และเลือกที่จะสอนวิชาหลัก เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นภาษาไทยให้มีทางเลือกด้วย แต่ไม่ได้ห้ามคนที่ทำได้ดีอยู่แล้ว ก็จะได้ทำต่อ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวสรุปว่า การหารือร่วมกันในครั้งนี้ เป็นการพบปะที่ดีมาก จะเป็นทางเลือกที่ดีในการยกระดับภาษาอังกฤษให้มีคุณภาพมากขึ้น ทั้งการเรียนการสอนในโรงเรียนที่สอนด้วย English Program และแนวทางการยกระดับภาษาอังกฤษของไทย

การยกระดับภาษาอังกฤษ ภายใต้โครงการ “English Boot Camp การพัฒนาครูแกนนำด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ” เพื่อแก้ปัญหาครูสอนภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ ครูขาดทักษะและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ ในขณะที่ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นในโลกยุคปัจจุบัน โดยใช้รูปแบบจัดค่ายภาษาอังกฤษแบบเข้ม (ใช้ภาษาอังกฤษระหว่างอบรม วิทยากรเจ้าของภาษา ประเมินทักษะภาษาอังกฤษ และสร้างวิทยากรแกนนำเพื่อขยายผล) กับกลุ่มเป้าหมายครูที่ผ่านการคัดเลือกที่มีความสามารถภาษาอังกฤษระดับ B1 จำนวน 350 คน ผลที่คาดหวังครูแกนนำได้รับการพัฒนาและมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ นักเรียนของโรงเรียนครูแกนนำได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่จะทรวงศึกษาธิการเตรียมปรับหลักสูตรขยายเวลาเรียนภาษาอังกฤษเป็นสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง⁹

การวิเคราะห์นโยบายการยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ

กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ไว้ ประกอบด้วย สาระสำคัญของนโยบาย จุดมุ่งหมาย ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** เร่งยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในกลุ่มเป้าหมายหลักนักเรียน นักศึกษา รวมถึงครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ และสามารถใช้ในการสื่อสาร แก้ปัญหาครูสอนภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ ครูขาดทักษะและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ ในขณะที่ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นในโลกยุคปัจจุบัน

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** นักเรียน นักศึกษา รวมถึงครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ และสามารถใช้อังกฤษในการสื่อสารได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ครูแกนนำได้รับการพัฒนาและมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 นักเรียนของโรงเรียนครูแกนนำได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ครู และนักเรียน ที่ได้ขยายผลจากโรงเรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงาน. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

(พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ),เอกสารอัดสำเนา. 27 สิงหาคม 2558.⁷

บลลิ่งก์ ไรทิตเสีียร์ : ที่มา : <http://www.moe.go.th/websm/2016/feb/080.html> 17/2/2559⁸

(DR.BORWORN สืบค้นจาก <http://www.dr.borworn.com/articleDetail.asp?id=15644>

เมื่อวันที่ 4/1/2560)⁹

6. นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

ความเป็นมา

การรวบโรงเรียนขนาดเล็ก¹⁰ เป็นนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีครูไม่ครบชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมต่ำ ประกอบกับนโยบายส่งเสริมสนับสนุนและแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างจริงจังของรัฐบาล มีเป้าหมายที่จะเพิ่มโอกาสและยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่ง โดยใช้หลากหลายรูปแบบวิธีการ เช่น การควบรวมโรงเรียน (ปี 2559-2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแผนที่จะควบรวม 10,971 โรงเรียน) จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยสอนจัดสรรอุปกรณ์ดาวเทียมจัดทำ School Mapping เป็นต้น ผลการดำเนินการมาระยะหนึ่ง ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับโอกาสและคุณภาพการศึกษา ได้รับความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็น การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานวางแผนควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก¹¹ ที่ประชุมผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้หารือถึงการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ 15,577 โรงเรียน โดยไม่ยุบเลิก ตามนโยบายรัฐมนตรีศึกษาธิการ จำแนกกลุ่มโรงเรียนเพื่อการบริหารจัดการ เป็น 3 กลุ่ม คือ 1. โรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพสูง จำนวน 975 โรงเรียน (คงอยู่) 2. โรงเรียนที่มีที่ตั้งทางสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นข้อจำกัด (พื้นที่พิเศษห่างไกล พื้นที่สูง หรือเกาะ) จำนวน 336 โรงเรียน และโรงเรียนที่มีระยะห่างจากโรงเรียนใกล้เคียงเกิน 6 กิโลเมตร จำนวน 3,295 โรงเรียน (คงอยู่) 3. โรงเรียนทั่วไปที่มีระยะห่างจากโรงเรียนใกล้เคียงไม่เกิน 6 กิโลเมตร จำนวน 10,971 โรงเรียน (เป็นเป้าหมายการการบริหารจัดการ)

- แนวทางการดำเนินงานในปี 2559-2560 ที่จะควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก 10,971 โรงเรียน โดยจะเร่งบริหารจัดการให้มีครูครบชั้น และมีจำนวนนักเรียนต่อห้องที่เหมาะสม และให้ทั้ง 2 โรงเรียนบริหารจัดการร่วมกัน ซึ่งดำเนินการได้ 2 แบบ คือ ควบรวมทั้งโรงเรียน หรืออาจควบรวมบางส่วน

- บทบาทหน้าที่ดำเนินการควบรวมเป็นของคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด (กศจ.) เป็นผู้บริหารจัดการตามแนวทางนี้

ความรู้สำคัญและการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก¹²

- ความหมาย โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนต่ำกว่า 120 คนลงมา

สภาพปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กในปัจจุบัน คือ

1. คุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีคุณภาพต่ำ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะขาดความพร้อมด้านทรัพยากร เช่น ครู มีไม่ครบชั้นและมีวุฒิไม่ตรง ขาดแคลนสื่อการเรียนและอุปกรณ์ เป็นต้น

2. โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ยังมีปัญหาที่พบบางประการคือ

1) นโยบายเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็กไม่ชัดเจนและเปลี่ยนแปลงบ่อยไม่ต่อเนื่อง

2) ผู้บริหารสถานศึกษายังยึดติดกับตำแหน่ง ไม่ต้องการให้มีการยุบรวมสถานศึกษา เพราะขาดความมั่นใจว่าเมื่อสถานศึกษาที่ตนครองตำแหน่งอยู่ถูกรวม เลิกไปแล้ว ตนเองจะมีตำแหน่งอยู่ที่ใด

3) ค่าพาหนะที่นักเรียนได้รับวันละ 6 บาทนั้น ค่อนข้างน้อย ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน นอกจากนั้นในบางปีงบประมาณล่าช้าหรือถูกตัด

4) ชุมชนบางส่วนต่อต้านการยุบรวมสถานศึกษา เพราะมีฐานสร้างสนับสนุนโรงเรียนไม่มั่นใจในมาตรการที่จะรองรับ

5) การใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนยังไม่ค่อยได้ผลนัก

รูปแบบการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กและประสบผลสำเร็จ มีดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้น ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้แบบช่วงชั้นและการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยวิธีการยุบชั้นเรียน ให้โรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นสามารถจัดการเรียนการสอนได้โดยไม่ทิ้งห้องเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

รูปแบบที่ 2 การบูรณาการหลักสูตร เป็นการนำความรู้มารวบรวมประมวลไว้ในหน่วยเดียวกันสำหรับโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ให้บังเกิดผลตามที่ต้องการ สำหรับการบูรณาการเนื้อหาวิชาสามารถดำเนินการได้ โดยศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร จากนั้นนำวัตถุประสงค์ตลอดจนเนื้อหาการเรียนรู้อันแต่ละกลุ่มวิชาที่สอดคล้อง กันมาเชื่อมโยง ผู้จัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ แล้วนำมากำหนดกิจกรรม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ครั้งเดียวพร้อมกันในแต่ละช่วงชั้น

รูปแบบที่ 3 ความร่วมมือจากชุมชน เพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเรื่องการขาดแคลนครู งบประมาณ ไม่เพียงพอ และขาดสื่อเทคโนโลยี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น เครือข่ายสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการพัฒนาต่อ ยอดทั้งในด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 4 การใช้ ICT ในการพัฒนาคุณภาพ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหลายแห่งได้นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น รถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (Mobile unit) เพื่อให้บริการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล การส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการรับสัญญาณ การสอนทางไกลจากโรงเรียนไกลกังวลหัวหิน

รูปแบบที่ 5 รูปแบบโรงเรียนเครือข่าย เป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนหลัก และโรงเรียนเครือข่ายในการวางแผนการจัดการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารและครูได้รับการพัฒนาจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 6 ผสมผสานด้วยวิธีการหลากหลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นการผสมผสานรูปแบบที่ 1-5 ดังกล่าวข้างต้นมาดำเนินงาน นับว่าเป็นรูปแบบที่ทำให้โรงเรียนจำนวนมากประสบผลสำเร็จ

รูปแบบที่ 7 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบที่มีผู้บริหารใช้ความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นประชาธิปไตยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่ยอมรับของทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนมุ่งมั่นสร้างเครือข่ายการทำงานโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนที่มีครูสอนไม่ครบชั้นเรียน ให้จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Information Technology : DLIT) อย่างจริงจังและเต็มรูปแบบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนไกลกังวล เป็นโรงเรียนต้นทางที่มีคุณภาพ

แนวทางการดำเนินงานการรวมสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนในการรวมสถานศึกษา
2. เพื่อให้สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสิทธิโอกาสและคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดตั้ง รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการพิจารณาการรวมสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนและแนวปฏิบัติ ดังนี้

ระดับสถานศึกษา

1. การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

สถานศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ประกอบการรวมสถานศึกษา ตามแบบข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

2. การจัดทำแผนการรวมสถานศึกษา

สถานศึกษาร่วมกันจัดทำแผนการรวมสถานศึกษา โดยมีผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง ร่วมกันดำเนินการตามแบบการรวมสถานศึกษา

3. การรับฟังความคิดเห็น

สถานศึกษาที่จะรวมกันดำเนินการประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน และการจัดทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น ตามแบบสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งในการรับฟังความคิดเห็นนี้จะมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

- 3.1 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน
- 3.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- 3.4 ผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า
- 3.5 ผู้นำทางการศึกษา ผู้นำศาสนา

4. การเสนอแผนการรวมสถานศึกษา

สถานศึกษาที่จะรวมกันเสนอแผนการรวมสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดส่งแผนการรวมสถานศึกษาให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5. การรวมสถานศึกษา

เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ให้สถานศึกษาดำเนินการรวมสถานศึกษา

การวิเคราะห์นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ไว้ ประกอบด้วย สารสำคัญของนโยบาย จุดมุ่งหมาย ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

1. **สารสำคัญของนโยบาย** เน้นการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีครูไม่ครบชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมต่ำ เพิ่มโอกาสและยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่ง โดยใช้หลากหลายรูปแบบวิธีการ เช่น การควบรวมโรงเรียน (ปี 2559-2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแผนที่จะควบรวม 10,971 โรงเรียน) จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยสอนจัดสรรอุปกรณ์ดาวเทียม จัดทำ School Mapping เป็นต้น

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** แก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีครูไม่ครบชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมต่ำ เพิ่มโอกาสและยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่ง โดยใช้หลากหลายรูปแบบวิธีการ

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ได้โรงเรียนขนาดเล็กส่วนหนึ่งที่มีครูครบชั้น และมีจำนวนนักเรียนต่อห้องที่เหมาะสม

3.2 ได้จำนวนโรงเรียนบริหารจัดการร่วมกันรูปแบบควบรวมทั้งโรงเรียนมีจำนวนที่ชัดเจนในแต่ละพื้นที่ และพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะในการดำเนินงานต่อไป

3.3 ได้จำนวนโรงเรียนบริหารจัดการร่วมกันรูปแบบควบรวมบางส่วนมีจำนวนที่ชัดเจนในแต่ละพื้นที่ และพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะในการดำเนินงานต่อไป

3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

DR.BORWORN :การรวบโรงเรียนขนาดเล็ก, สืบค้นจาก

<http://www.dr.borworn.com/articleDetail.asp?id=15644> เมื่อวันที่ 4/1/2560¹⁰

สพฐ. วางแผนควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก, มติชนออนไลน์ วันที่: 7 มิ.ย. 59¹¹

ความรู้คู่สำคัญและการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก, หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 16 ม.ค. 2558¹²

7. นโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมา

คนไทยเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเตือนล่วงหน้าให้มีความระมัดระวังเกี่ยวกับความสมดุลด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และทรงแนะแนวทางการพัฒนาประเทศอย่าง “เป็นลำดับขั้น” ดังตอนหนึ่งในพระราชดำรัส ความว่า ...การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป...ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์... พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 19 กรกฎาคม 2517¹³

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับ ร่วมประสานความร่วมมือระหว่างกันในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และกำหนดแผนดำเนินงานหลักไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) **การสร้างความรู้ความเข้าใจ** โดยการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมรูปแบบต่างๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่าย การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ

2) **การนำสู่การปฏิบัติ** โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการในสถานศึกษา

3) **การประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่าย** โดยการจัดทำฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

4) **การติดตามประเมินผล** โดยการพัฒนาดัชนีวัดชี้วัดความพอเพียงของสถานศึกษา การติดตามผลงานในพื้นที่ การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน การประเมินผลนักเรียน นักศึกษาและประชาชนที่รับบริการ ตลอดจนเชื่อมโยงผลงานของครู/ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จกับการประเมินวิทยฐานะ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 4)¹⁴

คณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ได้กำหนด “ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษา (2550-2554)” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป้าหมายไว้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ปี 2550 กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่น้อยกว่า 80 แห่ง

ระยะที่ 2 ปี 2551 - 2552 พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกจังหวัด จำนวน ๘๐๐ แห่งแนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ระยะที่ 3 ปี 2553 - 2554 พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (พ.ศ. 2558-2560)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต หมายถึง หลักพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานจิตใจที่มีคุณธรรม และใช้ความรู้อย่างรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง เพื่อให้ชีวิตสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลมั่นคง และยั่งยืน

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ในภาพรวม คือ สถานศึกษาพอเพียง ซึ่งหมายถึง สถานศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังค่านิยมและบ่มเพาะอุปนิสัยคุณลักษณะ นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้ว จำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคม(หรือค่านิยมร่วมขององค์กร/ชุมชน/สังคม)และแบบอย่างที่ดีในทางปฏิบัติการประเมินสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง มีองค์ประกอบการประเมิน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านผลลัพธ์ซึ่งสะท้อนแนวความคิดการขับเคลื่อน ทั้งโรงเรียน ดังนี้

- 1) การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่มั่นคงยั่งยืน
- 2) ด้านวัตถุ (ใช้ทรัพยากร เงินทอง ของใช้ต่างๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า สอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิตแต่ละคนอย่างมีเหตุผล ด้วยความไม่ประมาท)
- 3) ด้านสังคม (เห็นคุณค่าและมีทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยการมีวินัย เคารพกฎ-กติกา รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลัง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนจนส่งผลให้เกิดความสามัคคี และเป็นโรงเรียน-ชุมชนแห่งความสุข)
- 4) ด้านสิ่งแวดล้อม (เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า ต้นไม้ อากาศ พลังงาน ฯลฯ ร่วมในกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่อรักษโลก-รักษ์สิ่งแวดล้อม ลดขยะ เป็นต้น)
- 5) ด้านวัฒนธรรม (ภูมิใจในความเป็นไทย-รักษ์ท้องถิ่น ด้วยฐานความรู้ และความเข้าใจรากเหง้าของตน-ชุมชน-ประเทศชาติ ร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่ออนุรักษ์และสืบทอด ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม)

ทิศทางการทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: ตามยุทธศาสตร์การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เมื่อวันศุกร์ที่ 30 ธันวาคม 2559 ¹⁵ ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัว @Panadda Diskul ใน 2 ประเด็นที่สำคัญต่อวงการศึกษาก็คือเกี่ยวกับความพอเพียงในชีวิตของคนไทยและการเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท คือ

- 1) **เสนอแนะ:** ให้ข้าราชการ นักเรียน ผู้ปกครอง เดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท และช่วยกันขยายผลแนวพระราชดำริ โดยครูและผู้ปกครองถือเป็นต้นแบบไอดอลที่ดีและยั่งยืน
- 2) **ส่งเสริม:** ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างกระจ่างชัดถึงแนวทางการดำรงชีวิตที่พอเพียง ซึ่งทุกเรื่องที่เกิดขึ้นในประชาคมโลก ล้วนเป็นบทเรียนสำคัญแก่กัน

องค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

1) **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของ สังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อ ความมั่นคง และ ความยั่งยืน ของการพัฒนา

2) **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตน ได้ในทุกระดับ โดยเน้น การปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3) **ค่านิยม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะ พร้อมๆ กัน ดังนี้

3.1 **ความพอประมาณ** หมายถึง การจะทำอะไร มีความพอดี พอเหมาะ พอควร ต่อความจำเป็น เหมาะสมกับฐานะของตนเอง สภาวะสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น หรือไม่ การใช้ทรัพยากรในการดำเนินการก็ต้องให้พอประมาณ ไม่มากเกินไปจนเสียสุขภาพ และก็ต้องไม่น้อยเกินไปจนขาดแคลน ไม่เพียงพอที่จะดำเนินการได้ ซึ่งการจะตัดสินใจว่าอยู่ในระดับพอประมาณนี้ จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ ในการวางแผน และตัดสินใจ และต้องอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมด้วย เช่น ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน และไม่ทำลายธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

3.2 **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล ครอบคลุม บนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเป็นจริง ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรม ที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ ทั้งในระยะสั้น ระยะยาว ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและส่วนรวม อย่างรอบคอบ การคิดพิจารณาแยกแยะ ให้เห็นความเชื่อมโยงของเหตุ ปัจจัยต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อผิดพลาดน้อย และก็เช่นเดียวกัน การที่จะวางแผน ดำเนินการ หรือจะทำอะไรอย่างสมเหตุผลสมผลได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ที่จะจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ มีความรอบคอบในการคิด พิจารณา ตัดสินใจ โดยใช้สติ ปัญญา อย่างเฉลียวฉลาด ในทางที่ถูกต้อง

3.3 **การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัว และรับมือได้อย่างทันที่ ท่วงที กล่าวโดยย่อ คือ การที่จะทำอะไรอย่างไม่เสี่ยงเกินไป ไม่ประมาทคิดถึงแนวโน้ม ความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แล้วเตรียมตนเอง เตรียมวิธีการทำงาน เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อการทำงานสามารถดำเนินไปได้ โดยไม่ชุลลุกชีกต้องหยุดชะงักกลางคัน และนำมาซึ่งผลประโยชน์ในระยะยาว และความสุขที่ยั่งยืน

4) **เงื่อนไข** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 **เงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย การฝึกฝนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและในขั้นปฏิบัติ

4.2 **เงื่อนไขคุณธรรม** ที่จะต้องเสริมสร้างให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือการตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำคือ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

5) **แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ** จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ทั้งวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม กล่าวโดยสรุปคือ **เศรษฐกิจพอเพียง** เป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อมเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยอาศัยความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกันแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้ สามารถจำแนกได้ดังนี้

การวิเคราะห์นโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** สาระสำคัญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ จาก การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.9 ได้ทรงเตือนล่วงหน้าให้มีความระมัดระวังเกี่ยวกับความสมดุลด้าน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และทรงแนะแนวทางการพัฒนาประเทศอย่าง “เป็นลำดับขั้น” ดังตอนหนึ่ง ในพระราชดำรัส ความว่า *...การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐาน เกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป...ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอน บริบูรณ์...*

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับ ร่วมประสานความร่วมมือระหว่างกันในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษามาเป็นภาพรวม คือ สถานศึกษาพอเพียง แบบอย่างที่ดีในทางปฏิบัติการประเมินสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง มีองค์ประกอบการประเมิน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านผลลัพธ์ซึ่งสะท้อนแนวทางการขับเคลื่อน ทั้งโรงเรียน ดังนี้

2.1 การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่มั่นคงยั่งยืน

2.2 ด้านวัตถุ (ใช้ทรัพยากร เงินทอง ของใช้ต่าง ๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า สอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิตแต่ละคนอย่างมีเหตุผล ด้วยความไม่ประมาท)

2.3 ด้านสังคม (เห็นคุณค่าและมีทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยการมีวินัย เคารพกฎ-กติกา รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลัง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนจนส่งผลให้เกิดความสามัคคี และเป็นโรงเรียน-ชุมชนแห่งความสุข)

2.4 ด้านสิ่งแวดล้อม (เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า ต้นไม้ อากาศ พลังงาน ฯลฯ ร่วมในกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่อรักษาสถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อม ลดขยะ เป็นต้น)

2.5 ด้านวัฒนธรรม (ภูมิใจในความเป็นไทย รักษาท้องถิ่น ด้วยฐานความรู้ และความเข้าใจรากเหง้าของตน ชุมชน ประเทศชาติ ร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่ออนุรักษ์และสืบทอด ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม)

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่มั่นคงยั่งยืน ปรับตัวอยู่โลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุข

3.2 ผู้เรียนใช้ทรัพยากร เงินทอง ของใช้ต่าง ๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า สอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิตแต่ละคนอย่างมีเหตุผล

3.3 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยการมีวินัย เคารพกฎ-กติกา รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลัง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนจนส่งผลให้เกิดความสามัคคี และเป็นโรงเรียน ชุมชนแห่งความสุข

3.4 ผู้เรียนเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า ต้นไม้ อากาศ พลังงาน ฯลฯ ร่วมในกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่อรักษาสถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อม

3.5 ผู้เรียนภูมิใจในความเป็นไทย รักษาท้องถิ่น ด้วยฐานความรู้ และความเข้าใจรากเหง้าของตน ชุมชน ประเทศชาติ ร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตนเพื่ออนุรักษ์และสืบทอด ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม

3.6 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....
 ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, สำนักงาน. จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติกว่า 1 ทศวรรษ

บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด (หนึ่งในกลุ่มบริษัททีเอ็ม), 2555.¹³

ศึกษาธิการ, กระทรวง.. ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

งบประมาณ 2550. กรุงเทพฯ : สำนักกิจการพิเศษ สำนักงาน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551.¹⁴

ม.ล. ปนัดดา ดิศกุล บทความพิเศษหอสมุดสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส 30 ธ.ค. 59¹⁵

8. นโยบายการทอ้งจำในสิ่งที่ควรจำและนำไปฝึกคิดวิเคราะห์

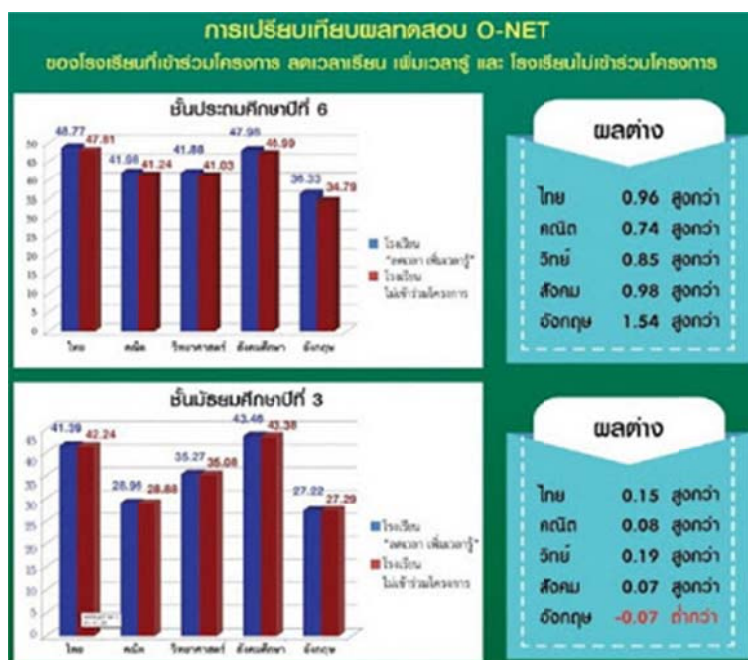
ความเป็นมา

นโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ : 9 ก.ค.2559¹⁶ ภายใน 2 ปี : จะทำให้เด็กเรียนท่องจำในสิ่งที่ควรจำ และนำสิ่งที่จำไปฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ครบทุกโรงเรียน

ข้อมูลจาก UNESCO ระบุว่าถึงจำนวนชั่วโมงเรียนต่อปีของนักเรียนไทยในระดับอายุต่างๆ พบว่าในระดับประถมศึกษา เด็กไทยเรียนมากเป็นอันดับ 1 ของโลกในชั้น ป.4-5 คือ 1,200 ชั่วโมง/ปี ส่วนระดับชั้นอื่นๆ ก็ติดอันดับสูงของโลกเช่นกัน ส่งผลให้นักเรียนไทยมีการบ้านมาก นักเรียนและผู้ปกครองต่างก็มีความเครียด ที่สำคัญการเรียนการสอนยังไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์มากเท่าที่ควร

จึงเป็นที่มาของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2558 ซึ่งเน้นให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในปีแรกจำนวน 4,100 โรงเรียน ได้จัดกิจกรรมที่เน้น 4H คือ Head Heart Hand Health โดยสิ่งสำคัญคือ ปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียนใหม่ให้ชั่วโมงเรียนในห้องเรียนลดลง และชั่วโมงทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งเน้นการปรับกระบวนการสอนของครู เพื่อให้เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหามากขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงข้อสอบโดยใช้ข้อสอบมาตรฐานกลางในรูปแบบอัตนัยและปรนัยที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการโครงการมาระยะหนึ่ง จึงได้มีการประเมินเปรียบเทียบผลการสอบ O-NET ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ กับโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งผลประเมินทำให้เห็นชัดเจนว่า แม้จะมีเวลาเรียนในห้องเรียนลดลง แต่ผลจากการปรับโครงสร้างและกระบวนการสอนของครู ทำให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีผลทดสอบสูงกว่าทุกรายวิชาในระดับชั้น ป.6 และ ม.3 ยกเว้นวิชาภาษาอังกฤษเท่านั้น ผลจากความสำเร็จของโครงการในปีแรก จึงส่งผลให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในปี 2559 เพิ่มขึ้นเป็น 15,342 โรงเรียน

สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานโครงการนั้น ได้นำ AAR มาใช้ (After Action Review : AAR) ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในวงจรการทำงาน เป็นการทบทวนวิธีการทำงานทั้งด้านความสำเร็จ ข้อค้นพบ และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำผลจากการประเมินในปีแรก มาดำเนินการในระยะต่อไป

ประเมินโดยใช้ AAR ดังนี้

ข้อค้นพบ	การดำเนินการในระยะต่อไป
1. รร.อ่อนเรื่อง Heart กับ Head	1. ให้ความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนรู้
2. Smart Trainer เป็นจุดอ่อนเนื่องจากผอ. เขตพื้นที่ไม่มีส่วนร่วม	2. Smart Trainer ให้มีผอ.เขตพื้นที่เป็นหัวหน้าทีม
3. ครูบางส่วนเข้าใจว่าต้องใช้งบประมาณ	3. จัดงบประมาณเพิ่มเติมให้โรงเรียนขนาดเล็ก
4. รร.ขนาดเล็กมีปัญหาในการทัศนศึกษา นอกสถานที่	4. กศจ.ดูแลและสนับสนุน
5. การรายงานผลสร้างภาระให้ครู	5. ดู Outcome ไม่เน้นการรายงาน

“เรื่องที่ควรรู้เกี่ยวกับการท่องจำ”¹⁷

การเรียนรู้แบบท่องจำ เป็นกระบวนการทำซ้ำๆ ทบทวนบ่อยๆ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่สำคัญสำหรับการเรียนการสอนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก เพราะการเรียนรู้แบบท่องจำเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในการเรียนได้ การเรียนรู้แบบท่องจำไม่เพียงใช้เฉพาะการเรียนรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังใช้ในทางศาสนาอีกด้วย

ในยุคนี้หลักสูตรการเรียนการสอนเปลี่ยนไป การเรียนแบบท่องจำจึงดูล้าสมัยไปด้วย เมื่อครั้งยังเด็ก การท่องจำก็ดูเหมือนจะมีประโยชน์ไม่น้อยและในขณะเดียวกันก็ยังส่งผลเสียต่อกระบวนการเรียนรู้บางอย่างไปด้วย

ข้อดีของการเรียนรู้แบบท่องจำ

1. เป็นการฝึกสมองและเพิ่มขีดความสามารถของสมองในการรักษาข้อมูล
2. ลดโอกาสของการเกิดโรคอัลไซเมอร์
3. สามารถวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่พบบ่อยๆ และซับซ้อนมากขึ้น
4. เพิ่มขีดความสามารถในการทำงานของสมองช่วยในการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น
5. เกิดแนวความคิดใหม่ๆ และยังช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์
6. สร้างรากฐานสำหรับการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับที่สูงขึ้น
7. เพิ่มความสามารถในการฝึกสมาธิของนักเรียน ในบางเนื้อหา การใช้วิธีท่องจำเป็นวิธีการเรียนที่ดีที่สุด

ข้อเสียของการเรียนรู้แบบท่องจำ

1. เด็กเกิดความรู้ แต่ไม่ได้หมายความว่าเข้าใจกับสิ่งนั้น
2. เด็กขาดทักษะในการวิเคราะห์
3. มีข้อมูลในหน่วยความจำมากขึ้นแต่ขาดปัญญา
4. การท่องจำนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของการทดสอบมาตรฐานใน

การคิดวิเคราะห์ในห้องเรียน

ในระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษมีการกำหนดการคิดวิเคราะห์ไว้เป็นวิชาเรียนสำหรับนักเรียนวัย 17-18 ปี ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกสอบในหัวเรื่อง “ความเป็นที่น่าเชื่อถือได้ของหลักฐาน” (Credibility of Evidence) หรือ “การประเมิน/การสร้างข้อโต้แย้ง” (Assessing/Developing Argument) นักเรียนทั่วไปถือว่าวิชาในส่วนนี้สนุกและเป็นประโยชน์เพราะสามารถรู้เรื่องและปฏิบัติได้หลังการเข้าเรียนเพียงไม่กี่ครั้ง

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ของประชาชนโดยรวมลดลงมาก ประชาชนถูกชักจูงและหลงเชื่อการบอกเล่าหรือเชื่อปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติได้ง่าย แม้ส่วนใหญ่จะนับถือพุทธศาสนาแต่ก็ได้ตระหนักถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สอนให้คิดเชิงการคิดวิเคราะห์ คือ ปุจฉา วิสัชนา และการสอนไม่ให้เชื่อในสิ่ง “เขาวัวมา” ให้สืบสวนแต่ตรงให้รอบคอบก่อนจึงค่อยเชื่อ การสอนการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนชั้นมัธยมปลาย

นิยามของการคิดวิเคราะห์

โดยที่แนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์เพิ่งเป็นที่แพร่หลายและมีความสำคัญต่อสังคมแห่งโลกไร้พรมแดนมากขึ้นเป็นลำดับ จึงมีผู้เขียนหนังสือและมีการเปิดสอนวิชานี้อย่างแพร่หลายตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วโลก ดังนั้นความหมายและนิยามของ “การคิดวิเคราะห์” จึงมีความหลากหลายดังนิยามที่ได้รวบรวมไว้ข้างล่างนี้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ศึกษาเห็นภาพที่กว้างขึ้น แหล่งที่มาได้ให้ไว้ที่ท้ายของแต่ละนิยามแล้ว

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ชนิดของกิจกรรมทางจิตที่แจ่มแจ้ง แม่นยำและมีความมุ่งหมายที่ชัดเจนปกติจะเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในโลกของความเป็นจริง เป็นการสร้างทางแก้ปัญหาเชิงซ้อน เป็นการหยาบยกความแตกต่าง การสังเคราะห์และบูรณาการข้อมูลข่าวสาร ชูความแตกต่างระหว่าง ข้อเท็จจริงกับความเห็น หรือการอนุมานศักยภาพของผลที่จะตามออกมา แต่การคิดวิเคราะห์ยังโยงไปถึงกระบวนการประเมินคุณภาพในความคิดของตนเองได้ด้วย¹⁸

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการประเมินข้อมูลและความเห็นอย่างมีระบบ มีเป้าหมายที่ชัดเจนและถูกต้องและด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ¹⁹

การคิดวิเคราะห์ คือ เครื่องมือที่จำเป็นยิ่งยวดเพื่อการตัดสินใจหรือลงความเห็นด้วยวิธีสืบเสาะ กำหนดเป้าหมายที่ถูกต้องชัดเจนและการบังคับตนเองไม่ให้ถูกชักจูง เพื่อให้ได้มาซึ่งการแปลความหมาย การวิเคราะห์ การประเมินและการลงความเห็นตลอดจนการอธิบายพยานหลักฐานหรือสิ่งอ้างอิง แนวคิด วิธีการ การกำหนดกฎเกณฑ์หรือบริบทของข้อพิจารณาที่เป็นที่มาของข้อสรุป ความเห็น หรือข้อตัดสินใจ²⁰

การคิดวิเคราะห์ คือ กระบวนการรับรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสะท้อนความคิดและการอดทน (ต่อการหาความกระจ่าง) ในความคลุมเครือไม่ชัดเจนซึ่งมีลักษณะประจำดังนี้ มีวินัยและซื่อสัตย์ เห็นแก่ไปทางการสืบค้น วิเคราะห์และวิจารณ์ใช้วิธีแก้ไขปัญหาแบบหลายมิติและหลายตรรกะมากกว่าการแก้แบบมิติเดียว ตรรกะเดียว หรือ ใช้ความรู้คิดยาวไปทางเดียว จะต้องใช้ความสามารถสร้างทางเลือกหลายทางที่นำไปสู่การขจัดเจตคติที่ปราศจากการเอนเอียง²¹

การคิดวิเคราะห์คือการสะท้อนความคิดที่มีเหตุผลโดยการพุ่งประเด็นไปเน้นที่การตัดสินใจที่จะเชื่อหรือตัดสินใจที่จะกระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กล่าวให้ชัดก็คือการประเมินในความจริง ความแม่นยำ และ/หรือคุณค่าของความรู้หรือข้อถกเถียงที่ได้รับ ในการนี้ต้องการการวิเคราะห์ความรู้หรือความเชื่อที่ได้รับมาอย่างระมัดระวัง ตรงจุด เกาะติดและเป็นรูปธรรมที่มีเหตุผล เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้ว่าสิ่งนั้นๆ จริงหรือมีคุณค่าจริงหรือไม่²²

การคิดวิเคราะห์ คือ กระบวนการประเมินข้อเสนอหรือสมมุติฐานที่ได้รับแล้วทำการไตร่ตรองตัดสินใจบนพื้นฐานแห่งพยานหลักฐานที่น่ามาสนับสนุน ตัวอย่าง: พิจารณาตาม 5 ขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์

- 1) เรากำลังถูกบอกให้เชื่อหรือยอมรับอะไร? สมมุติฐานในเรื่องนี้คืออะไร? 2) มีพยานหลักฐานใดที่ใช้สนับสนุนในเรื่องนี้? และหลักฐานนี้เชื่อถือได้และหนักแน่นแล้วหรือ? 3) มีทางเลือกอื่นใดอีกหรือไม่สำหรับการตีความพยานหลักฐานนี้ 4) มีหลักฐานเพิ่มเติมอื่นใดอีกหรือไม่ที่จะนำมาช่วยประเมินทางเลือกเหล่านั้น 5) ข้อสรุปใดที่มีเหตุผลมากที่สุดตามพยานหลักฐานและคำอธิบายของทางเลือก²³

การวิเคราะห์นโยบายการท่องจำในสิ่งที่ควรจำและนำไปฝึกคิดวิเคราะห์

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** นโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ : 9 ก.ค.2559 ภายใน 2 ปี : จะทำให้เด็กเรียนท่องจำ ในสิ่งที่ควรจำ และนำสิ่งที่จำไปฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ครบทุกโรงเรียน UNESCO ระบุถึงจำนวนชั่วโมงเรียนต่อปีของนักเรียนไทยในระดับอายุต่างๆ พบว่า ในระดับประถมศึกษา เด็กไทยเรียนมากเป็นอันดับ 1 ของโลกในชั้น ป.4-5 คือ 1,200 ชั่วโมง/ปี ส่วนระดับชั้นอื่นๆ ก็ติดอันดับสูงของโลกเช่นกัน ส่งผลให้นักเรียนไทยมีการบ้านมาก นักเรียนและผู้ปกครองต่างก็มีความเครียด ที่สำคัญการเรียนการสอนยังไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์มากเท่าที่ควร

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** การท่องจำ ในสิ่งที่ควรจำ และนำสิ่งที่จำไปฝึกคิดวิเคราะห์ จัดกิจกรรมที่เน้น 4H คือ Head Heart Hand Health โดยสิ่งสำคัญคือ ปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียนใหม่ให้ชั่วโมงเรียนในห้องเรียนลดลง และชั่วโมงทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งเน้นการปรับกระบวนการสอนของครู เพื่อให้เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหามากขึ้นรวมทั้งการปรับปรุงข้อสอบโดยใช้ข้อสอบมาตรฐานกลางในรูปแบบอัตนัยและปรนัยที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ได้ปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียนใหม่ให้ชั่วโมงเรียนในห้องเรียนลดลง และชั่วโมงทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น ผู้เรียนมีเวลาทำกิจกรรมที่ต้องการตามความถนัดและสนใจมากขึ้น ส่งผลให้ได้คิดวิเคราะห์ในกระบวนการระหว่างที่มีการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนจากเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดขั้นตอนแต่ละกิจกรรม

3.2 ได้ปรับกระบวนการสอนของครู เพื่อให้เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหามากขึ้น ทำให้ครูมีเวลา และโอกาสที่จะวางแผนให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และจำ ตามขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม

3.3 ได้ใช้ข้อสอบมาตรฐานกลางในรูปแบบอัตนัยและปรนัยที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น การได้ใช้ข้อสอบที่มีมาตรฐานเดียวกันทำให้ได้เปรียบเทียบพัฒนาการของผู้เรียนเป็นไปในทิศทางใด ได้เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนต่อไป

3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....
 บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2559). รมว.ศธ.บรรยาย นโยบายสำคัญของ ศธ. ในการอบรมสัมมนาผู้บริหาร

ร.ไทยรัฐวิทยาทั่วประเทศ. ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 287/2559. กระทรวงศึกษาธิการ [Online].

Available : <http://www.moe.go.th/websm/2016/jul/287.html> [2559.กรกฎาคม 12].¹⁶ เรื่องที่ควรรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว : ที่มา buzzle.com สืบค้น 1/1/2560¹⁷

ราชบัณฑิตยสถาน (2530). *พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช. p. 492.¹⁸ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549). *แนวทางการ*

จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์. กรุงเทพฯ. ISBN 974-477-683-8.¹⁹

"*การคิดเชิงวิพากษ์ในงานสังคมสงเคราะห์ (Critical Thinking in Social Work)*". สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. 15 มิถุนายน 2555. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2555.²⁰

"*การคิดเชิงวิพากษ์ในงานสังคมสงเคราะห์ (Critical Thinking in Social Work)*". สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. 15 มิถุนายน 2555. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2555.²¹

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2543). *การคิดอย่างมีวิจารณญาณ: การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์*.

กรุงเทพฯ: ธนาเพรส แอนกราฟิก.²²

ทีศนา แคมมณี (2534). "การพัฒนากระบวนการคิด". *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) (ตุลาคม-ธันวาคม): 19-28.²³

9. นโยบายการแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น

ความเป็นมา

พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ²⁴ เป็นประธานการประชุมแก้ปัญหาเด็กออกกลางคัน เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2559 ณ ห้องประชุมราชวัลลภ โดยมีผู้บริหารองค์กรหลัก, คณะกรรมการที่ปรึกษาในคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการขับเคลื่อนงานตามนโยบายของรัฐมนตรี (ศบข.ศธ.), คณะทำงานรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การประชุมครั้งนี้ได้หารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคัน ซึ่งข้อมูลในระหว่างปีการศึกษา 2556-2558 มีนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ออกกลางคันจำนวนกว่า 22,000 คน โดยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครอง ปัญหาความยากจน ปัญหาในการปรับตัว และปัญหาอื่นๆ ตามลำดับ

แนวทางการป้องกันเด็กออกกลางคัน จะต้องสำรวจข้อมูลนักเรียนออกกลางคันรายบุคคลและรายจังหวัด พร้อมวิเคราะห์ปัญหาเด็กกลุ่มเสี่ยงจำแนกตามสาเหตุ และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมกันป้องกันต่อไป

ส่วนการแก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคันนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้เตรียมแผนงานทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาว โดยสิ่งสำคัญคือการนำแผนไปสู่การบูรณาการการทำงานร่วมกันในระดับจังหวัด ทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด ตลอดจนคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด พร้อมทั้งจัดทำระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนติดตามนักเรียนให้กลับมาเรียนให้มากที่สุด และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมมอบให้คณะทำงานรับผิดชอบต่างๆ ไปปรับปรุงเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ตลอดจนการขยายขอบเขตให้ครอบคลุมไปถึงเด็กที่ถึงเกณฑ์เข้าเรียน (3 ขวบ) แต่ไม่ได้เข้าเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้กับเด็กตกหล่น (ASEAN Declaration on Strengthening Education for Out-of-School Children and Youth) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและได้มีการรับรองในการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนที่ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2559 แล้ว โดยปฏิญญาดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับทั้งเด็กที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษา เด็กที่ไม่ได้เข้าเรียน เด็กที่เข้าเรียนแล้วไม่ไปเรียน และเด็กที่ออกกลางคัน จากนั้นจะนำปฏิญญาฯ เข้าสู่การประชุมสมัชชาช่วงเดือนกันยายน 2559 ต่อไป

ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีได้ให้ความสำคัญและมีความห่วงใยในประเด็นนี้มาก จึงมอบให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งดำเนินการแก้ไขให้เป็นรูปธรรม ดังนั้นในเร็วๆ นี้ จะแจ้งให้คณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) รับทราบและเร่งขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคันอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งได้จัดเตรียมโมเดลที่จะให้ กศจ.นำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน เช่น โมเดลจังหวัดสตูล ซึ่งประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาอย่างมาก เพราะมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานในการบูรณาการการทำงาน และมี ศธจ.ช่วยสนับสนุน

ในส่วน of ฐานข้อมูลเด็กออกกลางคันนั้น จะร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูล และขอใช้ข้อมูลตัวเลขเด็กที่ต้องเข้าเรียนตั้งแต่อายุ 3 ขวบ เด็กที่ไม่เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ และเด็กที่ออกกลางคัน เพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์หาสาเหตุและอุดช่องว่างในการติดตามเด็กเมื่อออกไปจากโรงเรียนแล้วว่าไปเรียนอยู่ที่ใดหรือไม่ ซึ่งในส่วนนี้จะช่วยลดปัญหาเด็กมีชื่อสองแห่งในการเบิกเงินอุดหนุนรายหัวซ้ำซ้อนด้วย

การดูแลเด็กออกกลางคันให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ

- 1) ต้องมีฐานข้อมูลเด็กออกกลางคันที่ชัดเจน
- 2) เด็กที่ออกกลางคันต้องมีข้อมูลและติดตามดูแลให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับต่อเนื่อง หรือออกไปหางานต้องส่งเสริมให้ได้รับการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีเครือข่ายประสานการติดตามอย่างเป็นระบบ

การแก้ปัญหาเด็กเรียนออกกลางคัน

คำนิยาม

เด็กออกกลางคัน หมายถึง เด็กวัยเรียนภาคบังคับที่เคยเข้าเรียนในสถานศึกษาแล้ว แต่ออกจากสถานศึกษาระหว่างปีไปโดยไม่ไปเรียนต่อสถานศึกษาอื่นใด และไม่กลับเข้ามาเรียนตามปกติได้ ก่อนที่จะจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

สาเหตุของนักเรียนออกกลางคัน

1. ฐานะยากจน
2. มีปัญหาครอบครัว
3. สมรสแล้ว
4. มีปัญหาการปรับตัว
5. ต้องคดี / ถูกจับ
6. เจ็บป่วย / อุบัติเหตุ
7. อพยพตามผู้ปกครอง (ไม่รวมการย้ายออกไปเรียนที่สถานศึกษาอื่น)
8. หาเลี้ยงครอบครัว
9. กรณีอื่น ๆ

แนวทางการแก้ปัญหาเด็กเรียนออกกลางคัน

เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับส่วนหนึ่งที่เข้าเรียนแล้วแต่ต้องออกจากโรงเรียนก่อนที่จะเรียนจบการศึกษาภาคบังคับโดยสามารถจำแนกสาเหตุได้ 3 กรณี คือ

1. **กรณีเด็กที่เข้าเรียนแล้วออกกลางคัน** ซึ่งสถานศึกษาสามารถติดตามให้เด็กได้เข้าเรียนในสถานศึกษาได้

แนวทางแก้ไขปัญหา

- 1.1 สถานศึกษาจัดระบบการบริหารจัดการและระบบการติดตามนักเรียนที่ออกกลางคัน มาเข้าเรียนอย่างชัดเจนและจริงจัง
- 1.2 สถานศึกษาจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครอบครัว ชัดเจน และสม่ำเสมอ

1.3 สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 อย่างครบถ้วน

1.4 จัดหาที่พักอาศัยให้นักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หอพักในโรงเรียน ครอบครัวอาสาสมัคร ฯลฯ หรืออาจขอความร่วมมือจากชุมชน รับผิดชอบต่อเด็กเป็นรายบุคคล

1.5 สนับสนุนค่าพาหนะนักเรียนที่อยู่ห่างไกล หรือรถรับส่งนักเรียน หรือจักรยานยืมเรียนให้นักเรียน

1.6 ส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน

1.7 จัดหาทุนการศึกษาหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐเอกชนให้ได้ นักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ

1.8 จัดหาผู้อุปถัมภ์ / ผู้อุปการะ เป็นรายบุคคล เช่น พ่อ - แม่อุปถัมภ์ ฯลฯ

2. กรณีเด็กเข้าเรียนแล้วแต่ออกกลางคัน แต่สถานศึกษาไม่สามารถติดตามให้เด็กกลับเข้าเรียนได้

แนวทางแก้ไขปัญหา

ให้สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วางแผน ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสถานประกอบการให้เด็กได้เข้าเรียนทั้งในและนอกระบบ เช่น การศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนสารพัดช่าง การศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาตามอัธยาศัย โรงเรียนพระปริยัติธรรม ศูนย์การเรียนในสถานประกอบการ ห้องเรียนสาขา ฯลฯ

เพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ

3. เด็กที่กำลังเรียนอยู่แต่มีแนวโน้มว่าจะออกกลางคัน สภาพปัญหาของเด็กที่กำลังเรียนอยู่แต่มีแนวโน้มว่าจะออกกลางคัน จำแนกตามสาเหตุออกได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านตัวเด็ก
2. ด้านสถานศึกษา
3. ด้านครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม

1. ด้านตัวเด็ก

- 1.1 ขาดเรียน ไม่สนใจการเรียน เบื่อหน่ายการเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
- 1.2 ปรับตัวเข้ากับครูและเพื่อนไม่ได้
- 1.3 มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ดุด่าด่าเสพติด มั่วสุมแหล่งอบายมุข
- 1.4 สุขภาพร่างกายเจ็บป่วย พิการ หรือได้รับอุบัติเหตุ

แนวทางแก้ไขปัญหา

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความสนใจของผู้เรียนอย่างหลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการ

2. ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น เข้าค่าย ชุมนุมชมรม กิจกรรมดนตรี กีฬา ศิลปะกิจกรรมรักโรงเรียน ลูกเสือ-เนตรนารี ทัศนศึกษา แหล่งเรียนรู้ ภายนอก ฯลฯ

3. จัดหาสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน
4. จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม พี่สอนน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน ให้กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
5. จัดระบบการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ
6. จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน
7. สร้างความเข้าใจระหว่างนักเรียน และชุมชน ให้มีความตระหนักและเน้นความสำคัญของการศึกษา

เช่น จัดปฐมนิเทศ ประชุมผู้ปกครอง / กรรมการสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

8. จัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ประสานเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้เรื่องโทษของยาเสพติดแก่นักเรียน เฝ้าระวังเด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และให้การบำบัดรักษาฟื้นฟูนักเรียนที่ติดยา

9. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน เช่น เข้าค่ายคุณธรรม โรงเรียนวิถีพุทธ ฯลฯ

10. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำการประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามวัยแก่นักเรียน

11. สร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เฝ้าระวังและป้องปรายยาเสพติดและแหล่งอบายมุข

12. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพร่างกายเจ็บป่วย

พิการหรือได้รับอุบัติเหตุจนไม่สามารถรับการศึกษาในโรงเรียนได้

13. ประสานและให้ความร่วมมือกับสาธารณสุขในการให้ความรู้และดูแลสุขภาพอนามัยแก่นักเรียน

14. ดูแลฟื้นฟูสุขภาพนักเรียนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม

15. จัดทำแผนการเรียนในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน

16. สถานศึกษาจัดทำประกันชีวิตหมู่และประกันอุบัติเหตุให้นักเรียน

2 ด้านสถานศึกษา

2.1 สภาพสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

2.2 ห้องเรียนห้องพิเศษไม่เพียงพอ

2.3 ห่างไกลกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก

2.4 ระบบการส่งต่อนักเรียนเมื่อจบช่วงชั้น

2.5 ขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

2.6 ขาดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.7 กิจกรรมการสอนของครูไม่น่าสนใจ

2.8 การลงโทษนักเรียนโดยวิธีการที่ไม่เหมาะสม

2.9 สถานศึกษาขาดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

แนวทางแก้ไขปัญหา

1. ปรับภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

2. ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบ และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ให้เป็นปัจจุบัน

3. สถานศึกษาต้องประสานงานองค์กรต่าง ๆ ขอใช้สถานที่แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็น ห้องเรียนพิเศษ

4. จัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน

5. สถานศึกษาจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

6. ประสานงานกับชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจัดหาที่พักให้แก่เด็กนักเรียนที่บ้านอยู่ห่างไกลจาก

สถานศึกษา

3. ด้านครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม

3.1 ครอบครัวยากจน

3.2 ผู้ปกครองอพยพไปทำงานที่อื่น และย้ายไปมาตามฤดูกาลเพื่อทำงานรับจ้าง

3.3 ครอบครัวแตกแยก เด็กขาดผู้อุปการะ และเด็กถูกทอดทิ้งเป็นภาระของคนอื่น

- 3.4 ผู้ปกครองไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา
- 3.5 ครอบครัว ชุมชน เกี่ยวข้องกับสารเสพติดและการพนัน
- 3.6 สภาพแวดล้อมมีปัจจัยเสี่ยงจากอุบัติเหตุ โรคร้าย การเจ็บป่วย โรคติดต่อร้ายแรง
- 3.7 การคมนาคมไม่สะดวก ทुरกันดาร เด็กต้องเดินทางมาเรียนไกลเกินกว่า 3 กิโลเมตร
- 3.8 ภัยที่เกิดจากการก่อความไม่สงบและภัยจากธรรมชาติ
- 3.9 สภาพแวดล้อมมีแหล่งอบายมุข สถานบันเทิง สื่อลามก กระจายเพิ่มมากขึ้นในชุมชนเมืองตำบล

หมู่บ้าน

แนวทางแก้ไขปัญหา

1. จัดทำข้อมูลเด็กที่มีแนวโน้มว่าจะออกกลางคัน เพื่อขอรับการสนับสนุนความช่วยเหลือ
2. ประสานความร่วมมือหน่วยงาน องค์กร เพื่อสร้างความเข้มแข็ง สนับสนุน ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ สร้างรายได้เพิ่มขึ้น
3. สนับสนุนให้ครอบครัวมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายพื้นฐานในชีวิตประจำวัน
4. สร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ความรู้กลุ่มเป้าหมาย
5. จัดโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก
6. ประสานความช่วยเหลือจัดหาทุนการศึกษา
7. หาผู้อุปการะเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกทอดทิ้ง
8. จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกสถานศึกษาให้เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน
9. จัดห้องเรียนสาขาหรือโรงเรียนสาขาให้เหมาะสมกับพื้นที่
10. จัดค่าพาหนะ พาหนะ รับ - ส่ง หรือจักรยานยืมเรียนให้แก่นักเรียน

การวิเคราะห์นโยบายการแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** การวางแผนทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น แผนงานทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาว โดยสิ่งสำคัญคือการนำแผนไปสู่การบูรณาการการทำงานร่วมกันในระดับจังหวัด การจัดทำระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนติดตามนักเรียนให้กลับมาเรียนให้มากที่สุด และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** สืบรวจข้อมูลนักเรียนออกกลางคันรายบุคคลและรายจังหวัด วิเคราะห์ปัญหาเด็กกลุ่มเสี่ยงจำแนกตามสาเหตุ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมกันป้องกัน การนำแผนไปสู่การบูรณาการการทำงานร่วมกันในระดับจังหวัด จัดทำระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนติดตามนักเรียนให้กลับมาเรียนให้มากที่สุด และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 มีข้อมูลนักเรียนออกกลางคันและเด็กตกหล่นรายบุคคลและรายจังหวัดในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- 3.2 ได้กลุ่มเสี่ยงจำแนกตามสาเหตุ ที่จะใช้วางแผนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- 3.3 ได้แผนการบูรณาการการทำงานร่วมกันในระดับจังหวัดที่จะใช้วางแผนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3.4 มีระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนติดตามนักเรียนให้กลับมาเรียนให้มากที่สุด

3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....

บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2559). พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานการประชุมแก้ปัญหาเด็กออกกลางคัน กระทรวงศึกษาธิการ [Online]. Available : <http://www.moe.go.th/websm/2016/jul/287.html> [4/6/2559].²⁴

10. นโยบายการเกลี้ยอัตรากำลังครู

ความเป็นมา

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ²⁵ เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ครั้งที่ 12/2559 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2559 ณ ห้องประชุม 5 ชั้น 1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ประชุมพิจารณาการปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการย้ายครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยได้นำเสนอ 4 หลักเกณฑ์ ได้แก่ ปรับให้สอดคล้องกับบริบทของการบริหารงานบุคคลของ กศจ., เพื่อให้มีครูไปปฏิบัติการสอนทันก่อนเปิดภาคเรียน, เพื่อให้สามารถนำตำแหน่งว่างภายหลังการย้าย มาใช้บรรจุและแต่งตั้งผู้สอบแข่งขันและผู้ได้รับคัดเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ สพฐ. สามารถกำกับดูแลการดำเนินงานเชิงนโยบายได้อย่างเหมาะสม และทำให้การดำเนินการมีความยืดหยุ่นคล่องตัว โดยมีสาระสำคัญอยู่ 7 ประเด็น คือ

1. คุณสมบัติของผู้ขอย้ายกรณีปกติ เดิมกำหนดให้ “ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษาปัจจุบันติดต่อกันไม่น้อยกว่า 24 เดือนนับถึงวันที่คำขอ” เปลี่ยนเป็น “...นับถึงวันสุดท้ายที่กำหนดให้ยื่นคำร้องขอย้าย”

2. ระยะเวลาการยื่นคำร้องขอย้าย ปรับเป็น ให้ยื่นคำร้องขอย้ายปีละ 1 ครั้งเช่นเดิม ภายในเดือนมกราคม มีกำหนด 15 วัน ซึ่ง สพฐ.จะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบกำหนดปฏิทินการยื่นคำร้องขอย้ายให้ตรงกันทั่วประเทศ

3. ระยะเวลาการพิจารณาย้าย กำหนดให้มี 2 ครั้ง คือครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 15 มีนาคม เพื่อให้มีครูไปปฏิบัติงานสอนทันกับการเปิดภาคเรียน และครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 15 กันยายน ถึงวันที่ 15 ตุลาคม เพื่อสามารถบรรจุและแต่งตั้งทดแทนอัตรากำลังเกษียณอายุราชการได้อย่างรวดเร็ว

4. การกำหนดองค์ประกอบการย้าย เดิมดูจากองค์ประกอบ 7 เรื่อง เช่น ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ลำดับสถานศึกษาที่ขอย้าย เวลาที่ดำรงตำแหน่ง ความยากลำบากในการปฏิบัติงาน เหตุผลการขอย้าย ความอาวุโส ความเห็นกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าควรคง 7 องค์ประกอบนี้ไว้ดังเดิม แต่ที่ผ่านมามีพบว่าแต่ละจังหวัดมีตัวชี้วัดและคะแนนพิจารณาแตกต่างกัน ที่ประชุมจึงมอบหมายให้ สพฐ. กำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดและองค์ประกอบในการย้าย ตามกรอบของ ก.ค.ศ. เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ โดยจะกำหนดรายละเอียดให้แล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคมนี้

5. การเกลี้ยอัตรากำลัง ที่ผ่านมามีปัญหาในจังหวัดเดียวกัน แต่ละพื้นที่จะเกลี้ยอัตรากำลังจากเขตที่ครูเกินไปเขตที่ครูน้อยได้ยาก ที่ประชุมจึงมีมติเป็นแนวปฏิบัติว่า ให้อำนาจ กศจ.ในการเกลี้ยทั้งตำแหน่งและอัตราเงินเดือนได้ตามกรอบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ส่วนการย้ายเพื่อความเหมาะสมและประโยชน์ของราชการ ให้เป็นอำนาจของศึกษาธิการจังหวัดเสนอ

6. การกำหนดระยะเวลาการส่งคำร้องขอย้าย ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จตามปฏิทินที่ สพฐ.กำหนด

7. เงื่อนไขการส่งสำเนาคำสั่งย้าย ต้องแจ้งผลการย้ายภายใน 7 วัน

นอกจากนี้ คณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) ได้แจ้งมติ ครม. เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 เห็นชอบการงดเว้นเงื่อนไขการจัดสรรอัตราว่างจากผลการเกษียณอายุราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เมื่อ 2558 คืนให้กับโรงเรียนประถมและโรงเรียนขยายโอกาสที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนขึ้นไป จากเดิมกำหนดไว้ที่ 250 คน ส่งผลให้ สพฐ. ได้ครูคืนมา 1,085 อัตรา ในจำนวนโรงเรียน 922 โรงเรียน เพื่อมาบรรจุแต่งตั้งต่อไป

ซักซ้อมความเข้าใจแนวทางการบริหารอัตรากำลัง เพื่อรองรับนโยบายการเกลี่ยอัตรากำลังครู²⁶

สาระสำคัญตามหนังสือ แจ้งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดำเนินการจัดทำข้อมูลอัตรากำลังข้าราชการครู (10 มิ.ย. 2559) ข้อมูล P-Obec ข้อมูลบุคคลเข้าร่วมโครงการจ่ายตรงเงินเดือนกับกรมบัญชีกลาง ข้อมูลการจ้างลูกจ้างชั่วคราวและพนักงานราชการ และข้อมูลครูตามมาตรฐานวิชาเอกในสถานศึกษา ให้ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการอัตรากำลังในภาพรวมทั้งระบบเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา และใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ความแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขอเรียนว่า เพื่อให้การดำเนินการจัดทำข้อมูลดังกล่าว ดำเนินการแล้วเสร็จ ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน จึงได้กำหนดแนวทางการจัดข้อมูล ดังนี้

1. ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตและสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารอัตรากำลัง รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบ เปรียบเทียบข้อมูลและติดตามประเมินผล เพื่อให้สามารถใช้ข้อมูลได้ทันที

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตและสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เปรียบเทียบการจัดทำข้อมูลในส่วน of ข้อมูลการจ้างลูกจ้างชั่วคราวและพนักงานราชการ และข้อมูลครูตามมาตรฐานวิชาเอกในสถานศึกษา ให้ถูกต้องและแล้วเสร็จ โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งข้อมูลครูตามมาตรฐานวิชาเอกในสถานศึกษาให้เขตตรวจราชการ (Cluster) ภายในวันที่ 24 สิงหาคม 2559

3. เขตตรวจราชการ (Cluster) ทุกเขต ทำหน้าที่รวบรวมและประมวลผลข้อมูลครูตามมาตรฐานวิชาเอกในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบ และจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระยะเวลาปฏิทินกำหนด พร้อมทั้งนำข้อมูลดังกล่าวมาประชุม ในวันที่ 26 สิงหาคม 2559 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้มีการประชุมเพื่อประมวลผลข้อมูลดังกล่าวทั้งระบบ ในระหว่างวันที่ 26-28 สิงหาคม 2559

องค์ประกอบและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารอัตรากำลังระดับเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการบริหารอัตรากำลังระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	ประธานกรรมการ
2. รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ กลุ่มบริหารงานบุคคล	รองประธานกรรมการ
3. ผู้อำนวยการสถานศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 คน	กรรมการ
4. ผู้อำนวยการสถานศึกษา ขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน	กรรมการ
5. ผู้อำนวยการสถานศึกษา ขนาดกลาง จำนวน 1 คน	กรรมการ
6. ผู้อำนวยการสถานศึกษา ขนาดเล็ก จำนวน 1 คน	กรรมการ
7. ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน	กรรมการ
8. ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา	กรรมการ
9. ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล	กรรมการและเลขานุการ
10. นักทรัพยากรบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่

คณะกรรมการบริหารอัตรากำลังระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่

- กำหนดมาตรฐานในการเกลี่ยอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีอัตรากำลังเกินเกณฑ์ ไปยังสถานศึกษาที่มีอัตรากำลังต่ำกว่าเกณฑ์ตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้สอดคล้องกับนโยบายให้สอดคล้องกับนโยบาย สภาพบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา
- กำหนดแนวทางการบริหารอัตรากำลังในสถานศึกษาที่มีความขาดแคลน ให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาเอก
- พิจารณาจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเป็นไปตามเงื่อนไขของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนด
- กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน พนักงานราชการ และลูกจ้างชั่วคราว ให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติที่กำหนด
- กำหนดรูปแบบ (Model) และแนวทางการใช้บุคลากรร่วมกันในสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาที่ขาดแคลนอัตรากำลังให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด
- กำหนดแนวทางเสริมสร้างแรงจูงใจเพื่อให้การเกลี่ยอัตรากำลังเป็นไปตามแนวทางและมาตรการที่กำหนด และสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากแนวทางและมาตรการที่กำหนด
- พิจารณาเสนอการเกลี่ยอัตรากำลังในสถานศึกษาตามแนวทางและมาตรการที่กำหนดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมาะสม มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด
- พิจารณาเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาค่าจ้างที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแนวทางและมาตรการที่กำหนด

การวิเคราะห์นโยบายการเกลี้ยอัตรากำลังครู

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** การเกลี้ยอัตรากำลังครู กำหนดหลักเกณฑ์ปรับให้สอดคล้องกับบริบทของการบริหารงานบุคคลของ กศจ. เพื่อให้มีครูไปปฏิบัติการสอนทันก่อนเปิดภาคเรียน, เพื่อให้สามารถนำตำแหน่งว่างภายหลังการย้าย มาใช้บรรจุและแต่งตั้งผู้สอบแข่งขันและผู้ได้รับคัดเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ สพฐ. สามารถกำกับดูแลการดำเนินงานเชิงนโยบายได้อย่างเหมาะสม

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** มีจุดมุ่งหมายการเกลี้ยอัตรากำลังตามหลักเกณฑ์ คือ คุณสมบัติของผู้ขอย้ายกรณีปกติ การยื่นคำร้องขอย้ายและการพิจารณาย้าย การกำหนดองค์ประกอบการย้าย 7 องค์ประกอบ และ สพฐ. กำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดและองค์ประกอบในการย้าย ตามกรอบของ ก.ค.ศ. เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ การเกลี้ยอัตรากำลัง ให้อำนาจ กศจ. ในการเกลี้ยทั้งตำแหน่งและอัตราเงินเดือนได้ตามกรอบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ส่วนการย้ายเพื่อความเหมาะสมและประโยชน์ของราชการ ให้เป็นอำนาจของศึกษาธิการจังหวัดเสนอ

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ได้คุณสมบัติของผู้ขอย้ายกรณีปกติ ที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติอย่างเหมาะสม เป็นธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

3.2 ได้ข้อกำหนดระยะเวลาการยื่นคำร้องขอย้าย เป็นไปตามข้อกำหนดที่ สพฐ. จะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบกำหนดปฏิทินการยื่นคำร้องขอย้ายให้ตรงกันทั่วประเทศ

3.3 ได้ข้อกำหนดระยะเวลาการพิจารณาย้าย เพื่อสามารถบรรจุและแต่งตั้งทดแทนอัตรากำลังเกษียณอายุราชการได้อย่างรวดเร็ว เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.4 ได้ข้อกำหนดการกำหนดองค์ประกอบการย้ายตามที่ สพฐ. กำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดและองค์ประกอบในการย้าย ตามกรอบของ ก.ค.ศ. เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ

3.5 ได้ข้อกำหนดการเกลี้ยอัตรากำลัง ให้อำนาจ กศจ. ในการเกลี้ยทั้งตำแหน่งและอัตราเงินเดือนได้ตามกรอบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ส่วนการย้ายเพื่อความเหมาะสมและประโยชน์ของราชการ ให้เป็นอำนาจของศึกษาธิการจังหวัดเสนอ

3.6 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....
 ปาริชาญ . (2559). ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานการประชุม
 คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ครั้งที่ 12/2559 เมื่อวันที่
 19 ธันวาคม 2559 ณ ห้องประชุม 5 ชั้น 1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ [Online]. Available : [http://www.moe.go.th/
 websm/2016/ju/287.html](http://www.moe.go.th/websm/2016/ju/287.html) [20/12/2559].²⁵

ตามหนังสือ สพฐ. ด่วนที่สุด ที่ ศธ 04009/ว 3362 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2559.²⁶

11. นโยบายการดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กพิเศษเรียนร่วม

ความเป็นมา

การเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Inclusive education for children with special needs) เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น โดยจัดให้เด็กเหล่านี้เข้ามาเรียนในชั้นเรียนปกติ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก อีกทั้งยังช่วยให้เด็กปกติมีการยอมรับและปรับตัว เพื่อสามารถเรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 กำหนดว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสอง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็กทุกประเภท ทำให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจ และความต้องการของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองได้ตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม สอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จากหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกประเภทรวมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Special Needs) หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากปกติทั่วไป ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน การประเมินผล และเครื่องมืออุปกรณ์การสอน ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม จำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นช่วยเหลือ การบำบัดฟื้นฟูและให้การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของเด็ก กระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกเป็น 10 ประเภท โดยเป็นเด็กพิการที่ต้องการการจัดการศึกษาพิเศษ 9 ประเภท และเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 1 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึงเด็กที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป ทำให้สูญเสียการได้ยิน เป็นเหตุให้รับฟังเสียงต่างๆได้ไม่ชัดเจน ซึ่งมี 2 ประเภท คือ เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินถึงขนาดที่ทำให้มีความยากลำบากจนไม่สามารถเข้าใจคำพูด และการสนทนา แต่ไม่ถึงกับหมดโอกาสที่จะเข้าใจภาษาพูดจากการได้ยินด้วยหูเพียงอย่างเดียว เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินมากถึงขนาดที่ทำให้หมดโอกาสที่จะเข้าใจภาษาพูดจากการได้ยินด้วยหูเพียงอย่างเดียว

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึงเด็กที่มีปัญหาในการใช้สายตาเพื่อการเรียนหนังสือ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ เด็กตาบอดบางส่วน หรือเด็กสายตาสั้นหรือตาเหลือนาง หมายถึง เด็กที่มีสายตาบกพร่องภายหลังจากการแก้ไขแล้ว มีสายตายุ่งระหว่าง 20/70 และ 20/200 ฟุต สามารถมองเห็นได้บ้าง เด็กตาบอด คือ เด็กที่มีสายตาเหลืออยู่น้อยมากหรือไม่มีเลย ภายหลังจากการแก้ไขแล้วมีสายตาเกินกว่า 20//200 ฟุต ดังนั้นจึงไม่สามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึงเด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กทั่วไป และเมื่อวัดระดับสติปัญญาด้วยแบบทดสอบมาตรฐานแล้ว พบว่ามีระดับต่ำกว่าเด็กทั่วไป เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจมีปัญหาทางบุคลิกภาพ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากความล้มเหลวในการทำงานต่างๆ และต้องพึ่งพาผู้อื่น เด็กจะมีปัญหาในการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนหรือสิ่งที่เป็นามธรรม

4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ หมายถึง เด็กที่มีลำตัว แขน หรือขาผิดปกติ ได้แก่ เด็กที่มีเท้าใหญ่ หนา หรือผิดรูป เด็กที่มีกล้ามเนื้อลีบหรืออ่อนแรง ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนในสภาพแวดล้อมเดียวกันกับเด็กปกติได้ จึงจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมใหม่ให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของเด็ก

5. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยา ทำให้เด็กมีปัญหาการใช้ภาษา ทั้งด้านการฟัง การอ่าน การพูด การเขียน และการสะกดคำ หรือมีปัญหาด้านคณิตศาสตร์ โดยมีได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกาย ทางการเห็น ทางการได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์หรือสภาพแวดล้อม ลักษณะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาการเรียนรู้ด้านภาษา โดยเฉพาะการอ่านและการเขียน และปัญหาด้านคณิตศาสตร์

6. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หมายถึงเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากเด็กที่มีวัยเดียวกันอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง แม้จะได้รับการบริการด้านการแนะแนวและให้คำปรึกษาแล้วก็ตาม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ มีพัฒนาการทางการเรียนอย่างเชื่องช้า และมีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน อย่างไรก็ตามปัญหาทางพฤติกรรมเหล่านี้ ต้องมิได้มีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางร่างกาย ประสาทสัมผัสการรับรู้ หรือสติปัญญา

7. เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในการเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ตามปกติ เช่น การพูดไม่ชัด จังหวะการพูดไม่มี คุณภาพของเสียงผิดปกติ ตลอดจนการพูดผิดปกติที่เกิดจากการมีพยาธิสภาพของระบบประสาทส่วนกลางหรือระบบส่วนปลาย รวมทั้งการบกพร่องในด้านการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา เป็นต้น

8. เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษเนื่องมาจากความผิดปกติของระบบประสาท (neurological disorder) ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กตลอดช่วงชีวิต ทั้งด้านความสามารถในการ

สื่อสาร การสื่อความหมาย ความเข้าใจภาษาทั้งภาษาพูด และไม่ใช้ภาษาพูด การสร้างสัมพันธภาพทางสังคม จินตนาการในการเล่น ฯลฯ โดยความผิดปกตินี้ มักจะเกิดขึ้นก่อนอายุ 3 ขวบ อัตราการเกิดของเด็กออทิสติกคือ 1 ต่อ 125 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากอดีตที่คาดการณ์ว่าพบเด็กออทิสติกในอัตรา 1 ต่อ 500 คน ในเด็กชายพบมากเป็น 4 เท่าของเด็กหญิง ไม่จำเพาะเจาะจงในด้านของเชื้อชาติ ศาสนา และพื้นฐานทางสังคมของครอบครัว

9. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อนหรือพิการซ้อน หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายมากกว่า 1 ความบกพร่อง เด็กเหล่านี้อาจไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโปรแกรมการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโปรแกรมใดโปรแกรมหนึ่งโดยเฉพาะ จึงต้องมีการจัดบริการทางการศึกษาและการบริการด้านอื่นเพิ่มเติม ส่วนมากเป็นเด็กที่มีสภาพความบกพร่องอยู่ในระดับรุนแรง ลักษณะของเด็กมีความบกพร่องซ้ำซ้อน จะมีปัญหาในการช่วยเหลือตนเอง การทำกิจวัตรประจำวัน ปัญหาการสื่อสาร ไม่สามารถเข้าใจผู้อื่น และไม่สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจความต้องการของตนเองได้ ปัญหาการเคลื่อนไหว ไม่สามารถหยิบจับ นั่ง ยืน หรือเดินได้ด้วยตนเอง ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่มีความหมาย หรือเป็นการทำร้ายตนเองหรือผู้อื่นและปัญหาทางสังคม เนื่องจากเด็กไม่สามารถรับรู้ หรือเรียนรู้วิธีการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ ซึ่งระดับความรุนแรงของปัญหาเหล่านี้ ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของความบกพร่องซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นกับเด็ก และการช่วยเหลือฝึกฝน และฟื้นฟูสมรรถภาพ

10. เด็กปัญญาเลิศ หมายถึง เด็กที่มีความสามารถทางสมองสูงกว่าเด็กทั่วไป เป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาที่วัดได้จากแบบทดสอบมาตรฐานได้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2 ขึ้นไป ลักษณะของเด็กที่มีปัญญาเลิศพบว่ามีเฉลียวฉลาด และพัฒนาการเร็วกว่าเด็กทั่วไป อาจจะเป็นทางด้านภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดรวบยอด ความเข้าใจในสิ่งที่เป็นามธรรม สัมพันธภาพและบุคลิกภาพ จากสาระสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้รับบุถึงสิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทว่า เด็กเหล่านี้มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องเตรียมพร้อมในการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆเข้ามาเรียนร่วมหรือเรียนรวมในชั้นเรียนปกติ ซึ่งเป็นการเรียนร่วมหรือการจัดชั้นเรียนพิเศษ หรือโรงเรียนปกติแล้วแต่กรณี การนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในระดับอนุบาล มีผลดีต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และในปัจจุบันมีแนวโน้มของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมมากขึ้น โดยจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วมในห้องเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ หากความพิการเป็นอุปสรรคไม่สามารถเรียนร่วมในลักษณะดังกล่าวได้ ก็จัดเป็นชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจกระทำได้ในหลายลักษณะซึ่งมีรูปแบบต่างๆ แต่จะจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพความต้องการและความพร้อมของเด็ก ในการจัดชั้นเรียนพิเศษให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดรู้สึกถูกลดต้อออกไปจากสังคมและเกิดความว้าเหว ช่วยไม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความรู้สึกเป็นปมด้อย

การเรียนร่วม หรือการจัดการศึกษาโดยรวม (Inclusive Education) เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติ หรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าเรียน ทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กและจะต้องจัดการศึกษาให้เขาอย่างเหมาะสม การเรียนร่วมยังหมายถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกระดับชั้น เช่น อนุบาลประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคมหลังจบการศึกษาจะต้องดำเนินไปในลักษณะร่วมกันที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเขาเหล่านั้นต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันกับเด็กปกติโดยไม่มีการแบ่งแยก ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดความหมายของการเรียนร่วมว่า หมายถึง วิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติ

สุข การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ นั้นสามารถจัดการศึกษาได้หลายหลายรูปแบบ คือ

การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในโรงเรียนปกติ โดยอาจจัดให้อยู่ในชั้นปกติในบางเวลา เช่น วิชาดนตรี พลศึกษา หรือร่วมกิจกรรม ลูกเสือ- เนตรนารี กีฬา เป็นต้น คาดหวังว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาสแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กปกติ และยังหมายถึงการจัดชั้นเรียนเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กที่รับบริการในลักษณะนี้มักเป็นเด็กที่มีความพิการระดับปานกลางถึงระดับมาก จึงไม่อาจเรียนร่วมเต็มเวลาได้ ต้องมีการจัดทำแผนการศึกษาพิเศษเฉพาะบุคคลให้กับเด็ก

การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสได้เรียนชั้นเดียวกับเด็กปกติ ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เด็กปกติได้รับบริการการจัดการกระบวนการเรียนรู้และบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับบริการเช่นเดียวกันเป้าหมายสำคัญของการเรียนร่วมเต็มเวลา คือ เพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน ตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกันและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เด็กปกติจะยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ เข้าใจว่าคนเราเกิดมาไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกอย่าง ท่ามกลางความแตกต่างกัน มนุษย์เราต้องการความรัก ความสนใจ ความเอาใจใส่เช่นเดียวกันทุกคน

การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถอยู่ร่วมและเรียนรู้ร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ จะมีลักษณะของการจัดกิจกรรมในรูปแบบของกิจกรรมที่เน้นการกระทำสิ่งต่างๆ ร่วมกัน เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถพัฒนาตนเองได้ควบคู่กับเด็กปกติ ในขณะที่เดียวกันเด็กปกติก็จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติควรมีความสามารถในระดับหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทรุนแรง ดังนั้น การจัดกิจกรรมประจำวันจึงเป็นไปตามแนวทางของหลักการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งครูจะคำนึงถึงระดับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างมาก และเน้นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่างๆ ลักษณะการจัดกิจกรรมในระดับปฐมวัยมีลักษณะดังนี้

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ครูอาจจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นการเคลื่อนไหวที่สร้างสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การเคลื่อนไหวแบบกลุ่มย่อย การเคลื่อนไหวแบบผู้นำผู้ตาม การเคลื่อนไหวและการจับคู่หรือจัดกลุ่ม การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์เป็นกลุ่ม การเน้นปฏิบัติกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกลุ่มจะช่วยให้เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถช่วยเหลือ แบ่งปัน เห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ความคิดรวบยอดและทักษะต่างๆ จากหน่วยหรือหัวข้อเรื่องที่เรียนรู้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกัน รูปแบบการเรียนรู้อย่างเป็นโครงการจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ครูอาจนำมาจัดเพื่อให้เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้ร่วมกัน และสามารถพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ได้ดี การสอนแบบโครงการ (Project Approach) เป็นการศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เด็กสนใจอยากเรียนรู้ มีการท้าทายความสามารถของเด็กกระตุ้นให้เด็กลงมือปฏิบัติ กับกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อค้นหาคำตอบที่มาจากความสนใจ และความต้องการของเด็ก โดยเด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติสืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบจากคำถามของตนเอง ภายใต้การช่วยเหลือ แนะนำ การอำนวยความสะดวก และการสนับสนุนจากครู ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีขั้นตอนการสอนเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสุดท้ายคือระยะสรุปโครงการ นอกจากการสอนแบบโครงการแล้ว การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์อาจให้เด็กร่วมกันทดลองทางวิทยาศาสตร์เป็นกลุ่ม การประกอบอาหารเป็นกลุ่ม การเล่นเกมบทบาทสมมติเป็นกลุ่ม เป็นต้น

กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางด้านความคิดอย่างอิสระผ่านงานศิลปะประเภทต่างๆ สำหรับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์อาจจัดกิจกรรมทั้งในรูปแบบของกิจกรรมรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม ทั้งนี้การจัดกิจกรรมเป็นรายบุคคลจะช่วยส่งเสริมให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถควบคุมการทำงาน การกำกับตนเอง และสร้างสมาธิในการทำกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ ส่วนกิจกรรมแบบกลุ่มก็จะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือ แบ่งปัน เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคมให้กับเด็ก

กิจกรรมเสรี ครูจะเน้นการทำกิจกรรมการเล่นแบบกลุ่มเพื่อให้เด็กรู้จักเข้าสังคมและการเล่นเป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและอาจเป็นการถ่ายโยงการเรียนรู้ อีกทั้งเด็กปกติที่มีความสามารถมากกว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษช่วยให้เด็กเหล่านั้นบรรลุซึ่งความสามารถที่ควรไปถึงได้ และช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษแก้ปัญหาได้อีกด้วย

กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมกลางแจ้งทั้งที่เป็นการเล่นในร่มหรือการเล่นในสนาม ครูอาจจัดกิจกรรมการเล่นต่างๆ ที่ให้เด็กปกติร่วมเล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การละเล่นพื้นบ้านแบบไทย อาทิ มอญซ่อนผ้า กาทักไข่ เสือกินวัว วิ่งเปี้ยว ฯลฯ การเล่นเกมพลศึกษาประเภทการแข่งขัน อาทิ การวิ่งเก็บของเป็นทีม แข่งการวิ่งสามขา เกมแข่งรถไฟ ฯลฯ ส่วนการเล่นเครื่องเล่นสนามครูจะดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และครูอาจให้เด็กปกติช่วยดูแลความปลอดภัยในการเล่นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

เกมการศึกษา ครูอาจจัดเกมการศึกษาให้เด็กได้เล่นทั้งแบบกลุ่มและเป็นรายบุคคล โดยจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเล่นเกมการศึกษาตามความสามารถของเด็ก และให้เด็กปกติช่วยเหลือในการเล่นด้วย

การเรียนรู้ร่วมเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้นัก และเด็กปกติได้เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาตนเอง มีสังคมที่กว้างขึ้น และได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนๆ ครูและผู้ปกครองเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติมีประโยชน์ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าสู่สภาวะปกติให้มากที่สุด ซึ่งเป็นแนวคิดของการศึกษาพิเศษ เป็นกระบวนการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น สามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในการที่จะให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษตอบสนองได้เป็นปกติ จะต้องจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นสิ่งเสริมแรง
2. ส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการในด้านต่างๆ และมีความสามารถในการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ได้
3. ส่งเสริมให้เด็กปกติรู้จักช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่างๆ ได้ เช่น ช่วยเหลือให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทำงานได้สำเร็จ ช่วยเหลือในการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น
4. ส่งเสริมให้เด็กปกติมีการยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งทำให้เด็กปกติเรียนรู้ว่าในสังคมอาจมีคนที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ ที่อาจมีความแตกต่างกันในด้านสรีระ ความสามารถและทักษะต่างๆ แต่บุคคลเหล่านั้นสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้ด้วยการที่คนปกติต้องให้อาสาและยอมรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ
5. ส่งเสริมให้เด็กปกติรู้จักการแบ่งปัน เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เล่นและทำงานร่วมกันส่งให้เด็กปกติแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ที่อยู่ในการครอบครองให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือให้ยืมวัสดุ ชักชวนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมาเล่นหรือทำงานด้วยกัน เป็นต้น
6. ส่งเสริมให้เด็กปกติมีคุณธรรมด้านความสุภาพ ทั้งทางด้านกรูทและด้านอื่นๆที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการทำกิจกรรมร่วมกันในแต่ละวัน

7. ส่งเสริมให้เด็กปกติมีคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบที่เกิดจากความต้องการภายใน เป็นแรงผลักดันให้เด็กแสดงออกในด้านความรับผิดชอบ เช่น การดูแลเอาใจใส่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่างๆ การช่วยเหลืองานให้ประสบความสำเร็จ การช่วยเก็บวัสดุอุปกรณ์หรือของเล่นเข้าที่แทนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีข้อจำกัดในด้านต่างๆ

8. ส่งเสริมให้เด็กมีสัมพันธ์ภาพทางสังคมระหว่างกัน ระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมความร่วมมือได้ ช่วยให้เด็กปกติคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จากการจัดการเรียนร่วมทำให้เด็กปกติเรียนรู้ที่จะเข้าใจเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และพยายามทำสิ่งต่างๆที่เป็นการช่วยเหลือผู้อื่น จะทำให้เด็กคำนึงประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้อื่น เป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยให้เด็กคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางได้ ช่วยให้เด็กปกติรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา การเรียนรู้ที่จะยอมรับความสามารถและลักษณะเฉพาะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้เด็กปกติเรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่น อันเป็นการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

พ่อแม่ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมด้วยการรับรู้และให้ความช่วยเหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือ ทั้งนี้ควรมีบทบาทและหน้าที่ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับลูกเพื่อที่จะให้ลูกยอมรับและสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งพ่อแม่ควรมีบทบาทดังนี้

1. ส่งเสริมให้ลูกได้เล่นและทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งเพื่อนที่อยู่ในโรงเรียนและเพื่อนที่อยู่ใกล้บ้าน (ถ้ามี) พ่อแม่ควรสอบถามหรือสนทนากับลูกเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นเพื่อนกับลูกที่โรงเรียน เพื่อ

2. ส่งเสริมให้เด็กสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้การเสริมแรงด้วยวิธีการต่างๆกับลูกเมื่อลูกแสดงพฤติกรรมในเชิงบวกกับเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

ให้ลูกบรรยายการกระทำความคิดของตนเองที่มีต่อเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การช่วยเหลือในการเล่นและการทำงาน การให้ยืมหรือแบ่งปันของเล่น ฯลฯ เปิดโอกาสให้ลูกได้มีความใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การทำงานหรือเล่นร่วมกัน เปิดโอกาสให้เพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาเที่ยวที่บ้าน

การจัดการเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับครูที่จะต้องมีความตั้งใจที่ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการจัดการเรียนร่วม ครูต้องมีความตั้งใจในการสอน มีการวางแผนการสอนอย่างรอบคอบ จัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น และควรมีแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีลักษณะปกติ เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาเป็นภาระให้กับเพื่อนและครู และครูควรได้รับการอบรมฝึกฝนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การวิเคราะห์นโยบายการดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กพิเศษเรียนร่วม

1. สาระสำคัญของนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีนโยบายให้โรงเรียนที่มีความพร้อมสามารถรับเด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 กำหนดว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี(ปรับเป็นสิบห้าปี) ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสอง การจัดการศึกษาสำหรับ

บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษา เกี่ยวกับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็กทุกประเภท

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** เด็กทุกคนไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติ หรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าเรียน ทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กและจะต้องจัดการศึกษาให้เขาอย่างเหมาะสม ทั้งการเรียนร่วมบางเวลา (Integration) และการเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสได้เรียนชั้นเดียวกับเด็กปกติ ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เด็กปกติได้รับบริการการจัดกระบวนการเรียนรู้และบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับบริการเช่นเดียวกัน พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมด้วยการรับรู้และให้ความช่วยเหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือ

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 โรงเรียนได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งการเรียนร่วมบางเวลา (Integration) และการเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming)

3.2 พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมด้วยการรับรู้และให้ความช่วยเหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือ

3.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....

ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2548). เทคโนโลยีสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ : บริษัททำไทยเพรส จำกัด.

ผดุง อารยะวิญญู. (2539). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.

สุชา จันทรเอม. (2536). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). คู่มือหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

12. นโยบายการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัด

ความเป็นมา

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย นับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา นโยบายของรัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี จึงได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว 2545-2549 ขึ้นเป็นครั้งแรก และนำนโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) นี้ไปสู่การปฏิบัติในช่วงนโยบายของรัฐ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพและทั่วถึงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นไป รัฐสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น(องค์การบริหารส่วนตำบล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด, เทศบาล, เอกชน และชุมชน) แต่ยังคงความสับสนในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในหลายประการดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างในด้านคุณภาพและมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดเล็ก
2. ครูพี่เลี้ยงเด็กยังไม่ได้รับการพัฒนาในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเท่าที่ควร
3. งบประมาณด้านการศึกษายังจัดสรรได้ไม่สอดคล้องกับสภาพจริงกับความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาเนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับนี้ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ จึงไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ
4. ความขาดแคลนในเรื่องจำนวนครูพี่เลี้ยงเด็ก และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ
5. การกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ไม่สามารถกระทำได้อย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควรในปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จัดโดยรัฐ โดยที่รัฐบาลยังขาดการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในสัดส่วนหรือบทบาทที่เอกชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับนี้ทำให้มีผลกระทบต่อการลงทุน เอกชนเกิดความไม่แน่ใจในแนวนโยบายของรัฐสำหรับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 2 พ.ศ.2550 - 2559 ได้ดำเนินการจัดทำและนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี แต่ก็มีประเด็นสำคัญๆ ที่ต้องพิจารณาอยู่ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 หน่วยงานที่นำเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัยในระยะ พ.ศ.2550-2559 มี 2 กระทรวง คือ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ นอกเหนือจากทั้ง 2 กระทรวงที่นำเสนอ นโยบาย และยุทธศาสตร์ในระดับชาติแล้ว ในกระทรวงสาธารณสุขก็มียุทธศาสตร์สำหรับพัฒนาเด็กปฐมวัยเองด้วย

ประการที่ 2 การกำหนดช่วงเด็กปฐมวัย ของทั้ง 2 กระทรวงยังไม่ตรงกัน กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดอายุเด็กปฐมวัยเป็น 0-5 ปี และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนดเป็น 0-6 ปี คณะรัฐมนตรีมีมติให้ทั้ง 2 กระทรวงไปหารือ เพื่อหาข้อยุติให้เหมาะสมกับหลักสากล

ประการที่ 3 ช่วงระยะเวลาของการนำเสนอ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีระยะเวลา หรือช่วงที่แตกต่างกันในแต่ละหน่วยงานที่นำเสนอคือ กระทรวงศึกษาธิการนำเสนอในแผนระยะยาว คือ พ.ศ. 2550-2559 กระทรวงสาธารณสุขนำเสนอ นโยบายและยุทธศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2549-2551 และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นำเสนอในช่วง พ.ศ. 2551-2553

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการมีการจัดการศึกษาใน 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบมี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน³² และการศึกษาระดับอุดมศึกษา³³ การศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับ³⁴ การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดูแลและการศึกษาที่จัดให้กับเด็กแรกเกิดถึงอายุ 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาในแต่ละระดับจะมีการจัดการ และพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนในแต่ละระดับและการเปลี่ยนแปลงของสังคม การศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยนั้นปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) แผนพัฒนาการศึกษาพุทธศักราช 2535 นี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศ ส่วนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยโดยสอดคล้องกับนियามการศึกษาปฐมวัยเริ่มในปี พ.ศ.2540 กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 ขึ้น 3 หลักสูตรดังนี้ หลักสูตรก่อนประถมศึกษาแรกเกิด -1 ปี หลักสูตรก่อนประถมศึกษาอายุ 1-3 ปีหลักสูตรก่อนประถมศึกษาอายุ 3-6 ปี

กลุ่มที่ 1 สถานที่ที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก(Nursery) มักเป็นเด็กแรกเกิดจนถึง 2 ปี เป็นบริการดูแลเด็กจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ศูนย์ดูแลเด็ก (Child care centers) เป็นสถานที่รับดูแลเด็ก เพื่อการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ที่ต้องทำงานกลางวันโดยศูนย์จะเน้นการเลี้ยงดูแก่เด็ก มากกว่าการให้การศึกษา วัยของเด็กที่รับดูแลอาจเริ่มตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นไปจนถึงประมาณ 2 ปี หรือรับเฉพาะเด็กเล็ก บริการอาจจัดให้เฉพาะกลางวัน เรียกว่า ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน (Day-care center) หรือตลอด 24 ชั่วโมง

2. บ้านรับเลี้ยงเด็ก (Family day care) เป็นครอบครัวที่เปิดบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเล็กๆ รับเด็กประมาณ 7-12คน อาจเป็นลูกญาติ ลูกเพื่อน ลูกเพื่อนบ้านโดยเลี้ยงไปควบคู่กับลูกตนเอง การดูแลเรื่องการกินอยู่ตามปกติ การรับดูแลอาจดูแลทั้งวันหรือดูแลเป็นชั่วโมง เฉพาะช่วงที่ผู้ปกครองไปธุระก็ได้

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาล เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการเตรียมเด็กในการเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล ได้แก่

1. โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery school) เป็นโรงเรียนที่จัดสำหรับเด็กอายุ 2-4 ขวบบางแห่งอาจรับอายุต่ำกว่า 2 ขวบ การจัดการเน้นการดูแลแก่เด็กทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม และการมีสุขภาพดี เปิดรับเลี้ยงตั้งแต่ครึ่งวันถึงเต็มวัน เด็กจะได้เล่นและมีการเรียนไปพร้อมๆ กัน เป้าหมายของการดูแลอยู่ที่การพัฒนาสังคมและสติปัญญาสำหรับเด็ก เราจึงเรียกโรงเรียนลักษณะนี้ว่า โรงเรียนเด็กเล็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย

2. โรงเรียนเตรียมอนุบาล (Pre-kindergarten) ลักษณะเหมือนโรงเรียนเด็กเล็ก แต่เน้นการเตรียมตัวเด็กเพื่อเข้าเรียนชั้นอนุบาล รับเด็กอายุประมาณ 3 - 5 ขวบ

กลุ่มที่ 3 โรงเรียนอนุบาล เป็นบริการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา รับตั้งแต่อายุ 3-6 ขวบ มี 3 ชั้นเรียน คือ อนุบาล 1 อนุบาล 2 และอนุบาล 3 เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐและเอกชนจัดทำขึ้นไม่นับเป็นการศึกษาภาคบังคับโรงเรียนอนุบาลสาธิต เป็นอีกลักษณะหนึ่งของโรงเรียนอนุบาลที่เปิดในมหาวิทยาลัยหรือ วิทยาลัยจัดตั้งขึ้น เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาเชิงวิชาการหรือเป็นไปตามความต้องการของสถาบัน/คณะ/มหาวิทยาลัยต้นสังกัด

กลุ่มที่ 4 โรงเรียนเตรียมชั้น ป.1 (Pre-first grade หรือ junior first grade) เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนชั้นอนุบาล ได้เข้าเรียนเพื่อปรับตัวเองก่อนขึ้นชั้นเรียนประถมปีที่ 1 เปิดรับเด็กอายุ 6-7 ปีสำหรับประเทศไทยรู้จักกันในนาม “ชั้น ป. เตรียม” หรือเตรียมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มที่ 5 โรงเรียนสำหรับเด็กป่วย (Hospital school) โรงพยาบาลบางแห่ง จะจัดโรงเรียนในโรงพยาบาลสำหรับเด็กเพื่อได้ศึกษาเล่าเรียนหรือทบทวนบทเรียน ขณะอยู่โรงพยาบาล สำหรับเด็กปฐมวัยจะจัดเป็นห้องเล่น (Play room) เป็นห้องที่จัดเตรียม ให้ประโยชน์สำหรับการศึกษาของเด็ก เด็กได้มาเล่นและเรียนรู้ที่ห้องเล่นนี้ แต่บางครั้งผู้จัดอาจต้องไปบริการถึงเตียงหรือห้องเด็กป่วย ซึ่งจะใช้ในกรณีที่เด็กป่วยไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี เป็นโรงพยาบาลหนึ่งที่มีการจัดห้องเล่น และการบริการเครื่องเล่นที่เตียงโดยผู้สอนเป็นทั้งครูและพยาบาล

ถ้าจัดลำดับของสถานศึกษาปฐมวัยจำแนกตามอายุเด็กได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. สถานเลี้ยงเด็ก (Nursery) เป็นสถานบริการการดูแลเด็กและให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองจัดสำหรับเด็กอายุ 2 ขวบแรก
2. โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery school) รับเด็กตั้งแต่ 2 ขวบ หรือ 1 ขวบครึ่ง ถึง 3 ขวบ ทำหน้าที่ในด้านการดูแล ส่งเสริมพัฒนาการร่างกาย จิตใจสังคม และภาษา
3. โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) รับตั้งแต่เด็กอายุ 3 ขวบ เป็นต้นไป

หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กในประเทศไทย

สถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย อยู่ภายใต้การดำเนินงานจากหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการที่หลากหลาย มีการใช้ทฤษฎีองค์ความรู้ด้านการศึกษาหลายทฤษฎีตามความเชื่อของผู้จัดแต่ละแห่ง ซึ่งมีลักษณะการจัดเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนในลักษณะต่างๆ ซึ่งแต่ละแห่งจะรับเด็กอายุแตกต่างกันตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี พอสรุปได้ต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการ มีมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่ได้จัดสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้น จำนวนนักเรียนปฐมวัยในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ.2549 มีจำนวนทั้งหมด 1,622,282 คน (ข้อมูลปีการศึกษา 2549 ณ วันที่ 28 ก.พ. 2550) เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนปฐมวัยปี พ.ศ.2548 ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 1,657,447 คน มีจำนวนน้อยลงจำนวน 55,165 คน คิดเป็นร้อยละ -2.12 (รายงานประจำปี 2549 กระทรวงศึกษาธิการ)

กระทรวงมหาดไทย มีหน่วยงานที่จัดสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้น เช่น

1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด, เทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล, พัทธาและกรุงเทพมหานคร) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในตำบล หมู่บ้าน เพื่อรับเลี้ยงดูแลเด็กอายุระหว่าง 3-6 ปี และส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยมีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้การสนับสนุน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กในเขตพัฒนาได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง และเหมาะสมรวมทั้งส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตัวเอง และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาเด็ก โดยเผยแพร่วิทยากรแผนใหม่ไปสู่อธิบดี มารดา ผู้ปกครองเด็กและชุมชน

2. กรุงเทพมหานคร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาเด็ก 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักอนามัย สำนักพัฒนาชุมชน และสำนักสวัสดิการสังคม ซึ่งในขณะนี้ มีจำนวนศูนย์เด็กปฐมวัย รวมทั้งสิ้น 301 ศูนย์ ส่วนใหญ่เป็นศูนย์ที่อยู่ในชุมชนกระจายอยู่ในพื้นที่เขตต่างๆ 47 สำนักงานเขตจำนวน 259 ศูนย์ อีกส่วนหนึ่งเป็นศูนย์ที่อยู่ในวัด โดยได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากกรมการศาสนา 25 ศูนย์ ที่เหลือเป็นศูนย์ที่อยู่ในอาคารสงเคราะห์ข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร และในแหล่งก่อสร้างมีจำนวนเด็กเล็กที่ดูแลรวม 26,620 คน มีอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กหรือครูพี่เลี้ยงจำนวน 1,824 คน

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมารัฐบาลมีนโยบายถ่ายโอนการศึกษา ระดับปฐมวัยให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นแผนของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยให้มีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัย รูปแบบการส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมี 3 รูปแบบ คือรูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมมากในด้านอาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุและการจัดการ โดยจัดในโรงเรียนอนุบาลประจำ จังหวัด/อำเภอและโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านวิชาการรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมระดับปานกลางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับภาระเกี่ยวกับการจ้างครูพี่เลี้ยง วัสดุฝึก สื่อต่างๆ โรงเรียนให้สถานที่ จัดอาหารเสริม (นม) อาหารกลางวันและดูแลด้านวิชาการรูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมน้อยก็ให้โรงเรียนรับผิดชอบเป็นส่วนใหญ่ ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบบางส่วน เช่นค่าจ้างครูพี่เลี้ยงหรือค่าวัสดุ/สื่อ เป็นต้นในปัจจุบัน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงเป็นหน่วยงานหลัก ที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยตามกรอบของกฎหมายของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2549 พบว่า มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 15,736 แห่ง

กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยและกรมการแพทย์ ได้ดำเนินการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้น ในรูปแบบศูนย์สาธิตเด็กเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีค่า ได้พัฒนาเป็นประชากรที่มีคุณภาพโดยได้รับการเลี้ยงดูให้มีพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างเหมาะสม และมีสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี จัดบริการให้กับเด็กที่ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดสถานรับเลี้ยงเด็ก 2 หน่วยงาน คือ กรมประชาสงเคราะห์และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ การจัดสถานรับเลี้ยงเด็กมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสนับสนุน ส่งเสริมและควบคุมสถานสงเคราะห์เด็กและสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชนให้ดำเนินงานด้วยดี มีประสิทธิภาพและถูกกฎหมาย และได้จัดสถานรับเลี้ยง เด็กขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างแก่สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน และช่วยเหลือประชาชนในการจัดบริการรับเลี้ยงเด็กที่มีค่าบริการถูก

กระทรวงกลาโหม จัดในรูปของสถานรับเลี้ยงเด็กโดยรับเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิด - 5 ปี โดยมีหน่วยงานคือ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ การจัดสถานรับเลี้ยงเด็กมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือข้าราชการทหารในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ขณะออกปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับข้าราชการทหารภายในหน่วยงาน

สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานตรวจแห่งชาติ (ปี 2541 กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทยได้เปลี่ยนเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี)โดยกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จัดในรูปศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน สำหรับเด็กอายุ 2^{1/2} - 3 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กในท้องถิ่นห่างไกลให้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม และร่วมมือกันพัฒนาเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในระดับต่อไป

องค์กรเอกชน ในปัจจุบันประเทศไทยมีองค์กรภาคเอกชนที่ทำงานในส่วนของจัดการศึกษา และให้บริการแก่เด็กและเยาวชน 50 องค์กร เช่น มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัมฯ มูลนิธิดวงประทีป มูลนิธิเด็ก สหทัยมูลนิธิ พิริยานุเคราะห์มูลนิธิ เป็นต้น โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนขึ้นเพื่อมีหน้าที่ ประสานงานระหว่างหน่วยงานภาคเอกชนโดยกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในภาคเอกชน ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเอกชน และเป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนของเอกชน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะที่อยู่ในภาวะเสี่ยงทั้งเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ เด็กเร่ร่อน

เด็กถูกทารุณกรรม เด็กถูกทอดทิ้ง ฯลฯ ให้ได้รับการดูแลสุขภาพอนามัย โภชนาการ และการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ตลอดจนการเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต

สรุปรูปแบบของการจัดบริการรับเลี้ยงเด็กของประเทศไทย สามารถแยกประเภทของการบริหารงานสถานรับเลี้ยงเด็กตามหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3 ประเภทดังนี้

ประเภทที่ 1 จัดตั้งโดยรัฐ ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินในการจัดตั้งและดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ การแต่งตั้งบุคลากรและระบบการบริหารจะต้องเป็นไปตามระเบียบของรัฐ ที่วางไว้ทุกประการสถานศึกษาเหล่านี้ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลของรัฐโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดชั้นเด็กเล็ก (เด็กอายุ 5 ขวบ) ในท้องที่ของเด็กด้อยโอกาส ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากนี้ ก็มีชั้นอนุบาล/ชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย/สถาบันราชภัฏ ซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการสถานสงเคราะห์เด็กของกรมประชาสงเคราะห์การจัดประเภทนี้เนื่องจากเป็นของรัฐแนวการบริหารจะเป็นไปตามระเบียบของทางราชการทุกประการ

ประเภทที่ 2 จัดตั้งโดยเอกชนซึ่งหมายรวมถึงสมาคม มูลนิธิ หรือองค์การใดองค์การหนึ่ง สถานศึกษาเหล่านี้ รัฐทำหน้าที่ควบคุมทางด้านคุณภาพและการดำเนินงานบางประการ ที่กระทรวงมหาดไทยดำเนินงานอยู่ ลักษณะการบริหารสถานศึกษาเหล่านี้ก็จะไปอีกแบบหนึ่งกล่าวคือ การบริหารส่วนหนึ่ง ย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของเจ้าของโรงเรียน แต่อีกส่วนหนึ่งจะต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ทางราชการวางไว้ เช่น ในด้านการเงิน ด้านวิชาการและงานอาคารสถานที่ การจัดประเภทนี้ผู้ดำเนินการ ได้แก่ เอกชนซึ่งส่วนใหญ่จัดในรูปแบบของธุรกิจยกเว้นสมาคม หรือมูลนิธิต่างๆ ซึ่งจัดการศึกษาด้วยวัตถุประสงค์อื่น ศูนย์เด็กประเภทนี้รัฐวางแผนบริหารให้ส่วนหนึ่งเพื่อควบคุมมาตรฐาน

ประเภทที่ 3 จัดตั้งโดยชุมชน มีคณะบุคคลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในรูปแบบของกรรมการ ลักษณะของการบริหารศูนย์ก็จะไปตามความเห็นชอบของกรรมการแต่ละศูนย์ก็จะมีระบบไม่เหมือนกันหน่วยงานประเภทนี้ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหมการจัดประเภทนี้เป็นการจัดโดยหน่วยงานที่มีขนาดเล็ก ผู้รับผิดชอบอาจเป็นบุคคลเพียงคนเดียว หรือในรูปแบบของคณะกรรมการการบริหารจะเป็นในแนวที่ผู้บริหารพอใจและเหมาะสมเฉพาะหน่วยงานนั้น³⁵

7 ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนพัฒนาเด็กปฐมวัย³⁶

นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ.2560-2564 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แผนยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นการสร้างความพร้อมในการเรียนรู้และเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals เป้าหมายที่ 4) ที่มี 7 ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมการดำเนินงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัย

1. การจัดและการให้เด็กเข้าถึงบริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย เน้นให้เด็กทุกคนได้รับการอย่างทั่วถึงลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กในเมืองและพื้นที่ห่างไกล
2. การพัฒนาการเป็นพ่อเป็นแม่ การอบรมเลี้ยงดูและบทบาทของครอบครัว เน้นปรับบทบาทของการเป็นพ่อแม่ที่ไม่ใช่แค่การเลี้ยงดูลูกเท่านั้น
3. การพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย
4. การจัดระบบข้อมูลและตัวชี้วัด เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

5. การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย และการดำเนินการตามกฎหมาย เน้นการบังคับใช้กฎหมาย การบัญญัติและปรับปรุงกฎหมาย
6. การศึกษา การจัดการความรู้ และการเผยแพร่องค์ความรู้ และ
7. เสริมสร้างประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ การติดตามงานและประเมินผล และการสร้างเครือข่ายการประสานงานการทำงานร่วมกัน

การวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัด

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย นับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา นโยบายของรัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ.2560-2564 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แผนยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นการสร้างความพร้อมในการเรียนรู้และเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** การให้เด็กเข้าถึงบริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย เน้นให้เด็กทุกคนได้รับบริการอย่างทั่วถึงลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กในเมืองและพื้นที่ห่างไกล การอบรมเลี้ยงดูและบทบาทของครอบครัว เน้นปรับบทบาทของการเป็นพ่อแม่ที่ไม่ใช่แค่การเลี้ยงดูลูกเท่านั้น คุณภาพการให้บริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย การจัดระบบข้อมูลและตัวชี้วัด เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย การศึกษา การจัดการความรู้ การบริหารจัดการ การติดตามงานและประเมินผล และการสร้างเครือข่ายการประสานงานการทำงานร่วมกัน

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ได้แนวทางการให้เด็กเข้าถึงบริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย เน้นให้เด็กทุกคนได้รับบริการอย่างทั่วถึงลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กในเมืองและพื้นที่ห่างไกล

3.2 ได้แนวทางการอบรมเลี้ยงดูและบทบาทของครอบครัว เน้นปรับบทบาทของการเป็นพ่อแม่ที่ไม่ใช่แค่การเลี้ยงดูลูกเท่านั้น

3.3 ได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย

3.4 ได้แนวทางการจัดระบบข้อมูลและตัวชี้วัด เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3.5 ได้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3.6 ได้รูปแบบการศึกษา การจัดการความรู้ การบริหารจัดการ การติดตามงานและประเมินผล และการสร้างเครือข่ายการประสานงานการทำงานร่วมกัน

3.7 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....
การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบการการศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้น

พื้นฐาน มี 3 ระดับ ได้แก่การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (3-6 ปี) การศึกษาระดับประถมศึกษา

และการศึกษาระดับมัธยมศึกษา การศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มี 2 ระดับ การศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น(3 ปี) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (3 ปี) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย มี 2 ประเภท ประเภทสามัญศึกษา ประเภทอาชีวศึกษา³²
 การศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระดับ การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา การศึกษาระดับปริญญา³³
 การศึกษาภาคบังคับ หมายถึง การศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 9 ของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วย
 การศึกษาแห่งชาติให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทำหนังสือแจ้งผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุ
 ครบ 7 ปีบริบูรณ์ทราบก่อนเข้าเรียนในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี³⁴
 บังอร เทพเทียน และปิยฉัตร ตระกูลวงษ์. การดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย, *วารสารสาธารณสุขและ
 การพัฒนา 2550 ปีที่ 5 ฉบับที่ 3.*³⁵
 ดร.กมล รอดคล้าย เลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) : www.kroobannok.com, 16 ม.ค. 2560³⁶

13. นโยบายศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมา

สืบเนื่องจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีอาชีพ มีรายได้และมีงานทำ โดยมีเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในทุกๆ ด้านในระยะเวลา 2 ปี เพื่อให้สามารถก้าวสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดให้หน่วยงานและสถานศึกษาแต่ละแห่งศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพของตนเองในแต่ละพื้นที่ เพื่อจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ (Area Based) และพัฒนากลุ่มอาชีพใหม่ ให้มีศักยภาพและสามารถแข่งขันได้ในภูมิภาคหลักของโลก³⁷

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รับฟังแผนการดำเนินงานปีงบประมาณ 2560 ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) โดยย้าให้ยึดหลักปรัชญาจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชน “รู้หนังสือ เป็นพลเมืองดี มีอาชีพ” พร้อมทั้งขอข้อมูลศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลให้ชัดเจนเพื่อการวางแผน เน้นจัดทำแผนอัตรากำลังและครู กศน. ระยะ 10 ปี รวมทั้งร่วมบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งถูกควบรวม ตลอดจนยกระดับห้องสมุดประชาชนและบ้านหนังสือชุมชนเพื่อเพิ่มจำนวนผู้อ่านหนังสือและให้ตรงกับความต้องการชุมชน³⁸

การจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

1. เร่งเสนอจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนจังหวัดในทุกจังหวัด โดยมีผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ เพื่อเป็นกลไกในการกำหนดทิศทาง อำนวยการ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ส่งเสริมสนับสนุนและบูรณาการการดำเนินงานการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนของจังหวัด

2. เร่งสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของประชาชน ความต้องการด้านแรงงาน สินค้าและบริการ รวมทั้งศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิประเทศและทำเลที่ตั้ง ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต และทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำมากำหนดหลักสูตรอาชีพตาม ๕ กลุ่มอาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และบริหารจัดการและบริการ

3. เร่งพัฒนาและจัดทำหลักสูตรการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของตลาด และศักยภาพของพื้นที่โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาอาชีพนวนใหม่เป็นการจัดการศึกษาที่สามารถสร้างอาชีพหลักที่มั่นคงให้กับผู้เรียน โดยสามารถสร้างรายได้ได้จริงทั้งในระหว่างเรียนและสำเร็จการศึกษาไปแล้ว และสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอาชีพ เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถเชิงการแข่งขันอย่างยั่งยืน

4. จัดให้มีศูนย์ฝึกอาชีพในทุกอำเภออย่างน้อย อำเภอละ ๒ แห่ง เพื่อเป็นศูนย์กลางในการฝึก พัฒนา สาธิตและสร้างอาชีพของผู้เรียนและชุมชน รวมทั้งเป็นที่จัดเก็บ แสดง จำหน่าย และกระจายสินค้าและบริการของชุมชนอย่างเป็นระบบครบวงจร

5. ประสานการดำเนินงานกับศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนของหน่วยงานและสถานศึกษาต่างๆในพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการฝึกและสร้างอาชีพของประชาชนและชุมชนในจังหวัด กลุ่มจังหวัด และระหว่างจังหวัด

6. จัดให้มีระบบการประสานงานเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนต่างๆ สำหรับเป็นช่องทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียน

7. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และรายงานผลการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง พร้อมทั้งนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการด้านการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของประชาชน ความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ทั้ง ๕ ด้าน

ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล

จากการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้ง 7,424 แห่ง ยังไม่มีความชัดเจนมากนัก จึงขอให้ติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของแต่ละศูนย์ ทั้งศูนย์ที่ดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ ศูนย์ที่ต้องปรับปรุงแก้ไขบางส่วน หรือศูนย์ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงใหม่ พร้อมทั้งระบุปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และให้รายงานข้อมูลดังกล่าวภายในเดือนพฤศจิกายน 2559 เพื่อกระทรวงศึกษาธิการจะได้มองเห็นภาพและวางแผนการทำงานของศูนย์ฯ ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยกำหนดเป้าหมายที่สำคัญคือต้องการให้ประชาชนนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งมีการทำงานประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้จัดตั้งศูนย์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่นกัน ประสานการดำเนินงานกับศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนของหน่วยงาน และสถานศึกษาต่างๆในพื้นที่ จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และรายงานผลการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การวิเคราะห์นโยบายศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีอาชีพ มีรายได้และมีงานทำ การจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนจังหวัดในทุกจังหวัด ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของประชาชน ความต้องการด้านแรงงาน สินค้าและบริการ รวมทั้งศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิประเทศและทำเลที่ตั้ง ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต และทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำมากำหนดหลักสูตรอาชีพตาม ๕ กลุ่มอาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และบริหารจัดการและบริการ จัดทำหลักสูตรการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของตลาด และศักยภาพของพื้นที่ จัดให้มีศูนย์ฝึกอาชีพในทุกอำเภออย่างน้อย อำเภอละ ๒ แห่ง จัดให้มีระบบการประสานงานเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนต่างๆ สำหรับเป็นช่องทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียน และศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล การดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้ง 7,424 แห่ง

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนมุ่งเน้นการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนจังหวัดในทุกจังหวัด ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของประชาชน ๕ กลุ่มอาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และบริหารจัดการและบริการ จัดทำหลักสูตรการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของตลาด และศักยภาพของพื้นที่ จัดให้มีศูนย์ฝึกอาชีพในทุกอำเภออย่างน้อย อำเภอละ ๒ แห่ง จัดให้มีระบบ

การประสานงานเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนต่างๆ สำหรับเป็นช่องทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียน และศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล มุ่งเน้นการประสานงานของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นในพื้นที่

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนจังหวัดในทุกจังหวัด
- 3.2 ได้จัดทำระบบข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของประชาชน ๕ กลุ่มอาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และบริหารจัดการและบริการ
- 3.3 ได้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของตลาด และศักยภาพของพื้นที่
- 3.4 มีศูนย์ฝึกอาชีพในทุกอำเภออย่างน้อย อำเภอละ ๒ แห่ง
- 3.5 มีระบบการประสานงานเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนต่างๆ สำหรับเป็นช่องทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียน
- 3.6 มีศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลครบทุกตำบล มุ่งเน้นการประสานงานของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นในพื้นที่
- 3.7 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงาน,หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ,สำนักงานส่งเสริม

การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย,เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 46/2555³⁷

บัลลังก์ โรหิตเสถียร :ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 246/2559 เปิดศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล, 14 มิถุนายน 2559.³⁸

14. นโยบายการซ่อมแซมบ้านพักครู

ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2560 นายการุณ สกุลประดิษฐ์ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.)³⁹ เปิดเผยว่า ตามที่ พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีนโยบายซ่อมแซมบ้านพักครูในโรงเรียน ในวงเงินหลังละ 200,000 บาท เพื่อเป็นของขวัญเนื่องในวันครู ปี 2559 และเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) นั้น ขณะนี้สพฐ.ได้ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ(สพท.) ทั้ง 225 เขต ส่งข้อมูลการซ่อมบ้านพักครูเข้ามา พบว่ามีบ้านพักครูจำนวน 2,175 หลัง จากจำนวนที่มีอยู่ทั่วประเทศกว่า 44,000 หลัง ที่จำเป็นต้องซ่อมแซมในเบื้องต้น โดย สพฐ.ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความจำเป็นเพื่อจัดสรรงบประมาณซ่อมแซม ซึ่งเบื้องต้น ได้แบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรก จำนวน 1,111 หลัง เป็นเงินกว่า 219 ล้านบาท โดยสพฐ.ได้ออกรูปแบบไปให้ สพท.แล้ว ส่วนช่วงที่ 2 อีก 1,064 หลัง คาดว่าจะดำเนินการจัดสรรงบประมาณได้ภายในไตรมาสที่ 2

“การซ่อมแซมบ้านพักครูเฟสแรกนี้ จะครอบคลุมทั้ง 225 เขตพื้นที่ฯ เฉลี่ยเขตพื้นที่ฯ ละ 4-5 หลัง ก่อน โดยในการดำเนินการซ่อมแซมนั้น สพฐ.ได้กำชับว่าให้ดำเนินการซ่อมแซมในส่วนที่จำเป็นและสำคัญต่อการพักอาศัยก่อน เช่น หลังคา พื้นที่ชำรุดเสียหาย เป็นต้น” เลขาธิการ กพฐ.กล่าว

พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เปิดเผยว่า เมื่อเร็วๆ นี้ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการปรับปรุงและซ่อมแซมบ้านพักครูในโรงเรียน จำนวนประมาณ 40,000 หลัง โดยแบ่งเป็นปีงบประมาณ 2559 จำนวน 2,250 หลัง ใช้งบประมาณจำนวน 526,500,000 บาท และให้ตั้งงบในปีงบประมาณ 2560 จำนวน 10,125 หลัง ใช้งบประมาณจำนวน 2,025,000,000 บาท ส่วนที่เหลืออีก 27,625 หลัง ให้ไปตั้งงบในปีงบประมาณ 2561 จนครบทั้งหมด 40,000 หลัง อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่มอบหมายให้ สพฐ. ตั้งงบประมาณเนื่องจากที่ผ่านมามีพบว่า สพฐ. ไม่เคยตั้งงบประมาณสำหรับซ่อมแซมบ้านพักครูมาก่อน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูขอย้าย

“จากการลงพื้นที่ และรับฟังความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนพบว่า เรื่องนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูขอย้ายโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องไม่น่าเชื่อว่าที่ผ่านมา สพฐ.ไม่เคยตั้งงบซ่อมแซมบ้านพักครูมาก่อน ทำให้สภาพบ้านพักครูค่อนข้างเก่าและทรุดโทรม โดยบางแห่งห้องน้ำอยู่นอกตัวบ้าน ครูไม่กล้าเข้าห้องน้ำกลางดึก เพราะกังวลเรื่องความปลอดภัย เป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล ดังนั้น จึงให้ สพฐ. ดำเนินการเรื่องนี้อย่างเร่งด่วนถือเป็นการดูแลสวัสดิการให้กับครูทุกคนด้วย โดยในปี 2559 อาจจะดำเนินการได้ไม่มากนัก เพราะมาตั้งงบทีหลัง แต่ปีถัดไปจะให้ สพฐ. ขอตั้งงบสำหรับโครงการดังกล่าว เพื่อให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด” พล.อ.ดาว์พงษ์กล่าว และว่า นอกจากนั้นจะเร่งลดภาระให้ครูมีเวลาอยู่ที่ห้องเรียนกับเด็กมากขึ้น โดยจะเร่งปรับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะหรือเลื่อนวิทยฐานะ ไม่ให้เน้นการทำเอกสารรายงาน แต่ให้ดูที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กมากขึ้น เพราะหากครูมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ก็จะสอนเด็กได้ดีตามไปด้วย

รุมว.ศึกษาธิการ กำชับ สพฐ.เร่งซ่อมบ้านพักครูให้เสร็จภายในปี 60 เล็งขอแปรญัตติงบฯเพิ่ม 695 ล้านบาท ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการซ่อม ป้องกันค่าครหาฮั่วประมาณ 7 ก.ค.) พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รุมว.ศึกษาธิการ (ศธ.) เปิดเผยว่า ตนได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ดำเนินโครงการปรับปรุงและซ่อมแซมบ้านพักครูในโรงเรียน โดยในการประชุมผู้บริหารองค์กรหลัก ของ ศธ. เมื่อเร็ว ๆ นี้ สพฐ.รายงานว่ปัจจุบันบ้านพักครูที่มีสภาพชำรุดทรุดโทรมและต้องซ่อมแซมทั่วประเทศ จำนวน 13,000 หลังจากจำนวนบ้านพักครูทั้งหมดกว่า 40,000 หลัง และในจำนวน 13,000 หลัง ได้ดำเนินการซ่อมแซมเสร็จแล้ว 2,300 หลัง ส่วนที่เหลืออีก 10,000 กว่าหลังนั้น เดิมทีกำหนดให้ต้องดำเนินการให้เรียบร้อยภายในปีงบประมาณ 2561 แต่เพื่อดูแลให้ครูมีสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงขอให้เร่งดำเนินการให้เสร็จภายในปีงบประมาณ 2560 ซึ่ง สพฐ.จัดตั้งงบประมาณไว้แล้ว 1,395 ล้านบาท แต่ยังขาดอีก 695 ล้านบาท ซึ่งคงต้องเสนอขอแปรญัตติงบฯต่อไป “ขณะนี้การพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2560 ได้ผ่านวาระที่ 1 โดยการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งจะมอบให้ สพฐ.ไปเสนอขอแปรญัตติงบฯเพิ่มเติมอีก 695 ล้านบาท ทั้งนี้ เชื่อว่าการซ่อมแซมบ้านพักจะเสร็จทันเวลาที่ กำหนด เพราะวิธีการปฏิบัติจะให้โรงเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการซ่อมแซม เพื่อตัดข้อครหาว่าจะมีการลือคให้บริษัทใดบริษัทหนึ่งมาทำ หรือมีการฮั่วประมาณ ขณะเดียวกัน ยังได้ให้ สพฐ.ไปสำรวจด้วยว่าการ ซ่อมแซมบ้านพักครู 13,000 หลังนี้ คาดว่าจะมีครูได้ประโยชน์ประมาณ 19,000 คน แต่ผมอยากรู้ว่าจะเกิด ประโยชน์ไปถึงคนอื่น ๆ อาทิ ครอบครัวของครูด้วยหรือไม่” พล.อ.ดาว์พงษ์ กล่าว นายชล่า อรรถธรรม ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สนผ.) สพฐ. กล่าวว่า จากนี้ สพฐ.จะเร่งจัดทำ รายละเอียดเพื่อขอแปรญัตติงบฯ รายจ่าย ปีงบประมาณ 2560 สำหรับดำเนินการโครงการปรับปรุงและ ซ่อมแซมบ้านพักครูในโรงเรียน เพิ่มเติมอีก 695 ล้านบาทให้ทันการพิจารณาในวาระที่ 2

การวิเคราะห์นโยบายการซ่อมแซมบ้านพักครู

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีนโยบายซ่อมแซมบ้านพักครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ในวงเงินหลังละ 200,000 บาท เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 ถึงปีงบประมาณ 2561 จนครบทั้งหมด 40,000 หลัง
2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) โดยแบ่งเป็นปีงบประมาณ 2559 จำนวน 2,250 หลัง ใช้งบประมาณจำนวน 526,500,000 บาท และให้ตั้งงบในปีงบประมาณ 2560 จำนวน 10,125 หลัง ใช้ งบประมาณจำนวน 2,025,000,000 บาท ส่วนที่เหลืออีก 27,625 หลัง ให้ไปตั้งงบในปีงบประมาณ 2561 จนครบทั้งหมด 40,000 หลัง
3. **ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ**
 - 3.1 ได้ซ่อมแซมบ้านพักครูปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 2,250 หลัง ใช้งบประมาณจำนวน 526,500,000 บาท
 - 3.2 ได้ซ่อมแซมบ้านพักครูปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 10,125 หลัง ใช้งบประมาณจำนวน 2,025,000,000 บาท
 - 3.3 ได้ซ่อมแซมบ้านพักครูปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 27,625 หลัง

15. นโยบายแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด

ความเป็นมา

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พุทธศักราช 2559⁴⁰ ข้อ 6 ในแต่ละจังหวัด ให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ข้อ ๗ นอกจากอำนาจหน้าที่ที่รับโอนมาตามข้อ 4 และข้อ 5 ให้ กศจ. มีอำนาจหน้าที่ในแต่ละเขตจังหวัด (2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด (6) วางแผนการจัดการศึกษาในจังหวัดและพิจารณาเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษา

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 11/2559 เรื่อง การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พุทธศักราช 2559⁴¹ ข้อ 4 ในแต่ละจังหวัด ให้มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด การปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ นโยบาย และยุทธศาสตร์ของส่วนราชการต่าง ๆ ที่มอบหมาย และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด และการปฏิบัติงานราชการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด และตามที่คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมอบหมาย

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนางานด้านวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด

(3) สั่งการ กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด ให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

(4) จัดทำกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน และกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการหรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

(5) ปฏิบัติภารกิจตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของกระทรวงศึกษาธิการ และประสานงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัด

การปฏิบัติงานตามข้อ 1-5 เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด และการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่จะต้องให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) พิจารณาและให้ความเห็นชอบ จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

แนวนโยบายด้านการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ⁴²

สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด รวมถึงแผนปฏิบัติราชการประจำปี แผนพัฒนาต่าง ๆ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้แนวทางปฏิบัติไว้ดังนี้

1. การจัดทำแผนงาน/โครงการริเริ่มใหม่

1.1 ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของงานที่ปฏิบัติให้ชัดเจน

1.2 ต้องมองภาพงานในอนาคตได้อย่างชัดเจนสามารถกำหนดรายละเอียดของงานหลัก งานรอง และงานที่ต้องดาเนินการก่อน/หลัง เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

1.3 ต้องมีฐานข้อมูลที่ดี ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจนตั้งแต่หน่วยงานย่อยขึ้นมาจนถึงหน่วยงานหลัก และทันต่อสถานการณ์ เช่น จะผลิตนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาต้องรู้ความต้องการจ้างงานของตลาดแรงงาน ในแต่ละสาขาวิชา

1.4 มีการวิเคราะห์ปัญหาและทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาให้ชัดเจน ซึ่งผลการวิเคราะห์ จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาที่มีความแม่นยำมากขึ้น

2. การปรับปรุงแผนงาน/โครงการเดิมที่ไม่สัมฤทธิ์ผล ให้ค้นหาสาเหตุปัญหาการดำเนินงาน ที่ผ่านมา แล้ววิเคราะห์หาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย เช่น ปัญหาเรื่องอายุของผู้เรียน ปัญหาอยู่ที่ครู ปัญหาอยู่ที่พ่อแม่ ปัญหาอยู่ที่สภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีหนึ่งวิธีเดียว

3. แผนงาน/โครงการตามพระราชดำริ

3.1 ให้มีการดำเนินโครงการตามพระราชดำริในส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบโดยตรง หรือมีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2 โครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ หรือพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ หรือให้การสนับสนุนต้องสามารถอธิบายที่มา เหตุผล และความสำคัญของโครงการให้นักเรียนนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจหลักการแนวคิด ของโครงการได้ชัดเจน รวมทั้งถ่ายทอดให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดี

3.3 ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานโครงการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการเรียนรู้ทำความเข้าใจและยึดเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งสามารถเผยแพร่ขยายผลต่อไปได้

3.4 ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติและสถาบันหลักของชาติ

การวิเคราะห์นโยบายแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พุทธศักราช 2559 ข้อ 6 ในแต่ละจังหวัด ให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ข้อ 7 นอกจากอำนาจหน้าที่ที่รับโอนมาตามข้อ 4 และข้อ 5 ให้ กศจ. มีอำนาจหน้าที่ในแต่ละเขตจังหวัด (2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด (6) วางแผนการจัดการศึกษาในจังหวัดและพิจารณาเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษา คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 11/2559 เรื่อง การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พุทธศักราช 2559 ข้อ 4 ในแต่ละจังหวัด ให้มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ 5 ข้อ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการและประสานงานการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ตามกรอบการดำเนินงานที่กำหนด

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัด ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ตามกรอบการดำเนินงานที่กำหนด

3.2 แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดได้ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานตามภารกิจอำนาจหน้าที่ของจังหวัด

3.3 แผนงาน/โครงการ ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดมีตัวชี้วัดตามกรอบที่กำหนด

3.4 การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดได้มีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่เป็นแผนชี้ทิศการทำงานของจังหวัดที่สมบูรณ์

3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการดำเนินงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๑๐/๒๕๕๙ เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙,ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม 133 ตอนพิเศษ 68 ง 21 มีนาคม 2559.⁴⁰

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๑๑/๒๕๕๙ เรื่อง การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ
ในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙,ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 68 ง
21 มีนาคม 2559.⁴¹

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงาน. **นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ**
(พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ),เอกสารอัดสำเนา. 27 สิงหาคม 2558.⁴²

16. นโยบายทวิศึกษา

ความเป็นมา

สืบเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับ การจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพที่เป็น ความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผลิต กำลังคนจำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้นักเรียนได้หันมาสนใจเรียนทางด้านอาชีพ ซึ่งมีตลาดรองรับอย่างแน่นหนาให้มากขึ้นแต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันค่านิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนมุ่งที่จะ สนับสนุนให้มีการเรียนสายสามัญเพื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้ขาดกำลังคนในภาคแรงงานเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะให้มีการจัดการศึกษาหลักสูตรเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายควบคู่ กันไป เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพและสามารถเข้าสู่ ตลาดแรงงานได้ทันที การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สอดคล้องและ สัมพันธ์กับตลาดแรงงาน สามารถผลิตกำลังคนในระดับฝีมือที่ได้มาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดให้มีการจัดการอาชีวศึกษาอย่างหลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพให้แก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัด ความ สนใจ และสามารถเข้าถึงการอาชีวศึกษาได้ง่ายขึ้น โดยการขยายวิชาชีพและกลุ่มเป้าหมายเข้าสู่ระบบการ จัดการอาชีวศึกษาให้ชัดเจน ทัวถึง และรวดเร็วขึ้น เพื่อเป็น ทางเลือกสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่กันทั้งสองสายสามัญและสายอาชีพ เมื่อเรียนครบตามหลักสูตร ผู้เรียน สามารถสำเร็จการศึกษาทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและหลักสูตรสายอาชีพไปพร้อมกัน ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดการจัดการเรียนการสอนโดยการทำ ความตกลงร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอนระหว่าง สถานศึกษาที่เปิดสอนมัธยมศึกษา กับสถานศึกษา ที่เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)⁴³

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและ ความสนใจ
2. เพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา
3. เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่ไป กับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

การจัดการศึกษาวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ซึ่งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาทั้งด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียน มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความถนัด ความสนใจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ เพื่อนำมาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิด การใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องจัดการเรียนการสอนโดยสัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภท การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น 3 ระดับ คือ

1. การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. การศึกษาระดับประถมศึกษา
3. การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ
 - 3.1 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 3.2 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งระดับเป็น 2 ประเภท คือ
 - 3.2.1 ประเภทสามัญศึกษา
 - 3.2.2 ประเภทอาชีวศึกษา

สำหรับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ถูกแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ ประเภทสามัญศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเภทอาชีวศึกษาหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากสภาวะการณ์ปัจจุบันที่ต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกคนในสังคมต้องพยายามปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้จึงทำให้สังคมหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการศึกษามากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอาชีวศึกษาทั้งนี้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทั้งในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ กอปรกับรัฐบาล โดยกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อต้องการให้นักเรียนสนใจเรียนสายอาชีพมากขึ้น เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถทำงานได้ทันที ดังนั้นเพื่อเป็นการสนองนโยบายดังกล่าวข้างต้น จึงกำหนดให้ดำเนินการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1

ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จบแล้วได้วุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คือ

รูปแบบที่ 1 บุคลากรจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปสอนที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานส่งนักเรียนมาเรียนที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ลักษณะที่ 2

ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่เน้นวิชาชีพตามหลักสูตรจบแล้วได้วุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายมี 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 นักเรียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาชีพหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2556 และต้องลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) อีกอย่างน้อย 1 ภาคเรียน จึงจะได้วุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2556

รูปแบบที่ 2 นักเรียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ลักษณะที่ 3

ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่นำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. ๒๕๕๖ มาจัดการเรียนการสอน จบแล้วได้วุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นสถานศึกษาพี่เลี้ยง ทั้งนี้ ในการเปิดสอนนั้นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การขอเปิดสอนหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเรียนแบบสะสมหน่วยกิต

การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ให้สามารถผลิตกำลังคนได้ตามเป้าหมายของประเทศรวมทั้งมีทักษะฝีมือที่ได้มาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงเห็นสมควรปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ให้มีความหลากหลาย เหมาะสมเพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษาด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียนและวัยทำงาน ตามความถนัดและความสนใจ ในการเข้าถึงการศึกษอาชีวศึกษาได้ง่ายมากขึ้นต้องขยายวิธีการและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพิ่มโอกาสให้สามารถเข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างชัดเจน ทั้งถึงและรวดเร็ว นับเป็นทางเลือกสำหรับประชาชนผู้สนใจ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม. 1-3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4-6) ที่มีความประสงค์จะเพิ่มพูนหรือสะสมความรู้ ทักษะและเตรียมตัวที่จะเข้าศึกษาในระดับอาชีวศึกษาต่อไปการเรียนรายวิชาสะสมหน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาระยะสั้น รายวิชาเตรียม ปวช. และรายวิชาเตรียม ปวส. จะเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มโอกาสทางด้านอาชีวศึกษาในกับผู้สนใจ นักเรียนที่เรียนในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้มีโอกาสศึกษาในหลักสูตรอาชีวศึกษาตามความถนัดและความสนใจ โดยสามารถนำผลการเรียนจากรายวิชาดังกล่าว มาขอโอนเพื่อนับจำนวนหน่วยกิตสะสมภายหลังจากที่ได้สมัครเข้าเรียนและขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเป็นนักศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

นโยบายทวิศึกษาและที่เกี่ยวข้อง มีหน่วยงานที่รับผิดชอบตามนโยบาย ประกอบด้วย ⁴⁴

นโยบายด้านการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา)

1. การเปลี่ยนค่านิยมอาชีพของผู้ปกครองและนักเรียนให้หันมาเข้าสู่ระบบอาชีวะมากยิ่งขึ้น

- ทวิศึกษา เป็นการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จบแล้วได้วุฒิการศึกษา 2 ใบ สามารถออกไปประกอบอาชีพได้

- ความร่วมมือกับสถานประกอบการ เป็นการจัดการศึกษาระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงและเมื่อจบการศึกษาแล้ว สามารถประกอบอาชีพได้ทันที

- การลดเรื่องการทะเลาะวิวาท เพื่อสร้างความปลอดภัย

- ให้ความสนใจกับนักศึกษาทุกคนอย่างทั่วถึง

- ให้โอกาสนักศึกษาเข้าฝึกงานในสถานประกอบการ เพื่อเป็นการสร้างนิสัยในการรักการประกอบอาชีพ การตรงต่อเวลา ความอดทน ความมั่นใจตนเอง และมองถึงอนาคตข้างหน้า

2. การทำให้วิทยาลัยอาชีวะมีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน

- ให้มีการจัดการศึกษาทางด้านเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์
- การจัดการศึกษาด้านปิโตรเคมี
- การท่องเที่ยว โรงแรม อาหาร มัคคุเทศก์
- การจัดหลักสูตรเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศด้านสาธารณสุขปโภค และอื่นๆ เช่น การเปิดสอนหลักสูตรเกี่ยวกับระบบราง หลักสูตรการซ่อมแซมยุทโธปกรณ์ และหลักสูตรเกี่ยวกับการบิน

3. จัดการศึกษาอาชีวะมาตรฐานสากล

- การจัดการอาชีวศึกษาอาเซียน ร่วมมือกับกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้งจีน ญี่ปุ่น เกาหลี และยุโรปบางประเทศ ได้แก่ อังกฤษ เดนมาร์ก เยอรมัน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

1) *ประเด็นเชิงนโยบายรัฐบาล 6 เรื่อง* คือ การเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพ ซึ่งรวมถึงโครงการทวิศึกษาด้วย, การพัฒนาทักษะอาชีพประชาชนทุกช่วงวัย 1 ล้านคน, การแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษาอาชีวะ, โครงการอาชีวะมาตรฐานสากลโดยร่วมมือกับประเทศชั้นนำของโลกด้านอาชีวศึกษา 7 ประเทศ คือ เยอรมนี ญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ อิสราเอล อังกฤษ และไต้หวัน, การเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษเพื่องานอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงานให้สถานประกอบการ, การเพิ่มบทบาทของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

2) *ประเด็นเร่งด่วน 4 เรื่อง* คือ ทวิศึกษา หรือนักเรียนเรียนหลักสูตร ม.ปลายคู่ ปวช. ในโรงเรียนมัธยมฯ, การของบประมาณเพิ่มเพื่อสร้างศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ จ.สงขลาอีก 302 ล้านบาท, การแก้ปัญหาขาดแคลนครูอาชีวศึกษาโดยขอกรอบอัตรา 7,455 อัตรา ใช้งบประมาณ 1,610 ล้านบาทต่อปี เพื่อให้อัตราส่วนครู : นักศึกษา จากปัจจุบัน 1 : 44 เหลือ 1 : 27 (สัดส่วนที่เหมาะสมคือ 1:20), ทุนช่างเทคนิคและบัณฑิตนักปฏิบัติ (TTS) ระยะเวลา 15 ปี (พ.ศ.2558-2572) งบประมาณ 29,059 ล้านบาท เพื่อส่งนักศึกษาอาชีวะไปศึกษาต่อในและต่างประเทศ 5 รุ่น รวม 11,500 คน

นโยบายด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย)

เร่งสร้างค่านิยมอาชีวศึกษา โดยจัดโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลายของสำนักงาน กศน. เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

- การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเสริมทักษะอาชีพเด็กชั้น ม.1 ถึง ม.6 (ทวิศึกษา) ที่ต้องเลือกเรียนวิชาเสริมเป็นสาขาวิชาชีพเพื่อการวางแผนอาชีพในอนาคตได้

การวิเคราะห์นโยบายทวิศึกษา

กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ไว้ ประกอบด้วย สารสำคัญของนโยบาย จุดมุ่งหมาย ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

1. **สาระสำคัญของนโยบาย** กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผลิตกำลังคน จำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้นักเรียนได้หันมาสนใจเรียนทางด้านอาชีพซึ่งมีตลาดรองรับ อย่างแน่นอนให้มากขึ้นแต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันค่านิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนมุ่งที่จะสนับสนุนให้มีการเรียนสายสามัญเพื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้ขาดกำลังคนในภาคแรงงานเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะให้มีการจัดการศึกษาหลักสูตรเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายควบคู่กันไป

2. **จุดมุ่งหมายของนโยบาย** ให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ และสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันที เพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพให้แก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงาน ตามความถนัด ความสนใจ และสามารถเข้าถึงการอาชีวศึกษาได้ง่ายขึ้น เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่กันไปทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เมื่อเรียนครบตามหลักสูตร ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและหลักสูตรสายอาชีพไปพร้อมกัน มีการกำหนดการจัดการเรียนการสอนโดยการทำความตกลงร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษาที่เปิดสอนมัธยมศึกษา กับสถานศึกษา ที่เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3. ผลสำเร็จของนโยบายที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 เพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจ

3.2 ขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา

3.3 เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่ไป กับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

3.4 เป็นการเตรียมความพร้อมตลาดแรงงานทั้งภาคการเกษตร และภาคอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาประเทศในอนาคต

3.5 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายจากการติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่ ภาพรวมของการทำงาน และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามนโยบายต่อไป

.....
 สอศ.,สพฐ.กศน.และ สช. ; แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ทวิศึกษา) หน่วยงานนิเทศก์ และสำนักนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา สำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา,⁴³

กลุ่มนโยบายและแผน,สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 42. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

(พลเอกดาพงษ์ รัตนสุวรรณ),เอกสารอัดสำเนา. 27 สิงหาคม 2558. ⁴⁴

บรรณานุกรม

- กลุ่มนโยบายและแผน,สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 42. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ),เอกสารอัดสำเนา. 27 สิงหาคม 2558.
- กฤษฏีกา พัชรชานนท์ และบัลลังก์ โรหิตเสถียร : ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 15/2558 ปี 2558 ปีปลดนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้, <http://www.moe.go.th/websm/2016/feb/080.html>. 17/2/2559.
- "การคิดเชิงวิพากษ์ในงานสังคมสงเคราะห์ (Critical Thinking in Social Work)". สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. 15 มิถุนายน 2555. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2555.
- คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พุทธศักราช 2559, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 68 ง 21 มีนาคม 2559.
- คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 11/2559 เรื่อง การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พุทธศักราช 2559, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 68 ง 21 มีนาคม 2559.
- ความรู้สำคัญและการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก,** หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 16 ม.ค. 2558. ดร.ณณริฎ พิศลยบุตร นักวิชาการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ),เอกสารอัดสำเนา. คารณิ ศักดิ์ศิริผล. (2548). **เทคโนโลยีสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.** กรุงเทพฯ : บริษัทไร่ไทยเพรส จำกัด.
- ดร.กมล รอดคล้าย เลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) : www.kroobannok.com, 16 ม.ค. 2560
- ดาวพงษ์-เร่งซ่อมบ้านพักครูเสร็จปี-60 : <http://www.kroobannok.com/article-79371> เดลินิวส์ วันพฤหัสบดีที่ 7 กรกฎาคม 2559.
- (DR.BORWORN สืบค้นจาก <http://www.dr.borworn.com/aricledetail.asp?id=15644> เมื่อวันที่ 4/1/2560)
- (DR.BORWORN สืบค้นจาก <http://www.dr.borworn.com/aricledetail.asp?id=15644> เมื่อวันที่ 4/1/2560)
- DR.BORWORN :การรวบโรงเรียนขนาดเล็ก, สืบค้นจาก <http://www.dr.borworn.com/aricledetail.asp?id=15644> เมื่อวันที่ 4/1/2560
- ตามหนังสือ สพฐ. ด่วนที่สุด ที่ ศธ 04009/ว 3362 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2559.
- ทีศนา แชมมณี (2534). "การพัฒนากระบวนการคิด". *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) (ตุลาคม-ธันวาคม): 19-28.
- ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, สำนักงาน. จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติกว่า 1 ทศวรรษ บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด (หนึ่งในกลุ่มบริษัททีเอ็ม), 2555.
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร : ที่มา : <http://www.moe.go.th/websm/2016/feb/080.html> 17/2/2559
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2559). รว.ศธ.บรรยาย นโยบายสำคัญของ ศธ. ในการอบรมสัมมนาผู้บริหาร ร.ร. ไทยรัฐวิทยาทั่วประเทศ. ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 287/2559. กระทรวงศึกษาธิการ [Online]. Available : <http://www.moe.go.th/websm/2016/jul/287.html> [2559.กรกฎาคม 12].

- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2559). พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานการประชุมแก้ปัญหาเด็กออกกลางคัน กระทรวงศึกษาธิการ [Online]. Available : <http://www.moe.go.th/websm/2016/jul/287.html> [4/6/2559].
- บังอร เทพเทียน และปิยฉัตร ตระกูลวงษ์. การดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย, *วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา 2550 ปีที่ 5 ฉบับที่ 3*.
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร :ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 246/2559 เปิดศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล, 14 มิถุนายน 2559.
- ปาริษฐ์ . (2559). ดร.ชัยพลกษ์ เสรีรักษ์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานการประชุม คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ครั้งที่ 12/2559 เมื่อวันจันทร์ที่ 19 ธันวาคม 2559 ณ ห้องประชุม 5 ชั้น 1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ [Online]. Available : <http://www.moe.go.th/websm/2016/jul/287.html> [20/12/2559].
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงาน. *นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ* (พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ),เอกสารอัดสำเนา. 27 สิงหาคม 2558.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงาน. *หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ*.สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย,เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 46/2555
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงาน. *นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ* (พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ),เอกสารอัดสำเนา. 27 สิงหาคม 2558.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2539). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว. ม.ล. ปณิตดา ดิศกุล บทความพิเศษหอสมุดสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ 30 ธ.ค. 59 เรื่องที่ควรรู้เกี่ยวกับการทอ้งจำ : ที่มา buzzle.com สืบค้น 1/1/2560
- ราชบัณฑิตยสถาน (2530). *พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช. p. 492. ศึกษาธิการ, กระทรวง.. *ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา* **งบประมาณ 2550**. กรุงเทพฯ : สำนักกิจการพิเศษ สำนักงาน.ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551.
- สะเต็มศึกษา ประเทศไทย. 2557. *รู้จักสะเต็ม*. (online). http://www.stemedthailand.org/?page_id=23, 25 มิถุนายน 2559.
- สพฐ.วางแผนควรววมโรงเรียนขนาดเล็ก, มติชนออนไลน์ วันที่: 7 มิ.ย. 59
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ. ISBN 974-477-683-8.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2558) คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สืบค้นเมื่อ 14 ก.พ.2559, จาก academic.obec.go.th/web/home
- สุชา จันทร์เอม. (2536). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สอศ.,สพฐ.กศน.และ สช. ; แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา
ตอนปลาย (ทวิศึกษา) หน่วยศึกษานิเทศก์ และสำนักนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา,
อรพรรณ ลือบุญวัชชัย (2543). *การคิดอย่างมีวิจารณญาณ: การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์*.
กรุงเทพฯ: ธนาเพรส แอนกราฟิก.

ภาคผนวก ก

นโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

อ้างอิงจาก : คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สป 1139/2559 เรื่อง นโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สั่ง ณ วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2559

1. การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
2. การอ่านออกเขียนได้
3. การแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น
4. สะเต็มศึกษา (STEM Education)
5. โครงการประชารัฐ
6. การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ
7. การเปลี่ยนอัตรากำลังครู
8. ทวิศึกษา
9. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
10. การดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กพิเศษเรียนร่วม
11. การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัด
12. ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
13. การซ่อมแซมบ้านพักครู
14. แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด

ภาคผนวก ข

นโยบายที่เป็นจุดเน้นพิเศษในการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560

อ้างอิงจาก : คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สป 1700/2559 เรื่อง นโยบายที่เป็นจุดเน้นพิเศษในการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 สั่ง ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559

1. การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
2. การอ่านออกเขียนได้
3. โครงการประชารัฐ
4. สะเต็มศึกษา (STEM Education)
5. การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ
6. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
7. การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. การท่องเที่ยวในสิ่งที่ควรจำและนำไปฝึกคิดวิเคราะห์

ภาคผนวก ค

นโยบายการตรวจราชการ และจุดเน้นพิเศษในการตรวจราชการ

ของกระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560

อ้างอิงจาก : คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สป 1700/2559 เรื่อง นโยบายที่เป็นจุดเน้นพิเศษในการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 สั่ง ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. และคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สป 1139/2559 เรื่อง นโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สั่ง ณ วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2559

1. การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
2. การอ่านออกเขียนได้
3. โครงการประชารัฐ
4. สะเต็มศึกษา (STEM Education)
5. การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ
6. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
7. การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. การท่องจำในสิ่งที่ควรจำและนำไปฝึกคิดวิเคราะห์
9. การแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น
10. การเกลี้ยอัตรากำลังครู
11. การดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กพิเศษเรียนร่วม
12. การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัด
13. ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
14. การซ่อมแซมบ้านพักครู
15. แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด
16. ทวิศึกษา

ภาคผนวก ง

(สำเนา)

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ สป. 1138/2559

เรื่อง นโยบายการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560

.....

เพื่อให้การตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกลไกที่สำคัญในการตรวจ ติดตาม นโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการ ที่จะทำให้การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานรับตรวจและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มี ความโปร่งใส เป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อทางราชการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และเพื่อ ดำเนินการในฐานะผู้สอดส่อง ดูแลแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ และผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งเป็นการขับเคลื่อนนโยบายสู่การ ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการเร่งรัด กำกับ ติดตามเป็นการพิเศษ จึงเห็นสมควรมอบหมาย ให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการตรวจราชการในกรณีลงพื้นที่ตรวจราชการ โดยให้ผู้ตรวจราชการ กระทรวง ตรวจ ติดตาม เร่งรัด กำกับนโยบายที่เป็นจุดเน้นพิเศษเชิงลึกในนโยบายการตรวจราชการของ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ดังต่อไปนี้

1. การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
2. การอ่านออกเขียนได้
3. การแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น
4. สะเต็มศึกษา (STEM Education)
5. โครงการประชารัฐ
6. การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ
7. การเกลี้ยอัตรากำลังครู
8. ทวิศึกษา
9. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
10. การดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กพิเศษเรียนร่วม
11. การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัด
12. ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
13. การซ่อมแซมบ้านพักครู
14. แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด

ในการตรวจราชการดังกล่าว ให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่อยู่ในกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ
ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ โดยการจัดเตรียม
บุคลากร เอกสารและข้อมูลประกอบการตรวจราชการ เพื่อให้ผลการตรวจราชการมีความสมบูรณ์ครบถ้วน
และสะดวกแก่การวินิจฉัยสั่งการของผู้บังคับบัญชาระดับสูงต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2560

สั่ง ณ วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2559

พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ

(ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก จ

(สำเนา)

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ สป. 1700/2559

เรื่อง นโยบายที่เป็นจุดเน้นพิเศษในการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560

.....

เพื่อให้การตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกลไกที่สำคัญในการตรวจ ติดตาม การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยรับตรวจ และหน่วยที่เกี่ยวข้อง บรรลุเป้าหมายและสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ มีความโปร่งใส เป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และเพื่อดำเนินการในฐานะผู้สอดส่อง ดูแลแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งเป็นการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ จึงเห็นสมควรมอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ลงพื้นที่ตรวจราชการ กำกับ ติดตามนโยบายที่เป็นจุดเน้นพิเศษในการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ดังต่อไปนี้

1. การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
2. การอ่านออกเขียนได้
3. โครงการประชารัฐ
4. สะเต็มศึกษา (STEM Education)
5. การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ
6. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
7. การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. การท่องเที่ยวในสิ่งที่ควรจำและนำไปฝึกคิดวิเคราะห์

ในการตรวจราชการดังกล่าว ให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่อยู่ในกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานลงพื้นที่ตรวจราชการ ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ผลการตรวจราชการมีความสมบูรณ์ครบถ้วน และสะดวกแก่การวินิจฉัยสั่งการของผู้บังคับบัญชา ระดับสูงต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559

พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ

(ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการ

ที่ปรึกษา

1. นางสุจิตรา พัฒนะภูมิ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เขตตรวจราชการที่ 10
2. นายพีรศักดิ์ รัตนะ ศึกษาธิการภาค 10

คณะกรรมการ

1. นายวิชัย แก้วคุณอก	ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจราชการ
และติดตามประเมินผล	หัวหน้าคณะกรรมการ
2. นางศิริพร แสนกรูง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ	คณะกรรมการ
3. นางจุฑารัตน์ วงศ์กาฬสินธุ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ	คณะกรรมการ
4. นายดอน รูปสม	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ	คณะกรรมการ

รวบรวม/เรียบเรียง/จัดพิมพ์/รูปเล่ม

นายวิชัย แก้วคุณอก ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจราชการและติดตามประเมินผล

ออกแบบปก

นายวิชัย แก้วคุณอก ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจราชการและติดตามประเมินผล